

İslâm Esasları Şerhi

Muhammed b. Salih el-Useymin

Kitap hakkında kısa bilgi: Bu kitapçık, aşağıdaki konuları içermektedir: • İslâm dîni. • İslâm esasları. • İslâm akîdesinin esasları. • Allah Teâlâ'ya îmân. • Meleklerle îmân. • Kitaplara îmân. • Elçilere (Peygamberlere) îmân. • Âhiret gününe îmân. • Kadere îmân. • İslâm akîdesinin hedefleri (amaçları).

<https://islamhouse.com/821806>

- İSLÂM ESASLARI ŞERHİ
- ÖNSÖZ
 - İSLÂM DÎNİ
 - İSLÂM'IN RÜKÜNLERİ
(ESASLARI):
 - İSLÂM AKÎDESİNİN
ESASLARI:
 - ALLAH'A İMÂN:
 - Birincisi: Allah Teâlâ'nın
varlığına insan fitratı, akıl,
şariat, his ve duygular
delâlet etmiştir.
 - 1. İnsan fitratı, Allah
Teâlâ'nın varlığına
delâlet etmiştir:
 - 2. Akıl, Allah Teâlâ'nın
varlığına delâlet
etmiştir:

- 3. Şeriat, Allah Teâlâ'nın varlığına delâlet etmiştir:
- 4. His ve duygular, Allah Teâlâ'nın varlığına delâlet etmiştir ki bu, iki yönden olmaktadır:
- İkincisi: Allah Teâlâ'ya îmân, O'nun rubûbiyetine îmân etmeyi içerir.
- Üçüncüsü: Allah Teâlâ'nın ulûhiyetine îmân etmeyi içerir.
- Dördüncüsü: Allah Teâlâ'nın isim ve sıfatlarına îmân etmeyi içerir.

- Allah Teâlâ'nın isim ve sıfatları konusunda iki topluluk sapıtmıştır:
- Birincisi: Muattile
- İkincisi: Müşebbihe
- Allah'a îmân, -yukarıda anlattığımız gibi- mü'mine pek büyük faydalar sağlar.
- MELEKLERE ÎMÂN:
 - Meleklerle îmân dört hususu içerir:
 - Meleklerden kimisinin özel görevleri de olabilir.
 - Meleklerle îmân, mü'mine pek çok faydalar sağlar.
- KİTAPLARA ÎMÂN:

- Kitaplara îmân, dört hususu içerir:
- Kitaplara îmân, mü'mine pek çok faydalar sağlar.
- ELÇİLERE (PEYGAMBERLERE) ÎMÂN:
 - Elçilere îmân, mü'mine pek çok faydalar sağlar.
- ÂHİRET GÜNÜNE ÎMÂN:
 - Âhîret gününe îmân üç hususu içerir:
 - 1. Ölümünden sonraki diriliş anlamına gelen "Ba's"a îmân etmeyi içerir. Bu da ölülerin Sûr'a ikinci üflenîştten sonraki diriltilmesidir.

- 2. Hesap ve cezaya îmân etmeyi içerir.
- 3. Cennet ve cehenneme îmân etmeyi içerir.
 - a) Kabir fitnesi (sorgusu):
 - b) Kabir azabı ve nimeti:
 - Âhiret gününe îmân, mü'mine birçok faydalar sağlar.
 - Bu faydalardan bazıları şunlardır:
 - 1. Şeriat bu iddiânın bâtıl olduğuna delâlet eder.
 - 2. His ve duygular, bu iddiânın bâtıl olduğuna delâlet eder.

- 5. Akıl, Allah Teâlâ'nın varlığına delâlet etmiştir ki bu iki yönden olmaktadır:
- 1. Şeriat, bu iddiâyı bâtlı ve geçersiz kılmıştır.
- 2. Duyu ve hisler, bu iddiâyı bâtlı ve geçersiz kılmıştır.
- 3. Akıl, bu iddiâyı bâtlı ve geçersiz kılmıştır:
- KADERE ÎMÂN:
 - Kadere îmân, dört hususu içerir:
 - Kadere îmân, mü'mine pek çok faydalar sağlar.
- Kader konusunda iki topluluk sapıtmıştır:

- Hakikat, Cebriyye'nin bu iddiâsını şöyle reddeder:
- Şeriat, Kaderiyye'nin bu iddiâsını şöyle reddeder:
- İSLÂM AKÎDESİNİN HEDEFLERİ:

İSLÂM ESASLARI ŞERHİ

ÖNSÖZ .3

İSLÂM DİNİ 5

İSLÂM'IN RÜKÜNLERİ
(ESASLARI): 10

İSLÂM AKÎDESİNİN ESASLARI:
14

ALLAH'A İMÂN: 16

Birincisi: Allah Teâlâ'nın varlığına insan fitratı, akıl, şariat, his ve duygular delâlet etmiştir. 16

1. İnsan fitratı, Allah Teâlâ'nın varlığına delâlet etmiştir: 16

2. Akıl, Allah Teâlâ'nın varlığına delâlet etmiştir: 16

3. Şariat, Allah Teâlâ'nın varlığına delâlet etmiştir: 18

4. His ve duygular, Allah Teâlâ'nın varlığına delâlet etmiştir ki bu, iki yönden olmaktadır: 18

İkincisi: Allah Teâlâ'ya îmân, O'nun rubûbiyetine îmân etmeyi içerir. 22

Üçüncüsü: Allah Teâlâ'nın
ulûhiyetine î mân etmeyi içerir. 26

Dördüncüsü: Allah Teâlâ'nın isim ve
sıfatlarına î mân etmeyi içerir. 32

Allah Teâlâ'nın isim ve sıfatları
konusunda iki topluluk sapıtmıştır:
33

Birincisi: Muattile .33

İkincisi: Müşebbihe .34

Allah'a î mân, -yukarıda anlattığımız
gibi- mü'mine pek büyük faydalar
sağlar. 35

MELEKLERE Î MÂN: 36

Meleklerle î mân dört hususu içerir:
36

Meleklerden kimisinin özel görevleri de olabilir. 37

Meleklerle îmân, mü'mine pek çok faydalar sağlar. 38

KİTAPLARA ÎMÂN: 42

Kitaplara îmân, **dört hususu içerir:**
42

Kitaplara îmân, mü'mine pek çok faydalar sağlar. 43

ELÇİLERE (PEYGAMBERLERE)
ÎMÂN: 44

Elçilere îmân, mü'mine pek çok faydalar sağlar. 53

ÂHİRET GÜNÜNE ÎMÂN: 56

Âhiret gününe îmân üç hususu içerir: 56

1. Ölümden sonraki diriliş anlamına gelen "Ba's"a îmân etmeyi içerir. Bu da ölülerin Sûr'a ikinci üflenışten sonraki diriltilmesidir. 56

2. Hesap ve cezaya îmân etmeyi içerir. 58

3. Cennet ve cehenneme îmân etmeyi içerir. 61

a) Kabir fitnesi (sorgusu): 63

b) Kabir azabı ve nimeti: 63

Âhiret gününe îmân, mü'mine birçok faydalar sağlar. 72

Bu faydalardan bazıları şunlardır: 72

1. Şeriat bu iddiânın bâtıl olduğuna delâlet eder. 73

2. His ve duygular, bu iddiânın bâtıl olduğuna delâlet eder. 73

5. Akıl, Allah Teâlâ'nın varlığına delâlet etmiştir ki bu iki yönden olmaktadır: 77

KADERE ÎMÂN: 84

Kadere îmân, dört hususu içerir: 84

Kadere îmân, mü'mine pek çok faydalar sağlar. 93

Kader konusunda iki topluluk sapıtmıştır: 94

İSLÂM AKÎDESİNİN
HEDEFLERİ: 97

ÖNSÖZ

Hamd, yalnızca Allah'adır. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfiret diler ve O'na tevbe ederiz.

Nefislerimizin şerrinden ve amellerimizin kötülüklerinden Allah'a sığınırız. Allah kimi hidâyete erdirirse, onu saptıracak yoktur. Kimi de saptırırsa, onu hidâyete erdirecek yoktur.

Allah'tan başka hak ilâhın olmadığına, O'nun bir olduğuna ve hiçbir ortağının bulunmadığına, Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in O'nun kulu ve elçisi olduğuna şehâdet ederim. Allah'ın salât ve selâmı, O'nun, âile halkının,

ashâbının ve onlara en güzel bir şekilde uyanların üzerine olsun.

Tevhîd ilmi, ilimlerin en şerefli, makam bakımından en kıymetlisi ve ilk yerine getirilmesi gereken görevlerden birisidir. Çünkü tevhîd ilmi, Allah Teâlâ'yı, O'nun isimlerini, sıfatlarını ve kulları üzerindeki haklarını bilmektir.

Yine tevhîd ilmi, Allah Teâlâ'ya ve O'nun dîninin esasına götüren yolun anahtarıdır.

Bundan dolayıdır ki bütün elçiler tevhîde dâvet etme konusunda ittifak etmişlerdir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

(وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ ٢٥)

[سورة الأنبياء الآية : ٢٥]

"(Ey Nebi!) Senden önce hiçbir elçi göndermedik ki ona; ‘Benden başka hak ilâh yoktur. O halde yalnızca bana ibâdet edin’ diye vahyetmiş olmayalım.”[\[1\]](#)

Allah Teâlâ, bizzat kendisini vahdâniyyetine şâhit tutmuş, melekleri ve ilim ehli de buna şâhitlik etmiştir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

(شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُوا الْعِلْمِ
قَائِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۝ ١٨) [سورة آل عمران الآية : ١٨]

"Allah, adâleti ayakta tutarak kendisinden başka hak ilâhın olmadığına şâhitlik etmiştir. Melekler ve ilim ehli de (buna şâhitlik etmişlerdir). Mutlak güç ve hikmet sahibi O'ndan başka hak ilâh yoktur." [2]

Tevhîdin şânı ve konumu bu kadar kıymetli olunca, tevhîdi öğrenerek, onu başkasına öğreterek, derin düşünerek ve ona inanarak dînini sağlam bir temel üzerine gönül huzuruyla bina etmek, semere ve sonuçlarıyla mutlu olacağı bir

teslimiyetle tevhîd ilmine gereği gibi önem vermek, her müslüman için zorunlu bir görevdir.

İSLÂM DÎNİ

İslâm dîni: Allah Teâlâ'nın, Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem- ile gönderdiği, onunla bütün dînleri sona erdirdiği, kulları için onu kemâle erdirdiği, onunla kulları üzerindeki nimetini tamamladığı, dîn olarak onlara râzı olduğu ve ondan başka bir dîni hiç kimseden asla kabul etmeyeceği yegâne dîndir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَكِن رَّسُولَ
 اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ ۖ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ۝ ٤٠ ﴾
 [سورة الأحزاب الآية : ٤٠]

"Muhammed, sizin erkeklerinizden hiçbirinin babası değildir. Fakat O, Allah'ın elçisi ve nebilerin sonuncusudur (O'ndan sonra kıyâmete kadar nebi gelmeyecektir). Allah, (amellerinizden gizli-saklı) her şeyi en iyi bilendir." [3]

Allah Teâlâ yine şöyle buyurmuştur:

﴿ ... الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ
 نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا ... ﴾ [سورة
 المائدة من الآية : ٣]

"Bugün size dîninizi kemâle erdirdim, (sizi câhiliyet

karanlığından İslâm nûruna
çıkararak) üzerinize nimetimi
tamamladım ve dîn olarak size
İslâm'ı seçtim." [4]

Allah Teâlâ yine şöyle buyurmuştur:

﴿ إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ ... ﴾ [سورة آل عمران
من الآية: ١٩]

"Şüphesiz Allah katında gerçek dîn,
İslâm'dır." [5]

Allah Teâlâ yine şöyle buyurmuştur:

﴿ وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ
فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴾

[سورة آل عمران الآية: ٨٥]

"Kim İslâm'dan başka bir din ararsa,
(bilsin ki o din) ondan asla kabul

edilmeyecek ve o, âhirette hüsrana uğrayanlardan olacaktır." [6]

Şüphesiz Allah Teâlâ, kendisi için İslâm'ı dîn olarak kabul etmelerini bütün insanlara farz kılmıştır.

Nitekim Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'e hitâben şöyle buyurmuştur:

﴿ قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ الَّذِي يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَكَلِمَتِهِ وَاتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ١٥٨ ﴾
[سورة الأعراف الآية: ١٥٨]

"(Ey Nebi!) De ki: Ey insanlar! Şüphesiz ben, yer ve göklerin hükümranlığı kendisine âit olan Allah'ın hepinize gönderdiği bir

elçiyim. O'ndan başka hak ilâh yoktur. O diriltir ve o öldürür. O halde, Allah'a ve O'nun sözlerine inanan elçisine, o okuma-yazma bilmeyen nebiye îmân edin ve ona uyun ki doğru yolu bulasınız." [7]

Ebû Hureyre'den -radıyallahu anh-rivâyet olunduğuna göre, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in şöyle buyurmuştur:

((وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ، لَا يَسْمَعُ بِي أَحَدٌ مِنْ هَذِهِ الْأُمَّةِ يَهُودِيٍّ وَلَا نَصْرَانِيٍّ، ثُمَّ يَمُوتُ وَلَمْ يُؤْمِنْ بِالَّذِي أُرْسِلْتُ بِهِ إِلَّا كَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ.)) [رواه مسلم]

"Muhammed'in nefsi elinde olan Allah'a yemîn olsun ki, bu ümmetten yahûdi olsun, hıristiyan olsun, kim

beni(m elçiliğimi) işitir de sonra gönderildiğim dîne îmân etmeden ölürse, o cehennem halkındandır." [8]

Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'e îmân etmek: O'nun getirmiş olduğu şeyleri kabul edip onlara boyun eğmekle birlikte onları tasdik etmektir. Yoksa sadece tasdik etmekten ibâret değildir. Bu sebepledir ki Ebû Tâlib, Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in getirdiği şeyi tasdik etmesine ve dînlerin en hayırlısı İslâm olduğuna şâhitlik etmesine rağmen, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'e îmân etmiş sayılmamıştır.

İslâm dîni: Geçmiş dînlerin içerdîği, insanların yararına olan her şeyi içerir. Ancak İslâm, her zaman, mekân ve millet için geçerli olduğundan dolayı diğer dînlerden üstündür. Nitekim Allah Teâlâ, elçisi Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'e hitâben şöyle buyurmuştur:

﴿وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ
مِنَ الْكِتَابِ وَمُهِيمًا عَلَيْهِ ...﴾ [سورة المائدة
الآية: ٤٨]

"(Ey Nebi!) Daha önceki kitabın doğruluğuna şâhitlik etmesi ve ona üstün olması için sana Kitab'ı indirdik."[\[9\]](#)

İslâm'ın her zaman, mekân ve millet için geçerli olmasının anlamı:

İslâm'a sımsıkı sarılmak, hangi zaman ve mekânda olursa olsun, ümmetin yararına olan şeylere tezat teşkil etmez. Aksine İslâm'a sımsıkı sarılmak; ümmetin düzelmesidir. Bunun anlamı, bazı insanların da istedikleri gibi, İslâm'ın, her zaman, mekân ve millete uyması ve ona boyun eğmesi demek değildir.

İslâm dîni: Allah Teâlâ'nın, ona gereği gibi sımsıkı sarılan kimseye yardım edeceğine ve onu başkasına üstün kılacağına dâir garanti ettiği hak dîndir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ٩﴾
[سورة الصف الآية : ٩]

"Müşrikler hoşlanmasalar da dînini, bütün dînlere üstün kılmak için elçisini (Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-i) hidâyet ve hak dîn (İslâm) ile gönderen O'dur."[\[10\]](#)

Allah Teâlâ yine şöyle buyurmuştur:

﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَىٰ لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُم مِّن بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا

يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ
الْفَاسِقُونَ ﴿٥٥﴾ [سورة النور الآية: ٥٥]

"Allah, sizden î mân edip güzel davranışta bulunanlara, yalnızca bana ibâdet edip bana hiçbir şeyi ortak koşmazlarsa, kendilerinden önceki (î mân eden)leri sahip ve hâkim kıldığı gibi, onları da yeryüzüne sahip ve hâkim kılacağını, onlar için beğenip seçtiği dîni (İslâm'ı) güçlü ve hâkim kılacağını ve onların hallerini korkudan sonra onun yerine güven sağlayacağını vâdetti. Artık kim bundan sonra nankörlük ederse, işte fâsıklar (Allah'a itaatten çıkanlar), onların tâ kendileridir." [\[11\]](#)

İslâm dîni: İnanç ve şeriattır.
Dolayısıyla İslâm, **inanç ve hükümlerinde noksansız ve mükemmeldir:**

1. Allah Teâlâ'yı birlemeyi (**tevhîdi**) emreder, O'na ortak koşmayı da yasaklar.
2. Doğru sözlü olmayı emreder, yalandan da yasaklar.
3. Adâleti[12] emreder, zulûm ve haksızlığı da yasaklar.
4. Emânete riâyeti emreder, ihâneti de yasaklar.
5. Sözde durmayı emreder, vefâsızlığı da yasaklar.

6. Ana-babaya her türlü iyilikte bulunmayı emreder, onlara itaatsizliği de yasaklar.

7. Yakın akrabayı gözetmeyi emreder, onlarla ilişkiyi kesmeyi de yasaklar.

8. İyi komşuluk yapmayı emreder, kötüsünden de yasaklar.

Genel olarak söylemek gerekirse, İslâm, fazîletli her türlü ahlâkı emreder, alçaklık olan her türlü ahlâkı yasaklar. Her iyi davranışı emreder, her kötü davranışı da yasaklar.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَنِ وَإِيتَايَ ذِي
الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ
يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ٩٠﴾ [سورة النحل الآية
٩٠:]

"Şüphesiz Allah, (bu Kur'an'da kullarına) adâleti, iyiliği, akrabaya yardım etmeyi emreder, (söz ve davranış olarak) her türlü çirkin şeyleri, fenâlık ve azgınlığı da yasaklar. Allah, (emirlerini) hatırlar (ve onlardan yararlanır)sınız diye size öğüt veriyor." [\[13\]](#)

% % % % %

İSLÂM'IN RÜKÜNLERİ
(ESASLARI):

İslâm'ın rükünleri, üzerine binâ olunan esaslarıdır ki bunlar, İbn-i Ömer'in -radıyallahu anhuma-, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'den rivâyet ettiği hadiste zikredilen beş tanedir.

Nitekim Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- **bu konuda şöyle buyurmuştur:**

((بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسَةٍ: عَلَى أَنْ يُوحَّدَ اللَّهُ، - وَفِي رِوَايَةٍ عَلَى خَمْسٍ - شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنْ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، وَإِقَامِ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَصِيَامِ رَمَضَانَ، وَالْحَجِّ. فَقَالَ رَجُلٌ: الْحَجُّ، وَصِيَامِ رَمَضَانَ؟ قَالَ: لَا، صِيَامِ رَمَضَانَ وَالْحَجِّ، هَكَذَا سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ (H))) [متفق عليه واللفظ لمسلم]

"İslâm, beş şey üzerine binâ edilmiştir: Allah'ı birlemek (tevhîd), -başka bir rivâyette- Allah'tan başka hak ilâh olmadığına ve Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in Allah'ın kulu ve elçisi olduğuna şâhitlik etmek, namazı (dosdoğru) kılmak, zekâtı (hak edene) vermek, Ramazan orucunu tutmak ve haccetmektir.

Bunun üzerine bir adam:

- Haccetmek ve Ramazan orucunu tutmak şeklinde değil mi? Diye sordu.

(İbn-i Ömer) şöyle cevap verdi:

-Hayır. Ramazan orucunu tutmak ve haccetmek şeklindedir. Zirâ ben, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'i böyle derken işittim." [\[14\]](#)

Birincisi: Allah'tan başka hak ilâh olmadığına ve Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in [Allah'ın kulu ve elçisi olduğuna şâhitlik etmek:](#)

Bunun anlamı: Dille ifâde edilen bu şâhitliğe kesin bir şekilde inanmak demektir. Bu konuda kesin bir şekilde inanması, sanki onu gözleriyle görmüş gibi demektir. Şâhitlik olunanların ([Allah ve elçisi Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-](#)) birden fazla olmasına

rağmen bu şâhitliğin İslâm'ın bir rüknü kılınması şunun içindir:

Ya Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-, Allah Teâlâ'dan kendisine bildirilen şeyleri tebliğ edici olduğu içindir. Dolayısıyla Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in Allah'ın kulu ve elçisi olduğuna şâhitlik etmek, Allah Teâlâ'dan başka hak ilâh olmadığına şâhitlik etmenin tamamındandır.

Ya da bu iki şâhitlik; amellerin geçerli ve kabul olunması için bir esastır. O halde Allah Teâlâ için ihlaslı olmadıkça ve elçisi Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in sünnetine uygun

olmadıkça bir amel, geçerli ve kabul olunmaz. Dolayısıyla ihlas ile "Allah'tan başka hak ilâh yoktur" şâhitliği, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in sünnetine uygun olması ile de "Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem- Allah'ın kulu ve elçisidir" şâhitliği gerçekleşmiş olur.

Kalbi ve nefsi, kullara kul olmaktan ve nebilerden başkasına tâbi olmaktan kurtarıp hürriyetine kavuşturmak, bu büyük şâhitliğin faydalarındandır.

İkincisi: Namazı (dosdoğru) kılmak:

Bunun anlamı: Namazı, bilinen vakitlerde ve şekiller-de dosdoğru

ve tam bir şekilde, Allah Teâlâ için kılıarak ibâdet etmek demektir.

İnsanın gönlün rahatlaması, içinin ferahlaması, nefsin çirkin ve kötü şeylerden alıkonulması, namazı dosdoğru kılmanın faydalarındandır.

Üçüncüsü: Zekâtı (hak edene) vermek:

Bunun anlamı: Zekât verilmesi gereken mallarda, farz olan miktarı (% 2.5), Allah Teâlâ için harcamaktır.

Nefsi, cimrilik gibi rezil bir ahlâktan temizlemek, İslâm ve müslümanların ihtiyaçlarını

gidermek, zekâtı hak edene vermenin faydalarındandır.

Dördüncüsü: Ramazan orucunu tutmak:

Bunun anlamı: Ramazan ayının gündüzünde, orucu bozan şeylerden kaçınmak ve onlardan uzak durmaktır.

Hoşuna giden şeyleri terk etmekte Allah'ın rızâsını gözeterek nefsi eğitmek, Ramazan orucunun faydalarındandır.

Beşincisi: Beytullah'ı hacetmek:

Bunun anlamı: Hac ile ilgili ibâdetleri yerine getirmek için

Beytullah'a yönelmek ve orayı ziyâret etmek demektir.

Allah Teâlâ'ya itaat etmekte maddî ve bedensel güç harcayarak nefsi eğitmek, Beytullah'ı haccetmenin faydalarındandır. Bundan dolayıdır ki hac ibâdeti, Allah Teâlâ yolunda yapılan bir tür cihad sayılmıştır.

Bu esaslar için saydığımız ve daha saymadığımız diğer faydalar, İslâm ümmetinden hak dîni Allah Teâlâ için kabul eden, adâlet ve doğrulukla insanlara davranan, temiz ve berrak İslâmî bir ümmet kılar. Çünkü İslâm dîninin diğer hükümleri, bu saydığımız esasların düzgün olmasıyla düzelir ve ümmetin

durumu, dînlerinin düzgün olmasıyla düzene girer. Yine, dînlerinden düzgün olan şeyleri kaybettikleri kadarıyla da hallerinden düzgün olan şeyleri ellerinden kaçıırırlar. Bu gerçeği görmek isteyenler, **Allah Teâlâ'nın şu âyetlerini okusun:**

﴿وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ ءَامَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَٰكِن كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُم بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ٩٦ أَفَأَمِنَ أَهْلُ الْقُرَىٰ أَن يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا بَيِّنًا وَهُمْ نَائِمُونَ ٩٧ أَوْ آمِنَ أَهْلُ الْقُرَىٰ أَن يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا ضُحًى وَهُمْ يُلْعَبُونَ ٩٨ أَفَأَمِنُوا مَكْرَ اللَّهِ فَلَا يَأْمَنُ مَكْرَ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ ٩٩﴾

[سورة الأعراف الآيات: ٩٦-٩٩]

"O ülkelerin halkı, (elçilerini tasdik edip onlara tâbi olarak) îmân etseler

ve (Allah'ın kendilerine yasakladığı şeylerden uzak durarak) gereği gibi sakınsalardı, elbette onların üzerine gökten ve yerden nice bereket kapıları açardık.Fakat onlar,yalanladılar.Biz de yaptıklarından (küfür ve günahlarından) dolayı onları helâk edici bir azapla cezâlandırdık. Yoksa o ülkelerin halkı geceleyin uyurlarken, kendilerine azabımızın gelmeyeceğinden emîn mi oldular? Ya da o ülkelerin halkı, kuşluk vakti (dünyalık şeylerle) eğlenirlerken, kendilerine azabımızın gelmeyeceğinden emîn mi oldular?[15] Onlar, Allah'ın hîlesinden ve kendilerine süre tanınmasından emîn mi oldular?

Fakat hüsrana uğrayıp helâk olan topluluktan başkası, Allah'ın bu hîlesinden emîn olamaz." [\[16\]](#)

Geçmiş ümmetlerin tarihine bir bakın. Çünkü akıl sahipleri ile kalpleri ve gözleri arasına perde çekilmeyen (gören) gözler için tarihten alınacak nice ibretler vardır.

İSLÂM AKÎDESİNİN ESASLARI:

İslâm dîni, -daha önce de geçtiği gibi-, hem akîde, hem de şeriattır. Nitekim daha önce İslâm'ın bazı konularına değinmiş ve hükümlerinin temeli sayılan rükünlerini zikretmiştik.

İslâm akîdesine gelince, **esaslari şunlardır:** Allah Teâlâ'ya, O'nun meleklerine, kitaplarına, elçilerine, âhiret gününe, kaderin hayır ve şerrine îmân etmektir.

Nitekim bu esaslara, Allah Teâlâ'nın kitabı Kur'an-ı Kerîm ile elçisi Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in sünneti delâlet etmiştir.

Örneğin Allah Teâlâ, **kitabında şöyle buyurmuştur:**

﴿لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ
وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ ءَامَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ ...﴾ [سورة البقرة من
الآية: ١٧٧]

"Allah katında,(namazda iken Allah'ın emri olmadan) doğu veya batıya yönelmeniz iyilik değildir. Fakat iyiliğin her türlüsü, o kimsenin yapmış olduğu iyiliktir ki, Allah'a, âhiret gününe, meleklerle, kitaplara ve nebilere îmân eder..."[17]

Allah Teâlâ kader hakkında ise şöyle buyurmuştur:

﴿ إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ ۚ ۝ ۴۹ وَمَا أَمْرُنَا إِلَّا
وُجْدَةٌ كَلَمْحٍ بِالْبَصَرِ ۝ ۵۰ ﴾

[سورة القمر الآيتان : ۴۹-۵۰]

"Muhakkak ki biz, her şeyi bir ölçüye göre yarattık. Bizim buyruğumuz, bir anlık bakış gibi, bir

tek sözden başka bir şey değildir (o şeye ol deriz, o şey de hemen oluverir)." [\[18\]](#)

Sünnette ise, Cebrâil -aleyhisselâm-, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'e îmân hakkında soru sorduğunda ona şöyle cevap vermişti:

((الْإِيمَانُ أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ، وَمَلَائِكَتِهِ، وَكُتُبِهِ،
وَرُسُلِهِ، وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، وَتُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ
وَشَرِّهِ.)) [رواه مسلم]

"Îmân; Allah'a, meleklerine, kitaplarına, elçilerine, âhiret gününe, kaderin hayır ve şerrine îmân etmendir." [\[19\]](#)

% % % % %

ALLAH'A ÎMÂN:

Allah'a îmân, dört hususu içerir:

Birincisi: Allah Teâlâ'nın varlığına insan fitratı, akıl, şariat, his ve duygular delâlet etmiştir.

1. İnsan fitratı, Allah Teâlâ'nın varlığına delâlet etmiştir:

Çünkü her yaratılan varlık, önceden bir düşünme veya öğrenme olmadan yaratıcısına îmân etmek üzere yaratılmıştır. Kalbi fitrattan çeviren şeylerin meydana gelmesiyle ancak bu fitrattan dönülür.

Nitekim Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- bu konuda şöyle buyurmuştur:

((مَا مِنْ مَّوْلُودٍ إِلَّا يُوَلَّدُ عَلَى الْفِطْرَةِ، فَأَبَوَاهُ
يُهَوِّدَانِهِ أَوْ يُنَصِّرَانِهِ أَوْ يُمَجِّسَانِهِ.))

[رواه البخاري]

"Hiçbir yeni doğan çocuk yoktur ki, fıtrat[20] üzere doğmuş olmasın.

Anne ve babası (daha sonra) onu ya yahûdileştirir, ya hıristiyanlaştırır ya da mecûsileştirir." [21]

2.Akıl, Allah Teâlâ'nın varlığına delâlet etmiştir:

Öncesi ve sonrası olan bu mahlûkâtı bir yaratanın ve onu yoktan var edenin olması gerekir. Öyle ki bir şeyin kendi kendini yaratması mümkün değildir. O şeyin bir tesadüf sonucu var olması da

mümkün değildir. Hiçbir şey, var edilmeden yaratılmamıştır. Çünkü hiçbir şey kendi kendini yaratamaz. Zirâ var edilmeden önce ortada olmayan bir şey, kendi kendini nasıl yaratsın!

O şeyin tesâdüf sonucu var edilmesi de mümkün değildir. Çünkü meydana gelen şeyi, onu meydana getiren birisinin olması gerekir. Onun bu kusursuz düzendeki varlığı, birbirine uyumluluğu, sebepler ve sonuçlarla kâinatta bulunanlar arasındaki sıkı bağın, bunun tesâdüf sonucu olduğuna kesinlikle engeldir. Zirâ tesâdüf sonucu meydana gelen bir şey, esasında bir düzene bağlı değilse, düzenli bir şekilde hayatta

kalması ve onun gelişim göstermesi, nasıl mümkün olabilir!

Kâinattaki varlıkların, kendi kendilerini var etmeleri ve tesâdüf sonucu var olmaları mümkün değilse, bunları meydana getiren bir varlığın olması gerekir ki, o da Âlemlerin Rabbi olan Allah Teâlâ'dır.

Nitekim Allah Teâlâ, **bu aklî ve kesin delîli Tûr sûresinde zikretmiş ve şöyle buyurmuştur:**

(﴿ أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمْ الْخُلُقُونَ ۝ ٣٥ ﴾)
سورة الطور الآية: ٣٥]

"Acaba onlar (müşrikler), bir yaratıcı olmadan mı yaratıldılar?

Yoksa kendilerini yaratanlar onlar mıdır?"[22]

Yani onlar, hiçbir yaratıcı olmadan yaratılmadılar, kendi kendilerini de yaratmadılar. O halde onları yaratanın, Allah Teâlâ olması gerekir.

Bunun içindir ki Cubeyr b. Adiy - radiyallahu anh- Rasûlullah - sallallahu aleyhi ve sellem-'i Tûr sûresini okurken işitmiş ve şu âyetlere gelince:

﴿ أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمْ الْخُلُقُونَ ۝ ٣٥ أَمْ خُلِقُوا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضُ بَلْ لَا يُوقِنُونَ ۝ ٣٦ أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَبِّكَ أَمْ هُمْ الْمُسَيْطِرُونَ ۝ ٣٧ ﴾

[سورة الطور الآيات : ٣٥-٣٧]

"Acaba onlar (müşrikler), bir yaratıcı olmadan mı yaratıldılar? Yoksa kendi kendilerini yaratanlar onlar mıdır? Yoksa gökleri ve yeri onlar mı yarattılar? Aksine onlar, (Allah'ın azabına) inanmazlar. Yahut Rabbinin hazineleri onların yanında mıdır? Ya da her şeye hâkim olan kendileri midir?" [\[23\]](#)

-Cubeyr -radıyallahu anh- o günlerde müşrik idi- şöyle der:

((كَادَ قَلْبِي أَنْ يَطِيرَ وَذَلِكَ أَوَّلَ مَا وَقَرَ الْإِيمَانُ
[رواه البخاري]))

"Îmân ilk defa kalbime yerleşmeye başlayınca, kalbim neredeyse uçacaktı." [\[24\]](#)

Açıklaması için bu konuya bir örnek verelim:

Bir kimse etrafı bahçelerle çevrilen, arasında ırmaklar akan, içerisi döşek ve tahtlarla dolu olan, **her türlü süslerle donatılarak tamamlanan bir yüksek saray hakkında seninle konuşsa ve sana:** Bu saray ve içerisindeki mükemmel olan her şeyin kendiliğinden olduğunu veya bu şekilde hiçbir meydana getireni olmadan tesâdüf olarak bulunduğunu söylese, onu hemen inkâr edip yalanlarsın ve konuştuklarını bilgisizlik ve kendini bilmezlik sayarsın. Bundan sonra, yeri, göğü, yörüngeleri, halleri ile eşsiz olan ve hayretler içinde

bırakan bu kâinatın kendi kendini yaratması veya yaratıcısı olmadan tesâdüf olarak meydana gelmesi mümkün olabilir mi?

3. Şeriat, Allah Teâlâ'nın varlığına delâlet etmiştir:

Allah Teâlâ tarafından gönderilen semâvî kitaplar bunu ifâde eder. Kulların yararına olan hükümleri içeren şeyler bunun için gelmiştir ki, bu da hakîm ve kullarının yararına olan her şeyi en iyi bilen bir Rab katından olduğuna delâlet eder. Allah Teâlâ'nın kâinat hakkında haber verdiği ve herkesin doğru olduğuna şâhitlik ettiği şeyler de, haber verdiği şeyleri yoktan var

etmeye gücü yeten bir Rab katından olduğuna delâlet eder.

4. His ve duygular, Allah Teâlâ'nın varlığına delâlet etmiştir ki bu, iki yönden olmaktadır:

a) Biz, duâ edenin duâsının kabul edildiğini ve darda kalanın yardımına koşulduğunu duyuyor ve görüyoruz ki bu da, Allah Teâlâ'nın kesinlikle var olduğuna delâlet eder

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿وَنُوحًا إِذْ نَادَىٰ مِنْ قَبْلُ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ٧٦﴾ [سورة الأنبياء
[الآية: ٧٦]

"(Ey Nebi! Hatırlar mısınız? Sen, İbrahim ve Lût'tan) önce de Nûh duâ etmiş, biz de onun duâsını kabul etmiştik. Böylece onu ve (ona îmân eden) yakınlarını büyük bir sıkıntıdan kurtarmıştık." [25]

﴿إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُمْ بِأَلْفٍ مِّنَ الْمَلَائِكَةِ مُرْدِفِينَ ۙ﴾ [سورة الأنفال
الآية: ٩]

"(Bedir günü Allah'ın üzerinizdeki nimetini hatırlayın ki) siz, (düşmanınıza karşı) Rabbinizden yardım istiyordunuz. O da, duânızı kabul ederek şöyle buyurdu: Ben, peş peşe gelen (gökteki) bin meleklerle size yardım edeceğim." [26]

Sünnetten delili ise; Buhârî'nin sahîhinde Enes b. Mâlik'ten-radıyallahu anh-rivâyet olunan hadiste, o şöyle demiştir:

((أَصَابَتِ النَّاسَ سَنَةٌ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ H ، فَبَيْنَا النَّبِيُّ H يَخْطُبُ فِي يَوْمِ جُمُعَةٍ ، قَامَ أَعْرَابِيٌّ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! هَلَكَ الْمَالُ، وَجَاعَ الْعِيَالُ، فَادْعُ اللَّهَ لَنَا، فَرَفَعَ يَدَيْهِ، وَمَا نَرَى فِي السَّمَاءِ قَزَعَةً، فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، مَا وَضَعَهَا حَتَّى تَارَ السَّحَابُ أَمْثَالَ الْجِبَالِ، ثُمَّ لَمْ يَنْزِلْ عَنْ مِنْبَرِهِ حَتَّى رَأَيْتُ الْمَطَرَ يَتَحَادَرُ عَلَى لِحْيَتِهِ H ، فَمُطِرْنَا يَوْمَنَا ذَلِكَ، وَمِنْ الْغَدِ، وَبَعْدَ الْغَدِ، وَالَّذِي يَلِيهِ حَتَّى الْجُمُعَةِ الْآخَرَى، وَقَامَ ذَلِكَ الْأَعْرَابِيُّ أَوْ قَالَ غَيْرُهُ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! تَهْدَمُ الْبَنَاءُ، وَغَرِقَ الْمَالُ، فَادْعُ اللَّهَ لَنَا، فَرَفَعَ يَدَيْهِ، فَقَالَ: اللَّهُمَّ حَوَالَيْنَا، وَلَا عَلَيْنَا. فَمَا يُشِيرُ بِيَدِهِ إِلَى نَاحِيَةٍ مِنَ السَّحَابِ إِلَّا انْفَرَجَتْ، وَصَارَتِ الْمَدِينَةُ مِثْلَ الْجَوْبَةِ، وَسَالَ الْوَادِي قَنَاءَ شَهْرًا، وَلَمْ يَجِئْ أَحَدٌ

مِنْ نَاحِيَةٍ إِلَّا حَدَّثَ بِالْجَوْدِ.)) [رواه البخاري
ومسلم]

"Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- döneminde insanlara bir kıtlık isâbet etmişti. Günlerden Cuma günü, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- minberde hutbe verirken bedevî birisi ayağa kalktı -başka bir rivâyette ise mescide girdi- **ve şöyle dedi:**

-Ey Allah'ın elçisi! Hayvanlar helâk oldu ve çocuklar aç kaldı. Bizim için Allah'a duâ et **(de bu kuraklığı gidersin).**

Bunun üzerine Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- ellerini kaldırdı ve Allah'a yalvardı. Biz, yağmurun

yağması için gökte hiçbir bulut görmezken, nefsim elinde olan Allah'a yemîn olsun ki, ellerini indirmemişti ki dağlar gibi bulutlar biraraya geldi. Sonra o minberden inmemişti ki, sakalının üzerine yağmur damlaları süzülerek inmeye başladığını gördüm. O gün, sonraki gün, ondan sonraki gün ve bir sonraki gün derken diğer cumaya kadar yağmur yağdı. Diğer cuma günü aynı bedevî veya başka birisi ayağa kalktı ve:

-Ey Allah'ın elçisi! Evler yıkıldı ve hayvanlar boğuldu. Bizim için Allah'a duâ et (de yağmuru bizden kessin) dedi.

Bunun üzerine Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- ellerini kaldırarak şöyle duâ etti:

-Allah'ım! Çevremize yağdır, üzerimize yağdırma. Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- eliyle bulutun hangi tarafına işâret etse, bulut hemen ortadan kayboldu. Nitekim Medine'nin üzerinden bulutlar gitti ve Kanal vâdisini bir ay boyunca sel bastı. Medine'nin hangi tarafından kim geldi ise, sağanak yağmurdan bahsetti." [\[27\]](#)

Allah Teâlâ'ya tevbede sâdık olan ve tevbenin kabul olunmasının şartlarını yerine getiren kimse için, duâ edenlerin duâlarının kabul

olunduđu, günümüze dek gözle görülen bir durumdur.

b) İnsanların gördükleri veya duydukları ve elçilerin âyetleri diye adlandırılan mûcizelerin, o elçileri gönderen birisinin bulunduğuna ve onun da Allah Teâlâ olduğuna kesin bir delildir. Çünkü mûcizeler, elçilerini desteklemek ve onlara yardım etmek için Allah Teâlâ'nın bahşettiğı ve insan gücünün üzerindeki şeylerdir.

Bunun örneğı şudur:

Allah Teâlâ, Musâ -aleyhisselâm-'a:

-Âsân ile denize vur!

Diye emredince, Musâ -
aleyhisselâm- denize vurmuş,
deniz derhal yarılmış ve on iki kuru
yol açılmış, bu on iki yol arasında
sular, büyük bir dağ gibi olmuştu.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda
şöyle buyurmuştur:

﴿ فَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَضْرِبْ بِعَصَاكَ الْبَحْرَ
فَانْفَلَقَ فَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ كَالطَّوْدِ الْعَظِيمِ ٦٣ ﴾ [سورة الشعراء الآية: ٦٣]

"Bunun üzerine biz, **Musa'ya:** Âsân
ile denize vur! Diye vahyettik. (Musa
vurunca deniz, İsrâiloğullarının
kabilelerinin sayısı kadar on iki yol
olarak) derhal açıldı. (Denizden
ayrılan) her bölük, büyük bir dağ
gibi oldu." [\[28\]](#)

İkinci örnek:

İsâ -aleyhisselâm-'ın mucizesidir ki o, Allah Teâlâ'nın izniyle ölüleri diriltir ve onları kabirlerinden çıkarırdı.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

(... وَأُحْيِيَ الْمَوْتَى بِإِذْنِ اللَّهِ ...) [سورة آل عمران من الآية: ٤٩]

"Ve ben, Allah'ın izniyle ölüleri diriltirim..."[29]

Başka bir âyette İsâ hakkında şöyle buyurmaktadır:

(... وَإِذْ تُخْرِجُ الْمَوْتَى بِإِذْنِي ...) [سورة المائدة من الآية: ١١٠]

"Ve ölüleri (kabirlerinden) benim iznimle hayata çıkarıyordun..." [30]

Üçüncü örnek:

Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in mucize-sidir. Kureyş müşrikleri kendisinden bir mucize göstermesini istediklerinde o, parmağıyla aya işâret etmiş ve ay ortadan iki parçaya ayrılmış, insanlar da bunu görmüşlerdi.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ أَفْتَرَبَتِ السَّاعَةُ وَأَنْشَقَّ الْقَمَرُ ۚ وَإِنْ يَرَوْا ءَايَةً
يُعْرِضُوا وَيَقُولُوا سِحْرٌ مُّسْتَمِرٌّ ۚ ﴾ [سورة
القمر الآيتان : ١-٢]

"Kıyâmet yaklaştı ve ay (iki parçaya) ayrıldı. Onlar (Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in doğruluğuna delâlet eden) bir mucize görürlerse, (yalanlayıp inkâr ederek ona îmân etmek ve onu tasdik etmekten) hemen yüz çevirirler ve (mucize ortaya çıktıktan sonra da) şöyle derler: Bu, eskiden beri süregelen bir sihirdir."[\[31\]](#)

Elçilerini desteklemek ve onlara yardım etmek için onlara verdiği bu gözle görülen ve hissedilen mucizeler, Allah Teâlâ'nın varlığına kesin bir delil teşkil eder.

İkincisi: Allah Teâlâ'ya îmân, O'nun rubûbiyetine îmân etmeyi içerir.

Bunun anlamı: Allah Teâlâ'nın yegâne Rab olduğuna, O'nun ortağı ve yardımcısının olmadığına îmân etmektir.

Rab: Yaratma, mülk ve emir gibi şeylerin yegâne sahibi demektir. Allah Teâlâ'dan başka yaratıcı ve O'ndan başka mülk sahibi yoktur. Emretmek de yalnızca O'na âittir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿..أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾
(٥٤)

[سورة الأعراف من الآية : ٥٤]

"Biliniz ki yaratmak da, emretmek de O'na âittir. Âlemlerin Rabbi olan Allah, (tüm noksanlıklardan) münezzehtir." [32]

Başka bir âyette şöyle buyurmuştur:

﴿ ... ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ ١٣ ﴾ [سورة فاطر من الآية : ١٣]

"İşte (bütün bunları yapan) Rabbiniz Allah'tır. Mülk O'na âittir. O'nu bırakıp da kendilerine ibâdet ettikleriniz ise, bir çekirdek zarına [33] bile sahip değildir." [34]

Söylediklerine kendisi bile inanmayıp kibirlenen kimsenin dışında, (tarih boyunca) insanlar arasında Allah Teâlâ'nın yegâne Rab oluşunu (Rubûbiyetini) inkâr eden hiç kimse bilinmemiştir.

Bu ise, Firavun'un kavmine şöyle demesinden kaynaklanmıştır:

(فَقَالَ أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَى ۚ) [سورة النازعات
الآية : ٢٤]

"(Firavun, halkına seslenerek:)
Ben, sizin en yüce Rabbinizim!
dedi." [35]

(وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَأْتِيهَا الْمَلَأُ مَا عَلِمْتُ لَكُم مِّنْ إِلَهِ
غَيْرِي ...)

[سورة القصص من الآية : ٣٨]

"Firavun dedi ki: Ey ileri gelenler! Ben, sizin için benden başka (ibâdeti hak eden) bir ilâh bilmiyorum." [36]

Fakat Firavun'un böyle söylemesi, kendisinin ilah olduğuna inanmasından dolayı değildi.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنْفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا
فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عِقَابُ الْمُفْسِدِينَ ۝ ١٤ ﴾ [سورة
النمل الآية: ١٤]

"Kendileri de bunlara kalpten inandıkları halde, zulûm ve kibirlerinden onları inkâr ettiler. (Ey Nebi! Allah'ın âyetlerini inkâr ederek yeryüzünde) bozgunculuk

yapanların sonlarının nice olduğuna bir bak!"[37]

Allah Teâlâ, Kur'an-ı Kerim'de Musa -aleyhisselâm-'ın Firavun'a şöyle dediğini haber vermektedir:

﴿ قَالَ لَقَدْ عَلِمْتَ مَا أَنزَلَ هَؤُلَاءِ إِلَّا رَبُّ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ بِصَآئِرَ وَإِنِّي لَأَظُنُّكَ يُفْرِعُونَ مَثْبُورًا
[سورة الإسراء الآية : ١٠٢] ﴾

"(Musa, Firavun'a) dedi ki: Sen de kesin olarak biliyorsun ki bunları (elçiliğimin doğruluğuna şâhitlik eden dokuz mucizeyi) birer ibret olmak üzere, ancak göklerin ve yerin Rabbi indirdi. Ey Firavun! Ben de senin helâk olacağından kesinlikle eminim (hiç şüphem yoktur)."[38]

Bu sebeple Mekkeli müşrikler, ulûhiyette kendisine ortak koşmalarına rağmen Allah Teâlâ'nın rubûbiyetini yani O'nun yegâne Rab olduğunu ikrar ediyorlardı.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿قُلْ لِّمَنِ الْأَرْضُ وَمَنْ فِيهَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ۝٨٤
سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ۝٨٥ قُلْ مَنْ رَبُّ
السَّمَوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ۝٨٦
سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ۝٨٧ قُلْ مَنْ بِيَدِهِ
مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ يُجِيرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ إِنْ
كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ۝٨٨ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ فَأَنَّى تُسْحَرُونَ
﴾ [سورة المؤمنون الآيات : ٨٤-٨٩]

"(Ey Nebi! Onlara) de ki: Eğer biliyorsanız (söyleyin bakalım) bu dünya ve içinde bulunanlar kime

âittir? (Mutlaka) Allah’a âittir,
diyeceklerdir. De ki: O halde (O’nun
yeniden diriltip hesaba çekmeye
gücünün yettiğini) hiç düşünmez
misiniz? De ki: Yedi kat göklerin
Rabbi ve büyük arşın Rabbi kimdir?
(Mutlaka) Allah’a âittir,
diyeceklerdir. De ki: O halde (O’ndan
başkasına ibâdet ederseniz O’nun
azabından) hiç korkmaz mısınız? De
ki: Eğer biliyorsanız, her şeye sahip
olan ve her şeyi elinde bulunduran,
kendisine sığınanı koruyan, **ancak**
kendisi korunmaya muhtaç olmayan
kimdir? Onlar: (Bütün bunlar
mutlaka) Allah’a âittir,
diyeceklerdir. De ki: (O halde) nasıl
olur da büyüleniyor (ve Allah’a
ibâdetten yüz çeviriyor) sunuz? [39]

Allah Teâlâ bu konuda yine şöyle buyurmuştur:

﴿وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ﴾
(٨٧)

[سورة الزخرف الآية : ٨٧]

"(Ey Nebi!) Onlara kendilerini kimin yarattığını sorarsan, ‘(Bizi) mutlaka Allah (yarattı)’ diyeceklerdir. O halde nasıl (Allah’a ibâdetten) saptırılıyor (ve O’na başkasını ortak koşuyor)sunuz.”[\[40\]](#)

Başka bir âyet-i kerime’de şöyle buyurmuştur:

﴿وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ خَلَقَهُنَّ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ ٩﴾

[سورة الزخرف الآية : ٩]

"(Ey Nebi!) Onlara gökleri ve yeri kim yarattı? diye sorarsan; ‘onları, mutlaka güçlü ve her şeyi en iyi bilen Allah yarattı’ diyeceklerdir.”[\[41\]](#)

Allah Teâlâ'nın emri, O'nun hem kevnî, hem de şer'î emrini kapsar. Dolayısıyla Allah Teâlâ, kâinatı düzenleyen ve kâinatta hikmeti gereği dilediği gibi takdir eden olduğu gibi, aynı şekilde hikmeti gereği ibâdetleri meşrû kılan ve muamelatla ilgili hükümler koyan da O'dur. Bu sebeple her kim, ibâdetlerde Allah Teâlâ ile birlikte başka birisini meşrû kılan edinirse

veya başka birisini muamelatla ilgili hükümler koyan edinirse, şüphesiz onu Allah Teâlâ'ya ortak koşmuş olur ve bu kimse îmânı gerçekleştirmiş olmaz.

Üçüncüsü: Allah Teâlâ'nın ulûhiyetine îmân etmeyi içerir.

Bunun anlamı; Yalnızca Allah Teâlâ'nın ibâdete lââyık hak ilâh olduğuna ve O'nun hiçbir ortağının bulunmadığına îmân etmek demektir. "Îlâh" kelimesi, "Me'lûh" yani, severek ve tâzim gösterilerek ibâdet edilen (Ma'bûd) demektir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿وَالْهُكْمَ إِلَهٌ وَحْدٌ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ
﴿ ١٦٣

[سورة البقرة الآية : ١٦٣]

"(Ey insanlar!) Sizin ilâhınız bir tek ilâh olan Allah'tır. O'ndan başka hak ilâh yoktur. O Rahmân ve Rahîm'dir."[\[42\]](#)

Başka bir âyet-i Kerîme'de şöyle buyurmuştur:

﴿شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُوا الْعِلْمِ
قَائِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ١٨﴾
[سورة آل عمران الآية : ١٨]

"Allah, kendisinden başka ibâdete lââyık hiçbir ilahın olmadığına ve kendisinin adâleti ayakta tuttuğuna şâhittir. Melekler ve ilim ehli de

buna şâhittirler. O'ndan başka hak ilah yoktur. O, güçlüdür (istediği hiçbir şey, O'na imkânsız gelmez), (söz ve fiillerinde) hikmet sâhibidir." [43]

Allah Teâlâ ile birlikte başkasına ibâdet edilen her ilâhın ilâhlığı (ulûhiyeti) bâtıldır.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ هُوَ الْبَاطِلُ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ۚ ﴾ [سورة الحج الآية : ٦٢]

"İşte bu, Allah'ın hakkın tâ kendisi olması ve (müşriklerin) O'nu bırakıp da başkalarına ibâdet ettikleri (hiçbir

fayda veya zararı olmayan) şeyin
ise, bâtıl olması sebebiyledir.

Gerçek şu ki Allah, (kullarından)
yücedir, (her şeyden) büyüktür." [44]

Bunların "ilâhlar" olarak
adlandırılmaları, bu ilâhları
"ulûhiyet" hakkına sâhip olmaya
yüceltmez.

Nitekim Allah Teâlâ Lât, Uzzâ ve
Menât hakkında şöyle buyurmuştur:

﴿إِنَّ هِيَ إِلَّا أَسْمَاءٌ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَءَابَاؤُكُمْ مَّا
أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ ..﴾

[سورة النجم من الآية : ٢٣]

"(Bu putlar, kemâl sıfatlardan hiçbir
şeye sâhip değildir). Bunlar, sizin
ve atalarınızın (bâtıl arzularınızla)

adlandırdığınız isimlerden başka bir şey değildir. Allah, onlar hakkında (iddiâ ettiğiniz şeyi doğrulayan) hiçbir delil indirmemiştir." [45]

Allah Teâlâ, Hûd -aleyhisselâm-'ın onun kavmine şöyle dediğini haber vermektedir:

﴿...أَتُجَدِّلُونَنِي فِي أَسْمَاءَ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَءَابَاؤُكُمْ
مَا نَزَّلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ...﴾

[سورة الأعراف من الآية : ٧١]

"Sizin ve atalarınızın (ilâhlar olarak) adlandırdığınız (bu) isimler (putlar) hakkında benimle tartışıyor musunuz? Oysa Allah onlar hakkında hiçbir delil indirmemiştir. (Çünkü hiçbir fayda ve zarar

veremeyen bu putlar, mahlukturlar. Yalnızca kendisine ibâdet edilmesi gereken ilâh, yaratıcı olan Allah'tır)." [46]

Allah Teâlâ, Yusuf -aleyhisselâm-'ın zindandaki iki arkadaşına şöyle dediğini haber vermektedir:

﴿... ءَأَرْبَابٌ مُّتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمِ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ۚ ۝۳۹ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءُ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَءَابَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ...﴾

[سورة يوسف من الآيتين : ٣٩-٤٠]

"(Yaratılmış olan) çeşitli Rabler(e ibâdet etmek) mi daha hayırlıdır, yoksa gücüne karşı durulamaz olan bir tek Allah mı daha hayırlıdır? Siz, Allah'ı bırakıp da sizin ve

atalarınızın (bilmeyerek ve sapıklık üzere rabler olarak) adlandırdığınız şeylere ibâdet ediyorsunuz. Oysa Allah, onlar hakkında hiçbir delil indirmemiştir." [47]

Bunun içindir ki tüm nebi ve rasûller, (gönderilmiş oldukları) kavimlerine şöyle demişlerdir:

(... قَالَ يَقَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ ...)

[سورة الأعراف من الآية : ٦٥]

"Ey Kavmim! Yalnızca Allah'a ibâdet edin. Sizin için, O'ndan başka hak ilâh yoktur." [48]

Fakat müşrikler, bunu demekten yüz çevirdiler. Allah Teâlâ'yı bırakıp da başka ilâhlar edinerek O'nunla

birlikte onlara ibâdet eder, onlardan yardım ister ve onlardan imdat diler hâle geldiler.

Allah Teâlâ, müşriklerin bu ilâhları edinmelerini iki aklî delille ortadan kaldırmıştır:

Birincisi:

Müşriklerin edindikleri bu ilâhlarda, ulûhiyet özelliklerinden hiçbir şey yoktur. Bu ilâhlar, yaratılmış varlıklardır, yaratamazlar.

Kendilerine ibâdet edenlere bir fayda veremez, onlardan bir zararı savamazlar, onlara hayat vermeye veya onları öldürmeye güçleri yetmez. Göklerdeki hiçbir şeye

güçleri yetmez ve göklerde söz hakkına sâhip değillerdir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ وَلَا يَمْلِكُونَ أَنْفُسِهِمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَلَا يَمْلِكُونَ مَوْتًا وَلَا حَيَاةً وَلَا نُشُورًا ۝﴾

[سورة الفرقان الآية : ٣]

"(Müşrikler) O'nu (Allah'ı) bırakıp da hiçbir şey yaratamayan, aksine kendileri yaratılmış olan, kendilerinden bir zararı savmaya, kendilerine bir fayda vermeye, (bir canlıyı) öldürmeye, (ölüye) hayat vermeye veya ölüyü yeniden diriltip

kabrinden çıkarmaya güçleri yetmeyen ilâhlar edindiler." [49]

﴿قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ
مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ
فِيهَا مِنْ شَرْكٍَ وَمَا لَهُ مِنْهُمْ مِّنْ ظَهِيرٍ ۚ وَلَا
تَنْفَعُ الشَّفَعَةُ عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ ... ﴾ [سورة
سبا من الآيتين: ٢٢-٢٣]

"(Ey Nebi! Müşriklere) de ki: Allah'ı bırakıp da ibâdet ettiğiniz ilâhlarınızı çağırın! Onlar ne göklerde, ne de yerde zerre ağırlığınca bir şeye sâhiptirler. Onlar göklerde ve yerde bir şeye ortak da değildirler. Allah'ın onlardan bir yardımcısı da yoktur. Allah'ın huzurunda, O'nun izin verdiği

kimselerden başkasının şefaati fayda vermez." [50]

﴿أَيُّشْرِكُونَ مَا لَا يَخْلُقُ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ ۝ ۱۹۱
وَلَا يَسْتَطِيعُونَ لَهُمْ نَصْرًا وَلَا أَنْفُسُهُمْ يَنْصُرُونَ
[سورة الأعراف الآيتان : ۱۹۱-۱۹۲]

"Onlar (müşrikler), kendileri yaratıldıkları halde hiçbir şeyi yaratamayan varlıkları mı (Allah'a) ortak koşuyorlar? Onlar (putlar), onlara ne yardım edebilir, ne de kendilerine bir yardımları olur." [51]

İlâhların durumu böyle idi ise, onları ilâhlar edinmek, akılsızlığın ve bâtılın en büyüğüdür.

İkincisi:

Bu müşrikler, Allah Teâlâ'nın yegâne Rab ve her şeyin hükümranlığını elinde bulunduran yaratıcı olduğunu, kendisi-ne sığınanı koruyanın O olduğunu kabul ediyorlardı. İşte bu, onların Allah Teâlâ'yı rubûbiyette birledikleri gibi, ulûhiyette de birlemelerini gerektirir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ۚ ۲۱ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ ۖ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ۚ ۲۲﴾

[سورة البقرة الآيتان : ۲۱-۲۲]

"Ey insanlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize ibâdet edin. Umulur ki muttakîlerden olursunuz. Yeryüzünü (kolay hayat sürmeniz için) döşek, gökyüzünü de sağlam bir bina şeklinde yaratan, bulutlardan yağmur yağdırıp (yerden renk renk) meyve ve (çeşit çeşit) bitkileri size rızık olarak veren O'dur. O halde, (Allah'ın yegâne yaratıcı, rızık veren ve ibâdete lââyık olduğunu) bildiğiniz halde O'na hiç kimseyi denk tutmayın." [52]

﴿وَلَّيْنِ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ﴾
(٨٧)

[سورة الزخرف الآية : ٨٧]

"(Ey Nebi!) Onlara kendilerini kimin yarattığını sorarsan, ‘(Bizi) mutlaka Allah (yarattı)’ diyeceklerdir. O halde nasıl (Allah’a ibâdetten) saptırılıyor (ve O’na başkasını ortak koşuyor)sunuz.”[53]

﴿قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمَّنْ يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَرَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ۝۳۱ فَذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ الْحَقُّ فَمَاذَا بَعْدَ الْحَقِّ إِلَّا الضَّلَالُ فَأَنَّى تُصْرَفُونَ ۝۳۲﴾

[سورة يونس الآيتان : ٣١ - ٣٢]

"(Ey Nebi! Müşriklere) de ki: Gökten (yağmur yağdırıp) ve yerden (bitkiler yeşertip) size kim rızık veriyor? Ya da kulaklara ve gözlere

kim sahip oluyor? Ölüden diriye,
diriden de ölüyü kim çıkarıyor?
(Kâinattaki) işleri kim idâre ediyor?
(Bütün bunları yapan) Allah'tır,
diyeceklerdir. O halde onlara de ki:
(Başkasına ibâdet ederseniz)
Allah'(ın azabına mâruz kalmak)tan
korkmuyor musunuz. İşte O, gerçek
Rabbiniz olan Allah'tır. Artık haktan
ayrıldıktan sonra dalâletten başka ne
kalır? O halde, (O'na ibâdet
etmekten nasıl) saptırılı(p başkasına
ibâdet ediyor)sunuz)." [54]

**Dördüncüsü: Allah Teâlâ'nın isim
ve sıfatlarına îmân etmeyi içerir.**

Bunun anlamı; Allah Teâlâ'nın,
kitabında kendisi hakkında

bildirdiklerini veya elçisi Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in sünnetinde Allah Teâlâ'ya lââyık olarak haber verdiği isim ve sıfatları tahrif etmeden, onların anlamlarını boşa çıkarmadan, onlara bir keyfiyet vermeden ve varlıkların isim ve sıfatlarına benzetmeden olduğu gibi kabul etmek demektir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿وَلِلّٰهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ
[سورة الأعراف الآية: ١٨٠]﴾

"En güzel isimler, Allah'ındır. O halde o güzel isimlerle O'na duâ edin (O'ndan isteyin). O'nun

isimleri hakkında eğri yola gidenleri bırakın. Onlar (dünyada iken) yapmakta olduklarının cezâsını (âhirette) göreceklerdir." [55]

﴿ وَهُوَ الَّذِي يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَيْهِ وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ٢٧ ﴾ [سورة الروم الآية ٢٧:]

"O (Allah), önce yoktan yaratan, (ölümden) sonra onu tekrar diriltecek olandır. Bu (ölümden sonra yeniden diriltmek), O'nun için (ilk olarak diriltmekten) daha kolaydır. Göklerde ve yerde en üstün vasıflar O'na âittir. O, güç ve hikmet sahibidir." [56]

﴿ ... لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ١١ ﴾

[سورة الشورى من الآية: ١١]

"O'nun benzeri hiçbir şey yoktur.O, hakkıyla işiten ve görendir."[\[57\]](#)

Allah Teâlâ'nın isim ve sıfatları konusunda iki topluluk sapıtmıştır:

Birincisi: Muattile

Allah Teâlâ'nın isim ve sıfatları kabul edildiği takdirde, O'nu yarattıklarına benzetmeyi zorunlu kılar iddiâsında bulunarak, Allah Teâlâ'nın isim ve sıfatlarının hepsini veya bir kısmını inkâr etmişlerdir.

Bu iddiâ şu yönlerden bâtıldır:

1. Bâtıl şeyleri zorunlu kılar. Allah Teâlâ'nın sözünde çelişki olması gibi...

Şöyle ki: Allah Teâlâ kendisi için isim ve sıfatlar olduğunu kabul etmiş ve kendisine benzer bir şeyin olmasını reddetmiştir. Allah Teâlâ'nın isim ve sıfatlarını kabul etmenin, O'nu yarattıklarına benzetmeyi zorunlu kılacak olsaydı, Allah Teâlâ'nın kelâmında bir çelişkiyi gerektirir ve bir sözü, diğerini yalanlamayı zorunlu kılardı.

2. İki şeyin isim veya sıfatta uyuşması, o iki şeyin birbirinin aynısı olmasını gerektirmez. Örneğin sen, iki insanın her birinin

işiten, gören ve konuşan kimse olma konusunda birbiriyle uyuştuğunu görürsün. Fakat bu, her iki şahsın insan olarak aynı olduğunu gerektirmez. Yine hayvanların elleri, ayakları ve gözleri olduğunu görürsün. Fakat bu, hayvanların elleri, ayakları ve gözlerinin birbirlerinin aynısı olduklarını gerektirmez.

Yaratılanlar arasında isim ve sıfatların aynı olması konusunda bir belirginlik ortaya çıkıyorsa, yaratıcı ile yaratılan arasında böyle bir belirginliğin olması daha açık-seçik ve daha büyük olur.

İkincisi: Müşebbihe

Kur'an ve sünnetin bunu gösterdiğini iddiâ ederek, Allah Teâlâ'nın isim ve sıfatlarını kabul etmekle birlikte O'nu yarattıklarına benzetmişlerdir. Zirâ Allah Teâlâ, anlayacakları şekilde kullarına hitap etmektedir.

Bu iddiâ şu yönlerden bâtıldır:

1. Allah Teâlâ'yı yarattıklarına benzetmek, aklın ve şeriatın reddettiği bir iştir. Kur'an ve sünnetin naslarının gereği, bâtıl bir şey olamaz.

2. Allah Teâlâ, aslî anlam yönünden anlayacakları şekilde kullarına hitap etmiştir. Hakikatte ve asıl anlam üzerinde bulunan cevher ise, zâtı ve

sıfatlarıyla ilgili olan şeyleri,
yalnızca Allah Teâlâ'nın bilmesidir.

Allah Teâlâ kendisi için "semî"
(**hakkıyla işiten**) olduğunu kabul
ediyorsa, sem' (**işitme**) aslî anlam
yönünden bilinir ki o da "sesleri
idrak etmek" demektir. Fakat bunun
hakikati, Allah Teâlâ'nın işitmesine
nazaran bilinmez. Çünkü işitmenin
hakikati, yaratılanlar arasında bile
belirginlikler arz eder. Dolayısıyla
işitme konusunda yaratıcı ile
yaratılan arasındaki belirginlik, daha
açık-seçik ve daha büyüktür.

Allah Teâlâ kendisi hakkında arşının
üzerine istivâ ettiğini haber
vermişse, aslî anlam yönünden istivâ

bilinir. Fakat Allah Teâlâ'nın arşının üzerine istivâ etmesine nazaran üzerinde bulunduğu istivânın hakikati bilinmez. Çünkü istivânın hakikati, yaratılan hakkında belirginlik arz eder. Dolayısıyla sâbit duran sandalyenin üzerine istivâ etmek (oturmak, kurulmak ve yerleşmek), zor ve ürkek bir devenin semerinin üzerine istivâ etmek (oturmak, kurulmak ve yerleşmek) gibi değildir. İstivâ kelimesi yaratılan hakkında belirginlik arz ediyorsa, yaratıcı ile yaratılan arasındaki belirginlik, daha açık-seçik ve daha büyüktür.

Allah'a îmân, -yukarıda anlattığımız gibi- mü'mine pek büyük faydalar sağlar.

Bu faydalardan bazıları şunlardır:

1. İbâdeti yalnızca Allah Teâlâ'ya hâlis kılmayı gerçekleştirir. Öyle ki mü'min Allah Teâlâ'dan başkasına bağlanmaz. Ancak O'ndan ümit eder, yalnızca O'ndan korkar ve yalnızca O'na ibâdet eder.

2. Güzel isimleri ve yüce sıfatları gereği, Allah Teâlâ'yı mükemmel bir şekilde sevmeyi ve O'nu yüceltmeyi sağlar.

3. Emrettiklerini yerine getirmek ve yasakladıkların-dan da sakınmak

sûretiyle ibâdetin yalnızca Allah Teâlâ'ya hâlis kılınmasını gerçekleştirir.

% % % % %

MELEKLERE ÎMÂN:

Melekler; Allah Teâlâ'ya ibâdet etmek için yaratılan, gözle görülmeyen varlıklardır. Onlar, rubûbiyet ve ulûhiyet özelliklerinden hiçbir şeye sâhip değillerdir. Allah Teâlâ onları nûrdan yaratmış, onlara, emrine tam bir itaati ve emrini yerine getirme gücünü bahşetmiştir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ وَلَهُ مَنْ فِي السَّمُوتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ عِنْدَهُ لَا
يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَلَا يَسْتَحْسِرُونَ ۝ ۱۹
يُسَبِّحُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لَا يَفْتُرُونَ ۝ ۲۰ ﴾ [سورة
الأنبياء الآيتان : ۱۹ - ۲۰]

"Gökte ve yerde ne varsa, (hepsi)
O'nundur. O'nun huzurunda
bulunanlar (Allah'a yakın melekler),
O'na ibâdet etmekten kibirlenmez
ve yorulmazlar. Onlar, gece-gündüz
bıkmaksızın (Allah'ı) tesbih
ederler." [\[58\]](#)

Meleklerin sayısı pek çoktur.
Onların sayısını Allah Teâlâ'dan
başka hiç kimse bilemez.

Nitekim Buhârî ve Müslim'in,
Mi'raç olayı hakkında Enes b.
Mâlik'in -radiyallahu anh- rivâyet

ettiği hadiste, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- göğe yükseltilmiş ve orada "Beytu'l-Ma'mur" denilen evde her gün yetmiş bin meleğin namaz kıldığını, dışarı çıktıklarında bir daha oraya dönmediklerini haber vermiştir.

Meleklerle îmân dört hususu içerir:

1. Meleklerin varlığına îmân etmeyi içerir.
2. Cebrâîl -aleyhisselâm- gibi, ismini bildiklerimize ismiyle îmân eder, ismini bilmediklerimize de özet olarak îmân ederiz.

3.Cebrâîl -aleyhisselâm- gibi, sıfatlarını bildiklerimize sıfatlarıyla îmân ederiz.

Nitekim Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-, Cebrâîl -aleyhisselâm-'ı, yaratılmış olduğu asıl sûretinde ve altı yüz kanadı ile ufukları kapatmış bir halde gördüğünü haber vermiştir.

Melek, Allah Teâlâ'nın emriyle insan sûretine dönüşebilir.

Nitekim Allah Teâlâ, Cebrâîl -aleyhisselâm-'ı Meryem'e gönderdiği zaman ona tam bir insan sûretinde görünmüştür.

Yine, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- ashâbıyla birlikte otururken

Cebrâîl -aleyhisselâm- ona, beyaz elbise giyinmiş, saçları simsiyah olan, üzerinde yolculuk belirtisi olmayan ve sahâbeden de hiç kimsenin tanımadığı bir insan sûretinde gelmiş, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'in önünde oturarak, dizlerini dizlerine dayamış, ellerini de onun uyluklarının üzerine koymuş, İslâm, îmân, ihsan, kıyâmet ve kıyâmet alametleri hakkında Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'e sorular sormuş, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- de bu sorulara cevap vermiş, ardından da oradan ayrılmıştı. Sonra Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

"Bu, size dîninizi öğretmek için gelen Cebrâîl idi." [59]

Allah Teâlâ'nın İbrahim ve Lût - aleyhimesselem-'a gönderdiği melekler de birer insan sûretinde idiler.

4. Allah Teâlâ'nın emriyle, tesbih etmek ve gece-gündüz bıkmadan ve durmadan Allah Teâlâ'ya ibâdet etmek gibi, bildiğimiz bazı amelleri yerine getirdiklerine îmân ederiz.

Meleklerden kimisinin özel görevleri de olabilir.

Örneğin:

Cebrâîl: Allah Teâlâ'nın, elçilere gönderdiği vahyi onlara götürmek

üzere görevlendirdiği vahiy emînidir.

Mîkâîl: Allah Teâlâ'nın izniyle yağmur yağdırmak ve bitkileri yeşertmekle görevli melektir.

İsrâfîl: Hesaba çekilmek üzere canlıların tekrar diriltilecekleri kıyâmet gününde sûra üflemele görevli melektir.

Ölüm meleği: Ölüm anında canlılardan ruhları çekip almakla görevli melektir.

Mâlik: Cehennemde görevli cehennem bekçisidir.

Rahim melekleri: Annelerin rahimlerinde bulunan ceninlerin

ecellerini, rızıklarını, cennetlik mi yoksa cehennemlik mi olacaklarını yazmakla görevli meleklerdir. İnsan, anne karnında dört ayını tamamlayınca Allah Teâlâ ona bir melek gönderir ve o meleğe ceninin rızkını, ecelini, amelini ve cehennemlik mi, yoksa cennetlik mi olacağını yazmasını emreder.

Amelleri kaydeden melekler: İnsanların amellerini korumak ve her insanın amelini ayrı ayrı yazmakla görevli meleklerdir. İnsanın sağında ve solunda birer melek vardır.

Kabir melekleri: Ölü kabrine konulduktan sonra iki melek gelerek

Rabbi, dîni ve nebisi hakkında ona soru sorar.

Meleklerle îmân, mü'mine pek çok faydalar sağlar.

Bu faydalardan bazıları şunlardır:

1. Allah Teâlâ'nın azametini, kuvvetini ve hükümrân-lığını bilmeyi sağlar. Zirâ yaratılan şeyin azameti, yaratanın azametine delâlet eder.
2. İnsanlara verdiği değerden dolayı Allah Teâlâ'ya gereği gibi şükretmeyi sağlar. Öyle ki Allah Teâlâ, kullarını korumak, amellerini yazmak ve bundan başka kullarının

menfaati için meleklerini görevlendirmiştir.

3. Allah Teâlâ'ya sürekli ibâdet etmelerinden dolayı melekleri sevmeyi sağlar.

Kalplerinde eğrilik olan bazı topluluklar, meleklerin cisimler olduklarını inkâr etmişler ve meleklerin, mahlûkatın içerisindeki iyilik güçlerinden ibâret olduklarını söylemişler-dir. Bu iddiâ, Allah Teâlâ'nın kitabını, elçisi Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in sünnetini ve müslümanların icmâını yalanlamak demektir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

(الْحَمْدُ لِلَّهِ فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ جَاعِلِ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا أُولِي أَجْنِحَةٍ مَّثْنَى وَثُلثَ وَرُبْعٍ يَزِيدُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝١)

[سورة فاطر الآية : ١]

"Gökleri ve yeri yaratan, melekleri ikişer, üçer ve dörder kanatlı (dilediği kullarına göndermek üzere) elçiler kılan Allah'a hamd olsun. O, yarattığında dilediğini arttırır. Şüphesiz Allah, her şeye gücü yetendir."[\[60\]](#)

﴿وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ يَتَوَفَّى الَّذِينَ كَفَرُوا الْمَلَائِكَةُ يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ وَأَدْبَرَ هُمْ وَدُفُّوا عَذَابَ الْحَرِيقِ ٥٠﴾ [سورة الأنفال الآية : ٥٠]

"(Ey Nebi!) Melekler o inkâr edenleri(n canlarını alırken, yüz yüze geldiklerinde) onların yüzlerine ve (kaçarken) sırtlarına vurarak onlara şöyle derlerken hallerini bir görseydin: Yakıcı azabı tadın." [\[61\]](#)

﴿...وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ الظَّالِمُونَ فِي غَمَرَاتِ الْمَوْتِ وَالْمَلَائِكَةُ بَاسِطُوا أَيْدِيهِمْ أَخْرِجُوا أَنْفُسَكُمُ الْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنْتُمْ تَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ غَيْرَ الْحَقِّ وَكُنْتُمْ عَنْ آيَاتِهِ تَسْتَكْبِرُونَ ٩٣﴾ [سورة الأنعام الآية : ٩٣]

"(Ey Nebi!) O zâlimleri, ölümün korkunç dehşeti ile boğuşurken, (canlarını alacak olan) melekler de

ellerini uzatmış bir halde onlara:
 ‘Haydi düştüğünüz şu durumdan
 kendinizi kurtarın!’ [62] Allah’a karşı
 gerçek olmayanı söylemenizden
 (iftira etmenizden) dolayı siz, bugün
 en alçaltıcı azapla
 cezâlandırılacaksınız' derlerken
 onların halini bir görmüş
 olsaydın." [63]

﴿وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَعَةُ عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ حَتَّىٰ إِذَا
 فُزِّعَ عَن قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقُّ
 وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ٢٣﴾ [سورة سبأ الآية : ٢٣]

[

"O'nun (Allah'ın) huzurunda
 kendisinin izin verdiği kimseden
 başkasının şefaati fayda vermez.
 Nihâyet onların kalplerinden korku

giderilince (birbirlerine): Rabbiniz ne buyurdu? derler. Onlar da: Hak olanı, buyurdu derler. O, yücedir ve büyüktür." [64]

﴿ جَنَّتٌ عَدْنٌ يَدْخُلُونَهَا وَمَنْ صَلَحَ مِنْ ءَابَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّتِهِمْ وَالْمَلَائِكَةُ يَدْخُلُونَ عَلَيْهِمْ مِنْ كُلِّ بَابٍ ۚ ۲۳ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ ۚ ۲۴ ﴾ [سورة الرعد الآيتان: ۲۳- ۲۴]

"(O son yurt) Adn cennetleridir.

Oraya babaları, eşleri ve çocuklarından sâlih olanlarla beraber girerler. Melekler, (cennete girişlerini tebrik etmek için) her kapıdan onların (cennet ehlinin) yanına gelerek onlara: Sabrettiklerinize karşılık olarak size

selâm olsun. Son yurt (cennet), ne güzeldir (derler)." [65]

Ebû Hureyre'den -radıyallahu anh-rivâyet olunduğuna göre, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurdu:

((إِذَا أَحَبَّ اللَّهُ الْعَبْدَ نَادَى جِبْرِيلُ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ
فُلَانًا فَأَحْبِبْهُ، فَيَحِبُّهُ جِبْرِيلُ، فَيُنَادِي جِبْرِيلُ فِي
أَهْلِ السَّمَاءِ: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ فُلَانًا فَأَحْبِبُّهُ، فَيَحِبُّهُ
أَهْلُ السَّمَاءِ، ثُمَّ يُوضَعُ لَهُ الْقَبُولُ فِي الْأَرْضِ.))
[رواه البخاري]

"Allah bir kulunu sevmek istediğinde, Cebrâîl'e seslenir ve ona şöyle der: Şüphesiz Allah, falancayı seviyor. O halde siz de onu sevin. Bunun üzerine Cebrâîl de onu sever. Sonra Cebrâîl gökteki meleklerle

seslenerek: Şüphesiz Allah falancayı seviyor, o halde siz de onu sevin, der. Bunun üzerine melekler onu severler. Sonra yeryüzündeki insanlar da onu severler ve ondan râzı olurlar." [66]

Yine Ebû Hureyre'den -radıyallahu anh- rivâyet olunduğuna göre, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- **şöyle buyurmuştur:**

((إِذَا كَانَ يَوْمُ الْجُمُعَةِ كَانَ عَلَى كُلِّ بَابٍ مِنْ أَبْوَابِ الْمَسْجِدِ الْمَلَائِكَةُ يَكْتُبُونَ الْأَوَّلَ فَأَلَّوْلَ، فَإِذَا جَلَسَ الْإِمَامُ طَوَّأَ الصُّحُفَ، وَجَاءُوا يَسْتَمِعُونَ الذِّكْرَ.))

[رواه البخاري]

"Cuma günü olduğunda, mescidin kapılarından her birinin girişinde melekler bulunur ve mescide gelenlerin isimlerini tek tek kaydederler. İmam (hutbe vermek için) minbere çıkıp oturduğunda defterleri dűrerler ve hutbeyi dinlemeye gelirler." [67]

Kalplerinde eĐrilik olan toplulukların dedikleri gibi, melekler mânevî güçler deĐillerdir, aksine onların Kur'an ve sűnnetten alınan bu deliller doĐrultusunda cisimler olduĐu konusunda açıktır. Nitekim müslűmanlar bu delillerin gereĐi űzerinde oybirliĐine varmıřlardır.

% % % % %

KİTAPLARA İMÂN:

"Kitab", Arapçada "yazılan" (mektub) anlamındadır.

Burada kast edilen: Allah Teâlâ'nın bu kitaplar aracılığı ile dünya ve âhîret saadetine ulaşmaları için kullarına bir rahmet ve hidâyet olmak üzere elçilerine indirdiği kitaplardır.

Kitaplara îmân, dört hususu içerir:

1. Bu kitapların gerçekten Allah Teâlâ katından indirildiğine îmân etmeyi içerir.
2. İsmi bildiğimiz kitaba o ismiyle îmân ederiz.

Örneğin:

Kur'an, Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'e indirilmiştir.

Tevrât, Musa -aleyhisselâm-'a indirilmiştir.

İncîl, İsa -aleyhisselâm-'a indirilmiştir.

Zebûr, Dâvûd -aleyhisselâm-'a verilmiştir.

İsimlerini bilmediklerimize ise, genel olarak îmân ederiz.

3. Kur'an-ı Kerîm ile daha önce indirilen ve değiştirilmemiş veya tahrif edilmemiş kitapların haber

verdikleri gibi, bu kitapların haber verdiklerini tasdik etmektir.

4. Bu kitaplarda olup da geçerli olan hükümlerle amel etmek ve ister hikmetini anlamış olalım, isterse anlamamış olalım, bu geçerli olan hükümlere râzı olmak ve teslimiyet göstermektir.

Daha önce indirilen kitapların hepsi, Yüce Kur'an ile hükümleri ortadan kaldırılmıştır.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ
مِنَ الْكِتَابِ وَمُهِيمًا عَلَيْهِ...﴾ [سورة المائدة من
الآية: ٤٨]

"Kendisinden önceki kitap(lar)ı tasdik etmesi (onlara üstün olması ve onların doğru olduklarına şâhitlik etmesi) ve onların üzerine hâkim olması için sana kitabı indirdik." [68]

Buna göre, doğru olan ve Kur'an-ı Kerîm'in tasdik ettiği şeyler dışında daha önce indirilen kitaplarda geçen hükümlerden herhangi birisiyle amel etmek, câiz değildir.

Kitaplara îmân, mü'mine pek çok faydalar sağlar.

Bu faydalardan bazıları şunlardır:

1. Allah Teâlâ'nın kullarına ne kadar önem verdiğini öğrenmeyi sağlar. Öyle ki Allah Teâlâ, kullarını doğru

yola iletmesi için her topluluğa bir kitap indirmiştir.

2. Allah Teâlâ'nın şeriatı hakkındaki hikmetini öğrenmeyi sağlar. Öyle ki Allah Teâlâ, her topluluğa uygun olanı onlar için dîn kılmıştır.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿... لِكُلِّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا...﴾ [سورة
المائدة من الآية: ٤٨]

"(Ey ümmetler! Ona göre yaşamanız için) sizin her birinize bir şariat ve (apaçık) bir yol kıldık."[\[69\]](#)

3. Allah Teâlâ'nın bu konudaki nimetine şükretmeyi sağlar.

% % % % %

ELÇİLERE (PEYGAMBERLERE) İMÂN:

"Resûl/elçi", Arapçada "bir şeyi tebliğ etmesi için gönderilen/mürsel demektir.

Burada kastedilen: Kendisine bir şariat vahyedilen ve bu şariatı tebliğ etmekle emrolunan insan demektir.

Elçilerin ilki, Nuh -aleyhisselâm-, sonuncuları ise, Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'dir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ ... ﴾

[سورة النساء من الآية : ١٦٣]

"(Ey Nebi!) Şüphesiz biz, Nûh'a ve ondan sonraki nebilere vahyettiğimiz gibi, (elçilik görevini tebliğ etmen için) sana da vahyettik." [\[70\]](#)

Enes b. Mâlik'ten -radıyallahu anh- şefa'at konusunda rivâyet olunan hadiste, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- **şöyle buyurmuştur:**

((يَجْتَمِعُ الْمُؤْمِنُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيَقُولُونَ لَوْ اسْتَشْفَعْنَا إِلَى رَبِّنَا، فَيَأْتُونَ آدَمَ فَيَقُولُونَ: أَنْتَ أَبُو النَّاسِ، خَلَقَكَ اللَّهُ بِيَدِهِ، وَأَسَجَدَ لَكَ مَلَائِكَتُهُ، وَعَلَّمَكَ أَسْمَاءَ كُلِّ شَيْءٍ، فَاشْفَعْ لَنَا عِنْدَ رَبِّكَ

حَتَّى يُرِيحَنَا مِنْ مَّكَانِنَا هَذَا، **فَيَقُولُ**: لَسْتُ هُنَاكُمْ،
 وَيَذْكُرُ ذَنْبَهُ فَيَسْتَحِي، انْتُوا نُوحًا؛ فَإِنَّهُ أَوَّلُ
 رَسُولٍ بَعَثَهُ اللَّهُ إِلَى أَهْلِ الْأَرْضِ، **فَيَأْتُونَهُ فَيَقُولُ**:
 لَسْتُ هُنَاكُمْ، وَيَذْكُرُ سُؤَالَ رَبِّهِ مَا لَيْسَ لَهُ بِهِ عِلْمٌ
 فَيَسْتَحِي، **فَيَقُولُ**: انْتُوا خَلِيلَ الرَّحْمَنِ، **فَيَأْتُونَهُ**
فَيَقُولُ: لَسْتُ هُنَاكُمْ، انْتُوا مُوسَى عَبْدًا كَلَّمَهُ اللَّهُ
 وَأَعْطَاهُ التَّوْرَةَ، **فَيَأْتُونَهُ فَيَقُولُ**: لَسْتُ هُنَاكُمْ،
 وَيَذْكُرُ قَتْلَ النَّفْسِ بِغَيْرِ نَفْسٍ فَيَسْتَحِي مِنْ رَبِّهِ،
فَيَقُولُ: انْتُوا عِيسَى عَبْدَ اللَّهِ وَرَسُولَهُ وَكَلِمَةَ اللَّهِ
 وَرُوحَهُ، **فَيَقُولُ**: لَسْتُ هُنَاكُمْ، انْتُوا مُحَمَّدًا H
 عَبْدًا غَفَرَ اللَّهُ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ،
 فَيَأْتُونِي فَأَنْطَلِقُ حَتَّى أَسْتَأْذِنَ عَلَى رَبِّي، فَيُؤْذَنُ
 لِي، فَإِذَا رَأَيْتُ رَبِّي وَقَعْتُ سَاجِدًا، فَيَدْعُنِي مَا
 شَاءَ اللَّهُ، **ثُمَّ يَقَالُ**: ارْفَعْ رَأْسَكَ، وَسَلِّ تُعْطَهُ، وَقُلْ
 يُسْمِعْ، وَاشْفَعْ تُشَفِّعْ، فَارْفَعْ رَأْسِي فَأَحْمَدُهُ بِتَحْمِيدِ
 يُعَلِّمْنِيهِ، ثُمَّ أَشْفَعْ فَيَحْدُّ لِي حَدًّا فَأَدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ، ثُمَّ
 أَعُودُ إِلَيْهِ فَإِذَا رَأَيْتُ رَبِّي مِثْلَهُ، ثُمَّ أَشْفَعْ فَيَحْدُّ لِي
 حَدًّا فَأَدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ، ثُمَّ أَعُودُ الرَّابِعَةَ فَأَقُولُ مَا
 بَقِيَ فِي النَّارِ إِلَّا مَنْ حَبَسَهُ الْقُرْآنُ، وَوَجَبَ عَلَيْهِ

الْخُلُودُ يَغْنِي قَوْلَ اللَّهِ تَعَالَى خَالِدِينَ فِيهَا.)) [رواه البخاري]

"Kıyâmet gününde, mü'minler toplanacaklar ve 'Rabbimizin katında bize şefa'at (aracılık) edecek birisini bulsak' diyecekler. Bunun üzerine Âdem -aleyhisselam-`a gelecekler ve:

-Ey Âdem! Sen insanların babasısın. Allah seni kendi eliyle yarattı. Meleklerine senin önünde secde ettirdi. Bütün isimleri sana öğretti.[Allah katında itibarın, makamın var.] Rabbin nezdinde bizim için şefaatte bulunmaz mısın? Bulduğumuz bu durumdan bizi

rahata kavuşturmaz mısın?' diye talepte bulunacaklar.

O ise:

-Benim şefa'at etme yetkim yok' diyecek ve (cennette yasak olan ağaçtan yiyerek âsi olduğu) günahını hatırlayıp utanacak ve:

-Siz Nûh'a gidin! Çünkü o, Allah'ın yeryüzüne gönderdiği ilk elçidir, diyecek. Bunun üzerine insanlar ona gidecekler. O ise:

-Benim şefa'at etme yetkim yok, diyecek ve bilmeden (oğlu için) Rabbinden istediğini hatırlayıp utanacak ve:

-Halilullah'a (İbrahim'e) gidin' diyecek. İnsanlar İbrahim -aleyhisselam-`a gidecekler. **Ancak o da:**

-Ben yetkili değilim! Ancak Allah'ın kendisiyle konuştuğu ve kendisine Tevrât'ı verdiği Musa'ya gidin, diyecek. Bunun üzerine insanlar ona gidecekler. **O ise:**

-Haksız yere öldürdüğü canı hatırlayıp Rabbinden utanacak ve:

-Allah'ın kulu, elçisi, kelâmı ve rûhu olan İsa'ya gidin, diyecek. **Bunun üzerine O:**

-Ben buna yetkili değilim. Fakat Allah'ın geçmiş ve gelecek

günahlarını bağışladığı, kulu Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'e gidin! diyecek. Bunun üzerine bana gelecekler. Gidip Rabbimin huzuruna çıkmak için izin talep edeceğim. Bana izin verilecek. Rabbimi görünce, Rabbime secdeye kapanacağım. Allah'ın dilediği kadar secdede kalacağım. **Sonra şöyle denilecek:**

-Ey Muhammed! Başını kaldır! Dilediğini söyle, söylediğine kulak verilecek. Ne arzu ediyorsan iste, talebin yerine gelecektir! Şefaatte bulun, şefaatin kabul edilecektir! buyuracak. Bunun üzerine ben, başımı yerden kaldırıp bana öğrettiği hamdlerle ona hamd edeceğim.

Sonra şefa'at edeceğim. Bana bir sınır konulacak ve onları cennete girdireceğim. Sonra Rabbime tekrar dönüp O'nu görünce önceki gibi secdeye kapanacağım. Sonra bana bir sınır konulacak ve onları cennete girdireceğim. **Sonra Rabbime dördüncü defa dönüp şöyle diyeceğim:**

-Cehennemde, Kur'an'ın mâni olduğu ve orada kalmaları gerekli olan kimselerden başka kimse kalmadı." [\[71\]](#)

Allah Teâlâ, Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem- **hakkında ise şöyle buyurmuştur:**

﴿ مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَكِن رَّسُولَ
 اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ ... ﴾

[سورة الأحزاب من الآية : ٤٠]

"Muhammed, sizin erkeklerinizden hiçbirisinin babası değildir. Fakat O, Allah'ın elçisi ve nebilerin sonuncusudur."[\[72\]](#)

Allah Teâlâ'nın müstakil bir şeriatla gönderdiği bir elçiden veya daha önceki nebinin şeriatını yenilemesi için kendisine vahyedilen bir nebiden yoksun hiçbir topluluk bırakmamıştır.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ
وَأَجْتَنِبُوا الطُّغُوتَ...﴾

[سورة النحل من الآية : ٣٦]

"Şüphesiz biz, (geçmişte) her
ümmete bir elçi gönderdik (ve ona
şöyle söylemesini emrettik):

‘Yalnızca Allah’a ibâdet edin ve
Tâğûta ibâdet etmekten
sakının." [73]

﴿إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَإِنْ مِنْ أُمَّةٍ إِلَّا
خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ ٢٤﴾

[سورة فاطر الآية : ٢٤]

"Şüphesiz biz, (seni tasdik edeni ve
sünnetine göre hareket edeni
cennetle) müjdeleyici ve (seni
yalanlayanı ve sana karşı geleni

cehennemle) uyarıcı olman için seni hak ile gönderdik. İçlerinde uyarıcı olmayan hiçbir ümmet yoktur." [74]

﴿ إِنَّا أَنْزَلْنَا التَّوْرَةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ يَحْكُمُ بِهَا
الْنَّبِيُّونَ الَّذِينَ أَسْلَمُوا لِلَّذِينَ هَادُوا وَالرَّبَّانِيُّونَ
وَالْأَحْبَارُ بِمَا اسْتُحْفِظُوا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ وَكَانُوا عَلَيْهِ
شُهَدَاءَ ... ﴾

[سورة المائدة الآية : ٤٤]

"Andolsun ki biz, içerisinde hidâyet (doğru yolu gösterip hükümleri açıklayan) ve nûr olan Tevrât'ı indirdik. Allah'ın emrine teslim olmuş nebiler, yahûdiler arasında Tevrât ile hükmederlerdi. Rablerinin emrine teslim olmuş yahûdîlerden âbid kimseler ve âlimler de onunla hükmetmişler ve nebilerinin

yahûdiler arasında Tevrât ile hükmettiklerine hepsi şâhitlik etmişlerdi." [75]

Elçiler, yaratılmış insanlardır. Onlar, rubûbiyet ve ulûhiyet hususiyetlerinden hiçbir şeye sâhip değillerdir.

Nitekim Allah Teâlâ, elçilerin efendisi ve makam yönünden Allah katında elçilerin en büyüğü olan elçisi Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem- hakkında şöyle buyurmuştur:

﴿قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ وَلَوْ كُنْتُ أَعْلَمُ الْغَيْبِ لَأَسْتَكْثَرْتُ مِنَ الْخَيْرِ وَمَا مَسَّنِيَ السُّوءُ إِنْ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ﴾
(۱۸۸)

[سورة الأعراف الآية : ١٨٨]

"(Ey Nebi! Onlara) de ki: ‘Ben, Allah’ın dilediğinden başka kendime herhangi bir fayda ya da zarar verecek güce sahip değilim. Eğer ben gaybı bilseydim, elbette daha çok hayır yapmak isterdim ve bana hiçbir kötülük de dokunmazdı. Ben, inanan bir topluluk için sadece bir uyarıcı ve müjdeleyiciyim.” [76]

﴿ قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا ۚ ٢١ قُلْ إِنِّي لَنْ يُجِيرَنِي مِنَ اللَّهِ أَحَدٌ وَلَنْ أَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا ۚ ٢٢ ﴾ [سورة الجن الآيتان : ٢١-٢٢]

"(Ey Nebi! Onlara) de ki: Ben, sizden ne bir zararı savmaya, ne de size bir yarar sağlamaya gücüm yeter. De ki: Allah’(ın azabın)dan

hiç kimse beni kurtaramaz.
 (Azabından kaçıp) sığınabileceğim
 başka bir yer de bulamam." [77]

İnsanlığın hususiyetlerinden olan
 hastalık, ölüm, yeme ve içme
 ihtiyacı ve diğer şeylere, elçiler de
 maruz kalırlar.

Nitekim Allah Teâlâ, İbrahim -
 aleyhisselâm- hakkında onun
 Rabbini vafederken onun diliyle
 şöyle buyurmuştur:

﴿وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي وَيَسْقِينِ ۖ وَإِذَا مَرَضْتُ
 فَهُوَ يَشْفِينِ ۚ وَالَّذِي يُمِيتُنِي ثُمَّ يُحْيِينِ ۚ﴾ [۸۱]
 سورة الشعراء الآيات: ۷۹-۸۱

"(İbrahim dedi ki:) Bana yediren ve
 içiren O'dur. Hastalandığımda bana

şifâ veren O'dur. Beni (dünyada rûhumu alarak) öldürecek, sonra da (kıyâmet gününde) diriltecek olan O'dur." [78]

Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- de bu konuda şöyle buyurmuştur:

((إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ، أَنَسَى كَمَا تَنْسَوْنَ، فَإِذَا نَسِيتُ فَذَكِّرُونِي))

[رواه البخاري ومسلم]

"Ben, ancak sizin gibi bir insanım. Sizin unuttuğunuz gibi, ben de unuturum. O halde unuttuğum zaman, bana hatırlatın." [79]

Allah Teâlâ, ibâdetleri sebebiyle elçileri en yüce makamlarda ve övgü bağlamında nitelendirmiştir.

Nitekim Allah Teâlâ, Nûh -
aleyhisselâm- hakkında şöyle
buyurmuştur:

﴿ ذُرِّيَّةَ مَنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ إِنَّهُ كَانَ عَبْدًا شَكُورًا ۝۳ ﴾
[سورة الإسراء : ۳]

"Ey Nûh ile birlikte (gemiyle
kurtarıp) taşıdığımız kimselerin
nesli! (İbâdetle Allah'a ortak
koşmayın ve Nûh'u örnek alarak
O'nun nimetlerine şükredenler olun).
Şüphesiz o, (bütün azalarıyla)
Allah'a çokça şükreden bir kul
idi." [\[80\]](#)

Allah Teâlâ, Muhammed -sallallahu
aleyhi ve sellem- hakkında ise şöyle
buyurmuştur:

﴿ تَبَارَكَ الَّذِي نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَى عَبْدِهِ لِيَكُونَ
لِلْعَالَمِينَ نَذِيرًا ۝ ۱ ﴾

[سورة الفرقان الآية : ۱]

"(Cinleri ve insanları, Allah'ın azabından korkutmak için) Âlemlere uyarıcı olsun diye kuluna Furkân'ı (Kur'an'ı) indiren Allah'ın hayır ve bereketi pek çoktur." [\[81\]](#)

Allah Teâlâ, İbrahim, İshak ve Yakub -Allah'ın salât ve selâmı onların üzerine olsun- [haklarında ise şöyle buyurmuştur:](#)

﴿ وَادْكُرْ عَبْدَنَا إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ أُولِي
الْأَيْدِي وَالْأَبْصَارِ ۝ ۴۵ إِنَّا أَخْلَصْنَاهُمْ بِخَالِصَةٍ
ذِكْرَى الدَّارِ ۝ ۴۶ وَإِنَّهُمْ عِنْدَنَا لَمِنَ الْمُصْطَفَيْنِ
الْأَخْيَارِ ۝ ۴۷ ﴾

[سورة ص الآيات : ٤٥-٤٧]

"(Ey Nebi! Allah'a itaatte) güçlü ve (O'nun dîninde) basîretli kullarımız İbrâhîm, İshâk ve Yâkub'u da hatırla. Şüphesiz biz, onlara büyük bir ayrıcalık verdik. Öyle ki onları, âhîret yurdunu kalplerinde düşünen kimseler kıldık. (Nitekim bize itaat ederek âhîret yurdu için çalışıp insanları O'na çağırdılar). Şüphesiz onlar (elçiler), katımızdaki seçkin kimselerdendir." [82]

Allah Teâlâ, Meryem oğlu İsâ - aleyhisselâm- hakkında ise şöyle buyurmuştur:

﴿إِنَّ هُوَ إِلَّا عَبْدٌ أَنْعَمْنَا عَلَيْهِ وَجَعَلْنَاهُ مَثَلًا لِّبَنِي إِسْرَءِيلَ ٥٩﴾

[سورة الزخرف الآية : ٥٩]

"Kendisine (elçilik vererek) ikrâmda bulunduğumuz ve İsrâîloğullarına bir mûcize (ve ibret) kıldığımız O (İsâ), bir kuldan başka bir şey değildir." [83]

Elçilere (peygamberlere) îmân, dört hususu içerir:

1. Elçilere verilen risâlet (elçilik) görevlerinin Allah Teâlâ tarafından hak olduğuna îmân etmeyi içerir.

Her kim, elçilerden birisinin elçiliğini inkâr ederse, hepsini inkâr etmiş sayılır.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

(كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ الْمُرْسَلِينَ ۝ [سورة الشعراء
الآية : ١٠٥]

"Nuh'un kavmi, elçilerini
yalanladılar."[\[84\]](#)

Nuh -aleyhisselâm-'ı
yalanladıklarında ondan önce hiçbir
elçi olmamasına rağmen Allah, Nûh
-aleyhisselâm-'ın kavmini, bütün
elçileri yalanlamış olarak kabul
etmiştir.

Buna göre Muhammed -sallallahu
aleyhi ve sellem-'i yalanlayan ve
O'na uymayan hıristiyanlar, aynı
zamanda Meryem oğlu İsa'yı da
yalanlamış ve ona tâbi olmamış
sayılırlar. Özellikle İsa -
aleyhisselâm-, Muhammed -

sallallahu aleyhi ve sellem-'i
hıristiyanlara müjdelediği halde...

Allah Teâlâ'nın, Muhammed -
sallallahu aleyhi ve sellem- ile
hıristiyanları dalâletten kurtarıp
dosdoğru yola iletecek bir elçi
olduğuna îmân etmedikçe, bu
müjdenin hıristiyanlar için hiçbir
anlamı yoktur.

2. Elçilerden ismini bildiğimize,
ismiyle îmân ederiz.

Örneğin Muhammed, İbrahim,
Musa, İsa, Nûh gibi -Allah'ın salât
ve selâmı, onların üzerine olsun-.

Bu beş elçi, Ulu'l-Azm olarak
bilinir.

Nitekim Allah Teâlâ, Kur'an-ı
Kerim'de iki yerde onları zikretmiş
ve şöyle buyurmuştur:

﴿وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنْكَ وَمِنْ نُوحٍ
وَإِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰ ابْنِ مَرْيَمَ وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ
مِيثَاقًا غَلِيظًا ۝ ٧﴾ [سورة الأحزاب الآية: ٧]

"(Ey Nebi! Hatırlar mısınız?) Biz,
nebilere (risâleti tebliğ
edeceklerine dâir) söz almıştık.
Senden, Nûh'tan, İbrahim'den,
Musa'dan ve Meryem oğlu İsa'dan
da (söz almıştık). Biz, onlardan
(risâleti tebliğ ederek emâneti yerine
getireceklerine ve birbirlerini tasdik
edeceklerine dâir) kesin bir söz
almıştık." [\[85\]](#)

﴿ شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا
وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى
وَعِيسَى أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ ... ﴾

[سورة الشورى الآية : ١٣]

"(Ey insanlar!) Dîni ayakta tutun ve ayrılığa düşmeyin diye Nûh'a (tebliğ etmesini) tavsiye ettiğini, sana vahyettiğimizi, İbrahim'e, Musa'ya ve İsa'ya tavsiye ettiğimizi, Allah size dîn kıldı." [\[86\]](#)

Elçilerden isimlerini bildiklerimize ise, genel olarak îmân ederiz.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِّن قَبْلِكَ مِنْهُمْ مَّن قَصَصْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَّن لَّمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَ ...﴾ [سورة غافر من الآية : ٧٨]

"(Ey Muhammed!) Andolsun ki senden önce (birçok) elçiler (peygamberler) gönderdik. Onlardan kimisini(n haberini) sana anlattık, kimisini de sana anlatmadık." [\[87\]](#)

3. Elçilerin haber verdikleri doğru şeyleri tasdik etmek gerekir.

4. Elçilerden bize gönderilenin şeriatına göre hareket etmek ve ona göre yaşamak gerekir. O elçi de insanların hepsine birden gönderilen Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'dir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ٦٥ ﴾ [سورة النساء الآية : ٦٥]

[

"Hayır! Rabbine yemîn olsun ki (Ey Nebi!) Onlar kendi aralarında çıkan anlaşmazlıklarda (hayatta iken) seni, (vefatından sonra da sünnetini) hakem kılıp sonra da senin verdiği hükme içlerinde hiçbir sıkıntı duymadan ve ona tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça îmân etmiş olmazlar."[\[88\]](#)

Elçilere îmân, mü'mine pek çok faydalar sağlar.

Bu faydalardan bazıları şunlardır:

1. Allah Teâlâ'nın kullarına olan rahmeti ve onlara verdiği kıymeti bilmemizi sağlar. Öyle ki Allah'ın dosdoğru yoluna iletmek ve O'na nasıl ibâdet etmek gerektiğini açıklamak için Allah Teâlâ insanlara elçiler göndermiştir. Çünkü insan aklı, yalnız başına bu şeyleri idrak edemez.

2. Bu büyük nimetine karşılık olarak Allah Teâlâ'ya şükretmemizi sağlar.

3.Elçileri sevmemizi, onlara gereği gibi saygı göstermemizi ve onları lââyık oldukları şekilde övmemizi sağlar.Çünkü elçiler, Allah Teâlâ'nın elçileridir.Onlar, Allah

Teâlâ'ya ibâdet eden, O'nun elçilik görevini tebliğ eden, Allah Teâlâ'nın kullarına nasihat eden kimselerdir.

İnatçı kâfirler (tarih boyunca), Allah'ın göndermiş olduğu elçilerin insanlardan olamayacağını iddiâ ederek elçileri yalanlamışlardır.

Nitekim Allah Teâlâ bu iddiâyı boşa çıkarıp geçersiz kılmış ve şöyle buyurmuştur:

﴿وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمْ الْهُدَىٰ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَبَعَثَ اللَّهُ بَشَرًا رَسُولًا ۚ قُلْ لَوْ كَانَ فِي الْأَرْضِ مَلَائِكَةٌ يَمْشُونَ مُطْمَئِنِّينَ لَنَزَّلْنَا عَلَيْهِم مِّنَ السَّمَاءِ مَلَكًا رَسُولًا ۚ ۝ ٩٥﴾ [سورة الإسراء
[الآيتان: ٩٤-٩٥]

"İnsanlara hidâyet rehberi geldiğinde, onların (Allah'a ve elçisine) îmân etmelerine, 'Allah, elçi olarak bir insanı mı gönderdi?' demeleri engel olmuştur. (Ey Nebi! Müşriklere) De ki: Eğer yeryüzünde yürüyen ve nimetlerinden istifade eden melekler olsaydı, biz onlara gökten elçi olarak bir melek indirirdik (gönderirdik)." [89]

Allah Teâlâ, elçinin mutlaka insan olması gerektiğini belirterek bu iddiâyı boşa çıkarıp geçersiz kılmıştır. Çünkü elçi, insanlar olan yeryüzü halkına gönderilmiştir. Şayet yeryüzü halkı melekler olsaydı, onlar gibi olması için,

onlara gökten bir meleği elçi olarak indirirdi.

Aynı şekilde Allah Teâlâ, **elçileri yalanlayanların şöyle dediklerini haber vermiştir:**

﴿قَالَتْ رُسُلُهُمْ أَفِي اللَّهِ شَكٌّ فَاطِرِ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ يَدْعُوكُمْ لِيَغْفِرَ لَكُمْ مِّنْ ذُنُوبِكُمْ
وَيُؤَخِّرَكُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى قَالُوا إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ
مِّثْلُنَا تُرِيدُونَ أَن تَصُدُّونَا عَمَّا كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا
فَاتُّونَا بِسُلْطَنٍ مُّبِينٍ ۝ ١٠ قَالَتْ لَهُمْ رُسُلُهُمْ إِنْ نَحْنُ
إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَمُنُّ عَلَىٰ مَن يَشَاءُ مِنْ
عِبَادِهِ ۖ وَمَا كَانَ لَنَا أَنْ نَأْتِيَكُمْ بِسُلْطَنٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ
وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ۝ ١١﴾ [سورة
إبراهيم الآيات : ١٠-١١]

"Onlar: Siz de sadece bizim gibi
birer insansınız **(elçi olabilmeniz
için sizi bizden üstün kılan bir**

tarafınız yoktur). Atalarımızın ibâdet ettiklerinden bizi alıkoymak istiyorsunuz. O halde bize (sizin doğru söylediğinize şâhitlik eden) apaçık bir delil getirin, dediler.

Elçileri onlara dediler ki:

(Gerçekten) Biz, (dediğiniz gibi) ancak sizin gibi birer insanız. Fakat Allah, kullarından dilediğine iyilikte bulunur (ve onu risâlet görevi için seçer). (İstediğiniz apaçık delile gelince), Allah'ın izni olmadıkça biz size delil getiremeyiz. Müminler (her işlerinde) sadece Allah'a dayansınlar." [90]

% % % % %

ÂHİRET GÜNÜNE İMÂN:

Âhiret günü: İnsanların hesap ve cezâ için yeniden diriltilecekleri kıyâmet günüdür.

Âhiret günü denilmesinin sebebi; o günden sonra başka bir günün olmamasından dolayıdır. Zirâ cennetlikler, cennetteki yerlerine, cehennemlikler ise cehennemdeki yerlerine yerleşeceklerdir.

Âhiret gününe îmân üç hususu içerir:

1. Ölümünden sonraki diriliş anlamına gelen "Ba's"a îmân etmeyi içerir. Bu da ölülerin Sûr'a ikinci üflenişten sonraki diriltilmesidir.

Sûr'a üflendiği zaman ölümler yeniden diriltilecekler ve insanlar yalınayak, çıplak ve sünnetsiz olarak hesap vermek üzere Âlemlerin Rabbinin huzuruna duracaklardır.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿... كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ وَعَدَّا عَلَيْهَا إِنَّا كُنَّا
فَاعِلِينَ ۝ ۱۰۴﴾

[سورة الأنبياء من الآية : ۱۰۴]

"(Kıyâmet günü insanı) tıpkı ilk defa (anasından yeni doğduğu gün) yarattığımız gibi onu yeniden diriltiriz. Bunu yerine getirmeyi gerçekten vadettik. Bir şeyi

vadettiğimiz-de (onu dâima) yerine getiririz." [91]

Ba'sın (ölümden sonraki dirilişin) gerçek ve sâbit olduğuna Kur'an, sünnet ve müslümanların icmâi delâlet etmiştir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ثُمَّ إِنَّكُمْ بَعْدَ ذَلِكَ لَمَيِّتُونَ ۝ ١٥ ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ تُبْعَثُونَ ۝ ١٦﴾

[سورة المؤمنون الآيتان : ١٥-١٦]

"(Ey insanlar!) Sonra siz, bundan (ecelinizin bitmesin-den) sonra mutlaka öleceksiniz. Sonra da şüphesiz siz, kıyâmet gününde yeniden diriltileceksiniz." [92]

Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- de
bu konuda şöyle buyurmuştur:

((يُحْشَرُ النَّاسُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حُفَاةً عُرَاةً غُرْلًا))
[متفق عليه]

"İnsanlar, kıyâmet gününde
yalınayak, çıplak ve (erkekler)
sünnetsiz olarak
haşrolunacaklardır." [93]

Müslümanlar, kıyâmet gününde
insanların yeniden diriltileceklerinin
sâbit olduğunda icmâ etmişlerdir.
Onların yaratılışlarının hikmetinin
gereği de budur. Zirâ bu hikmet,
Allah'ın, yeryüzündeki bu halife için
yeniden dönecekleri bir zamanın
olmasını ve elçilerin dili üzere
görevlendirdiği bu kimselere

yaptıklarının karşılığını vermesini gerektirir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ ۝ ۱۱۵ ﴾

[سورة المؤمنون الآية : ۱۱۵]

"Sizi, boş yere (emir ve yasak, sevap ve ceza olmaksızın) yarattığımızı ve (kıyâmet günü) gerçekten huzurumuza geri getirilmeyeceğinizi mi sandınız." [\[94\]](#)

Allah Teâlâ, elçisi Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem- hakkında ise şöyle buyurmuştur:

{إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لَرَادُّكَ إِلَىٰ مَعَادٍ
[سورة القصص من الآية : ٨٥]}

"(Ey Nebi!) Şüphesiz sana Kur'an'ı indiren, (onu tebliğ etmeyi ve ona sımsıkı sarılmayı) farz kılan Allah, mutlaka seni döneceğin yere (Mekke'ye) döndürecektir." [\[95\]](#)

2. Hesap ve cezaya îmân etmeyi içerir.

Kul, amelinden hesaba çekilecek ve yaptıklarının karşılığını alacaktır. Kur'an, sünnet ve müslümanların icmâî buna delâlet etmiştir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ إِنَّ إِلَيْنَا إِيَابَهُمْ ۚ ٢٥ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ ۚ ٢٦ ﴾
[سورة الغاشية الآيتان: ٢٥-٢٦]

"Şüphesiz onların (ölümden sonraki) dönüşü, sadece bizedir. Sonra onların (yaptıklarından) sorguya çekilmesi de sadece bize âittir." [96]

﴿ مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا ۖ وَمَنْ جَاءَ
بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ١٦٠ ﴾
[سورة الأنعام الآية : ١٦٠]

"Kim, (kıyâmet günü Rabbinin huzuruna) bir iyilikle gelirse, ona getirdiğinin on katı (iyilik) vardır. Kim de bir kötülükle gelirse, o sadece getirdiğinin (günahının) misliyle cezâlandırılır. Onlar (hiçbir) haksızlığa uğratılmazlar." [97]

﴿ وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَمَةِ فَلَا تُظْلَمُ
 نَفْسٌ شَيْئًا وَإِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا
 وَكَفَىٰ بِنَا حُسْبِينَ ﴾ [سورة الأنبياء الآية
 ٤٧:]

"Biz, kıyâmet günü adâlet terâzileri kurarız. Artık hiç kimse bir haksızlığa uğramaz. (Yapılan bu iş, hayır olsun, şer olsun) bir hardal tanesi ağırlığınca bile olsa, onu (terâziye) getiririz. Hesap gören olarak biz, (herkese) yeteriz." [98]

Abdullah b. Ömer'den -radıyallahu anhuma- rivâyet olunduğuna göre, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((إِنَّ اللَّهَ يُدْنِي الْمُؤْمِنَ فَيَضَعُ عَلَيْهِ كَنَفَهُ وَيَسْتَرْهُ،
 فَيَقُولُ: أَتَعْرِفُ ذَنْبَ كَذَا؟ أَتَعْرِفُ ذَنْبَ كَذَا؟

فَيَقُولُ: نَعَمْ أَيُّ رَبِّ، حَتَّى إِذَا قَرَّرَهُ بِذُنُوبِهِ وَرَأَى
 فِي نَفْسِهِ أَنَّهُ قَدْ هَلَكَ قَالَ: سَتَرْتُهَا عَلَيْكَ فِي
 الدُّنْيَا، وَأَنَا أَغْفِرُهَا لَكَ الْيَوْمَ، فَيُعْطَى كِتَابَ
 حَسَنَاتِهِ، وَأَمَّا الْكُفَّارُ وَالْمُنَافِقُونَ فَيُنَادَى بِهِمْ عَلَى
 رُءُوسِ الْخَلَائِقِ: ﴿... هُوَ لَاءِ الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى
 رَبِّهِمْ أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ ١٨﴾ [متفق
 عليه]

"Şüphesiz Allah, (kıyâmet günü)
 mü'min kulunu (ikram ve ihsanına)
 yaklaştırır, üzerine perdesini koyup
 onu örter ve: '(İşlediğin) şu günahı
 biliyor musun? Şu günahı biliyor
 musun?' der. O da:

-Evet yâ Rabbi! der.

Tâ ki bütün günahlarını kabul eder
 ve kendi kendine, artık helâk

olacağını görünce, Allah ona şöyle der:

-O günahlarını dünyada iken görmezden geldim. Bugün ise onları senin için bağışlıyorum.

Ardından sevapları bulunan amel defteri ona verilir. Kâfirler ve münâfıklara gelince, yaratılanların arasından (Allah'ın huzuruna getirilecekler ve) şâhitler onlara:

-İşte (dünyada) Rablerine yalan söyleyenler (O'na iftirâ edenler) bunlardır. Bilin ki Allah'ın lâneti, zâlimlerin üzerinedir, diyeceklerdir." [99]

Yine, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'den **sahih olarak haber verilen hadiste buyurmuştur:**

((إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ الْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ، ثُمَّ بَيَّنَ ذَلِكَ. فَمَنْ هَمَّ بِحَسَنَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا، كَتَبَهَا اللَّهُ لَهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً، فَإِنْ هُوَ هَمَّ بِهَا فَعَمِلَهَا كَتَبَهَا اللَّهُ لَهُ عِنْدَهُ عَشْرَ حَسَنَاتٍ إِلَى سَبْعِ مِائَةٍ ضِعْفٍ إِلَى أَضْعَافٍ كَثِيرَةٍ، وَمَنْ هَمَّ بِسَيِّئَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَهَا اللَّهُ لَهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً، فَإِنْ هُوَ هَمَّ بِهَا فَعَمِلَهَا كَتَبَهَا اللَّهُ لَهُ سَيِّئَةً وَاحِدَةً.)) [متفق عليه]

"Şüphesiz Allah -azze ve celle-, iyilikleri (**sevapları**) ve kötülükleri (**günahları**) yazmış, sonra da bunları detaylı olarak (**şu sözüyile**) açıklamıştır:

-Her kim, bir iyilik yapmaya azmeder de onu yapmazsa, Allah

kendi katından ona bir tam iyilik yazar. Eğer o, iyilik yapmaya azmeder de onu yaparsa, Allah kendi katından ona on iyilikten yedi yüz iyiliğe, hatta kat kat daha fazla yazar. Her kim de, bir kötülük yapmaya (günah işlemeye) azmeder de onu yapmazsa, Allah kendi katından ona bir tam iyilik yazar. Eğer o, kötülük yapmaya azmeder de onu yaparsa, ona sadece bir kötülük (günah) yazar." [\[100\]](#)

Müslümanlar, yapılan amellere karşılık hesap ve cezânın sâbit olduğunda icmâ etmişlerdir. Bu da hikmetin gereğidir. Çünkü Allah Teâlâ kitaplar indirip elçiler göndermiş, elçilerin getirmiş

oldukları şeyleri kabul etmelerini ve yapılması gerekenlere göre hareket etmelerini onlara farz kılmış, bu konuda muhâlif olanlarla savaşmalarını onlara gerekli kılmış, muhâliflerin kanlarını, evlatlarını, kadınlarını ve mallarını müslümanlara helal kılmıştır. Eğer hesap ve cezâ olmasaydı bu durum, abesle iştigal etmek olurdu ki, hikmet sahibi Rab Teâlâ bundan münezzehtir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuya işâret etmiş ve şöyle buyurmuştur:

﴿ فَلَنَسْأَلَنَّ الَّذِينَ أُرْسِلَ إِلَيْهِمْ وَلَنَسْأَلَنَّ الْمُرْسَلِينَ ۖ
 فَلَنَقْصِّنَّ عَلَيْهِمْ بِعِلْمٍ وَمَا كُنَّا غَائِبِينَ ﴾ [سورة
 الأعراف الآيتان: ٦-٧]

"Kendilerine (elçi) gönderilenlere (elçilerimizin çağrısına uydunuz mu diye) mutlaka soracağız, gönderilen elçilere de (elçilik görevini tebliğ edip-etmediklerinden ve onların çağrılarına ümmetlerinin uyup-uymadıklarından) elbette soracağız. Sonra da onlara, (dünyada yaptıklarını) tam bir bilgi ile anlatacağız. Biz, onlardan (hiçbir zaman) uzak olmadık." [101]

3. Cennet ve cehenneme îmân etmeyi içerir.

Âhiret gününe îmân; cennete, cehenneme ve her ikisinin cinler ve insanlar için ebedî dönüş yeri olduğuna îmân etmeyi içerir.

Cennet, Allah Teâlâ'nın muttakî mü'minler için hazırladığı nimetler yurdudur. Onlar ki, Allah Teâlâ'nın kendilerine farz kıldığı şeylere îmân eden, ibâdeti yalnızca Allah Teâlâ'ya hâlis kılmak ve elçisine uymak sûretiyle Allah Teâlâ'ya ve O'nun elçisine itaat eden kimselerdir.

Cennette, hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın işitmediği ve hiç kimsenin aklına gelmeyen türlü nimetler vardır.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ ۖ جَزَاؤُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّتٌ عَدْنٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ

اَللّٰهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذٰلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ ۝ ۸ ﴿ ۸ ﴾
 سورة البينة الآيتان : ۷- ۸]

"Îmân edip sâlih ameller işleyenlere gelince, işte yaratılmışların en hayırlısı onlardır. Onların Rableri katındaki mükâfatları, (saraylarının) altından ırmaklar akan ve içinde ebedî kalacakları Adn cennetleridir. Allah, onlardan râzı olmuş (sâlih amellerini kabul etmiş), onlar da (kendilerine hazırladığı lütuf ve ihsana karşılık) Allah'tan râzı olmuşlardır. İşte bu (güzel) mükâfat, Rabbinden korkan (ve O'nun yasaklarından sakınan) içindir." [\[102\]](#)

Başka bir âyet-i kerîmede şöyle buyurmuştur:

﴿ فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُم مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءُ
بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ۝ ١٧ ﴾

[سورة السجدة الآية : ١٧]

"Yaptıklarına karşılık olarak, onlar (mü'minler) için (Allah tarafından) göz kamaştıran neler saklandığını hiç kimse bilemez." [\[103\]](#)

Cehenneme gelince, orası, Allah Teâlâ'nın kâfir ve zâlimler için hazırladığı azap yurdudur. Onlar, Allah Teâlâ'yı inkâr eden ve elçisine karşı gelen kimselerdir.

Cehennemde her türlü azap ve akla gelmeyen işkenceler vardır.

Nitekim Allah Teâlâ cehennem ve cehennem azabı hakkında şöyle buyurmuştur:

﴿وَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ ۚ﴾ [سورة آل عمران الآية : ١٣١]

"Kâfirler için hazırlanan ateşten kendinizi koruyun!" [\[104\]](#)

﴿وَقُلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ ۖ فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيُكْفُرْ ۚ إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ نَارًا أَحَاطَ بِهِمْ سُرَادِقُهَا ۚ وَإِنْ يَسْتَغِيثُوا يُغَاثُوا بِمَاءٍ كَالْمُهْلِ يَشْوِي الْوُجُوهَ ۚ بِئْسَ الشَّرَابُ ۖ وَسَاءَتْ مُرْتَفَقًا ۚ﴾ [سورة الكهف الآية : ٢٩]

"(Ey Nebi! O gâfillere) de ki: (Sizin getirdiğiniz) hak, Rabbinizdendir. O halde (sizden) dileyen îmân etsin, dileyen inkâr etsin. Şüphesiz biz,

zâlimler (kâfirler) için duvarları kendilerini çepeçevre kuşatan (şiddetli) bir ateş hazırladık. (Orada şiddetli susuzluktan dolayı su istemek için) imdât dileyecek olsalar, onlara erimiş maden gibi yüzlerini haşlayan bir su getirilir. (Susuzluğu gidermeyip aksine arttıran) bu içecek, ne kötü bir içecek, (cehennem de) ne kötü kalınacak bir yerdir." [105]

﴿إِنَّ اللَّهَ لَعَنَ الْكُفْرِينَ وَأَعَدَّ لَهُمْ سَعِيرًا ۖ ٦٤ خُلِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ۖ لَا يَجْدُونَ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ۖ ٦٥ يَوْمَ تُقَلَّبُ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ يَقُولُونَ يَلَيَّتْنَا أطعنا الله وأطعنا الرُّسُلًا ۖ ٦٦﴾

[سورة الأحزاب الآيات : ٦٤-٦٦]

"Şüphesiz Allah, kâfirleri (hem dünya, hem de âhirette) rahmetinden kovmuş ve onlar için alevli bir ateş hazırlamıştır. Onlar, orada ebedî olarak kalacaklar ve (kendilerini savunacak) ne bir dost, ne de (kendilerine yardım edecek) bir yardımcı bulacaklardır. Yüzlerinin ateşte bir yandan bir yana döndürüleceği gün, 'Keşke Allah'a ve Rasûle itaat edeydik' diyecekler." [\[106\]](#)

Ölümünden sonraki bütün hususlar, Âhiret gününe îmân ile bağlantılıdır.

Bu hususlar:

a) Kabir fitnesi (sorgusu):

Ölünün defnedildikten sonra Rabbinden, dîninden ve nebisinden sorguya çekilmesidir. Allah Teâlâ, îmân edenleri sağlam söz (lâ ilâhe illallah) ile sâbit kılacaktır. Mü'min: Rabbim Allah, dînim İslâm ve Nebim Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'dir, diyecektir.

Allah Teâlâ, zâlimleri saptıracaktır.

Kâfir: (Sorulan sorulara) Hah...Hah.. Bilmiyorum! diyecektir.

Münâfık veya şüpheci kimse ise: Bilmiyorum! İnsanların bir şeyler söylediklerini işittim, ben de onu söyledim, diyecektir.

b) Kabir azabı ve nimeti:

Kabir azabı, münâfıklar ve kâfirlerden zâlimler için olacaktır.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿... وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الظَّالِمُونَ فِي غَمَرَاتِ الْمَوْتِ
وَالْمَلَائِكَةُ بَاسِطُو أَيْدِيهِمْ أَخْرَجُوا أَنْفُسَكُمْ الْيَوْمَ
تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنْتُمْ تَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ
غَيْرَ الْحَقِّ وَكُنْتُمْ عَنْ آيَاتِهِ تَسْتَكْبِرُونَ ٩٣﴾
[سورة الأنعام الآية: ٩٣]

"(Ey Nebi!) O zâlimleri, ölümün korkunç dehşeti ile boğuşurken, (canlarını alacak olan) melekler de ellerini uzatmış bir halde onlara: ‘Haydi düştüğünüz şu durumdan kendinizi kurtarın! Allah’a karşı gerçek olmayanı söylemenizden (iftirâ etmenizden) dolayı sizler,

bugün en alçaltıcı azapla
cezâlandırılacaksınız” derlerken
onların halini bir görmüş
olsaydın.”[107]

Allah Teâlâ, **Firavun âilesi hakkında**
şöyle buyurmuştur:

﴿النَّارُ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا وَيَوْمَ تَقُومُ
السَّاعَةُ أَدْخِلُوا آلَ فِرْعَوْنَ أَشَدَّ الْعَذَابِ ۖ﴾ [سورة غافر الآية : ٤٦]

"Onlar sabah akşam ateşe sunulurlar
(Firavun âilesi, hesap gününe kadar
kabirlerinde azap olunurlar):

Kıyâmetin kopacağı gün de
(yaptıkları kötü amellerine karşılık
olarak) Firavun âilesini en şiddetli
azaba sokun!”[108]

Zeyd b. Sâbit'in rivâyet ettiği
hadiste, Nebi -sallallahu aleyhi ve
sellem- **şöyle buyurmuştur:**

((إِنَّ هَذِهِ الْأُمَّةَ تُبْتَلَىٰ فِي قُبُورِهَا، فَلَوْ لَا أَنْ لَا
تَدَافِنُوا لَدَعَوْتُ اللَّهَ أَنْ يُسَمِعَكُمْ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ
الَّذِي أَسْمَعُ مِنْهُ. ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيْنَا بِوَجْهِهِ فَقَالَ:
تَعَوَّدُوا بِاللَّهِ مِنْ عَذَابِ النَّارِ. قَالُوا: نَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ
عَذَابِ النَّارِ. فَقَالَ: تَعَوَّدُوا بِاللَّهِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ.
قَالُوا: نَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ. قَالَ: تَعَوَّدُوا
بِاللَّهِ مِنَ الْفِتَنِ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَّنَ. قَالُوا: نَعُوذُ
بِاللَّهِ مِنَ الْفِتَنِ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَّنَ. قَالَ:
تَعَوَّدُوا بِاللَّهِ مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَالِ. قَالُوا: نَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ
فِتْنَةِ الدَّجَالِ.)) [رواه مسلم]

"Şüphesiz bu ümmet, kabirlerinde
imtihan olunacaktır. Eğer
(işittiğinizde) birbirinizi
defnetmenizden korkmasaydım,

şahsen işittiğim kabir azabını size de
işittirmesi için Allah'a duâ ederdim.

(Zeyd b. Sâbit dedi ki:)

Ardından yüzünü bize dönerek:

-Cehennem azabından Allah'a
sığının, buyurdu.

(Sahâbe):

-Cehennem azabından Allah'a
sığınırız, dediler.

-Kabir azabından Allah'a sığının,
buyurdu.

(Sahâbe):

-Kabir azabından Allah'a sığınırız,
dediler.

-Fitnelerin açığından ve gizlisinden Allah'a sığınının, buyurdu.

(Sahâbe):

-Fitnelerin açığından ve gizlisinden Allah'a sığınırız, dediler.

-Deccâl'in fitnesinden Allah'a sığınının, buyurdu.

(Sahâbe):

-Deccâl'in fitnesinden Allah'a sığınırız, dediler."[\[109\]](#)

Kabir nimetlerine gelince, onlar sâdık mü'minler içindir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَمُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ
 الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ
 الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ۝ ﴾ [سورة فصلت الآية
 ٣٠:]

"Şüphesiz Rabbimiz Allah'tır,
 deyip, sonra (O'nun dîni üzere)
 dosdoğru olanların üzerine (ölüm
 anında) melekler inerler (ve onlara
 söyle derler): (Ölüm ve ölüm
 sonrasında) korkmayın (ve
 dünyada arkanızda bıraktığınız
 şeylere) üzülmeyin, size vaat olunan
 cennete sevinin." [\[110\]](#)

﴿ فَلَوْلَا إِذَا بَلَغَتِ الْحُلُقُومَ ٨٣ وَأَنْتُمْ حِينِيذٍ
 تَنْظُرُونَ ٨٤ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْكُمْ وَلَكِنْ لَا
 تُبْصِرُونَ ٨٥ فَلَوْلَا إِنْ كُنْتُمْ غَيْرَ مَدِينِينَ ٨٦
 تَرْجِعُونَهَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ٨٧ فَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنْ

الْمُقَرَّبِينَ ٨٨ فَرَوْحٌ وَرَيْحَانٌ وَجَنَّتْ نَعِيمٌ ٨٩
 وَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنْ أَصْحَابِ الْيَمِينِ ٩٠ فَسَلَّمَ لَكَ مِنْ
 أَصْحَابِ الْيَمِينِ ٩١ وَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ الْمُكْذِبِينَ
 الضَّالِّينَ ٩٢ فَتُرْلَلْ مِنْ حَمِيمٍ ٩٣ وَتَصْلِيَةُ جَحِيمٍ
 ٩٤ إِنَّ هَذَا لَهُوَ حَقُّ الْيَقِينِ ٩٥ فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ
 الْعَظِيمِ ٩٦ ﴿ [سورة الواقعة الآيات : ٨٣-٩٦]

"Hele (ölüm anında) can boğaza
 dayandığında, o zaman siz bakar
 durursunuz. Biz, ona
 (meleklerimizle) sizden daha
 yakınız. Fakat siz (onları)
 göremezsiniz. Eğer hesaba
 çekilmeyecekseniz, onu (canı,
 bedene) geri çevirin. Eğer doğru
 söyleyenlerden iseniz. Fakat (ölen,
 Allah'a) yakın kimselerden ise,
 (âhirette) ona rahmet, güzel rızık ve
 nimet cenneti vardır. Eğer o, (amel

defteri) sağ tarafından verilenlerden ise,(amel defteri) sağ tarafından verilenlerden sana selâm olsun. Eğer (ölen, ölümden sonraki dirilişi) yalanlayan ve (doğru yoldan) sapanlardan ise, ona kaynar suda bir ziyâfet ve cehenneme atılmak vardır.(Ey Nebi! Sana anlattığımız) bu, (şüphe olmayan) kesin gerçektir. O halde, yüce Rabbinin adını tesbih et!"[111]

Berâ b. Âzib'den -radıyallahu anh-rivâyet olunduğuna göre, kabrinde (Münker ve Nekir adlı) iki meleğin sorularına cevap veren mü'min hakkında Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((...فَيُنَادِي مُنَادٍ فِي السَّمَاءِ أَنْ صَدَقَ عَبْدِي،
فَأَفْرِشُوهُ مِنَ الْجَنَّةِ، وَالْبِسُوهُ مِنَ الْجَنَّةِ، وَافْتَحُوا
لَهُ بَابًا إِلَى الْجَنَّةِ، قَالَ: فَيَأْتِيهِ مِنْ رَوْحِهَا،
وَطِيبِهَا، وَيُفْسَحُ لَهُ فِي قَبْرِهِ مَدَّ بَصَرِهِ...)) []
رواه أحمد وأبو داود في حديث طويل []

"...Bunun üzerine semâdan bir ses gelir: Kulum doğru söyledi. Ona cennetten bir yer döşeyin (makamını hazırlayın), onu cennetten giydirin ve ona (kabrinden) cennete giden bir kapı açın.

Nebi -sallallahu aleyhi sellem- buyurdu ki:

-Ona cennetin esintisinden ve güzel kokusundan kokular gelir ve kabri, gözünün görebileceği yere kadar genişletilir..."[112]

Âhîret gününe îmân, mü'mine birçok faydalar sağlar.

Bu faydalardan bazıları şunlardır:

1. Âhîret gününün sevabını ümit edip Allah'a itaatte bulunmaya ve bu konuda gayretli olmaya teşvik eder.
2. Âhîret gününün azabından ürperip günah işlemekten uzak durmayı ve buna rızâ göstermeyi sağlar.
3. Dünya nimetlerini arzulayıp da elde edemeyen mü'mini, âhîret nimetleri ve sevabını elde edecek olmasıyla teselli eder.

Kâfirler, imkânsız olduğunu iddiâ ederek ölümden sonraki dirilişi inkâr

ettiler. Bu iddiânın bâtıl olduğuna şeriat, his ve duygular ve akıl delâlet etmiştir.

1. Şeriat bu iddiânın bâtıl olduğuna delâlet eder.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ زَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَن لَّنْ يُبْعَثُوا قُلْ بَلَىٰ وَرَبِّي لَتُبْعَثُنَّ ثُمَّ لَتُنَبَّؤُنَّ بِمَا عَمِلْتُمْ وَذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴾ [سورة التغابن الآية : ٧]

"İnkâr edenler,(ölümden sonra kabirlerinden) kesinlikle diriltilmeyecekleri-rini iddiâ ettiler.(Ey Nebi! Onlara) de ki: Hayır! Rabbime yemîn olsun ki (kabirlerinizden) mutlaka

diriltileceksiniz, sonra da (dünyada) yaptıklarınız size haber verilecektir. Bu (durum), Allah'a çok kolaydır." [\[113\]](#)

2. His ve duygular, bu iddiânın bâtil olduğuna delâlet eder.

Nitekim Allah Teâlâ, bu dünyada ölüleri diriltmeyi kullarına göstermiştir. Bakara sûresinde buna beş örnek verilmiştir:

Birinci örnek: Musa-aleyhisselâm'ın kavmi, kendisine "Allah'ı apaçık görmedikçe seni tasdik etmeyeceğiz" dediklerinde Allah Teâlâ onları öldürmüştü, sonra da yeniden diriltmiştir.

Nitekim Allah Teâlâ, bu konuda
İsrailoğullarına hitaben şöyle
buyurmuştur:

﴿وَإِذْ قُلْتُمْ يَمُوسَىٰ لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتَّىٰ نَرَىٰ اللَّهَ
جَهْرَةً فَأَخَذَتْكُمُ الصَّعِقَةُ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ ٥٥ ثُمَّ
بَعَثْنَاكُم مِّنْ بَعْدِ مَوْتِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ٥٦﴾

[سورة البقرة الآيتان : ٥٥-٥٦]

"(Ey İsrailoğulları!) Hani siz, ey
Musa! Allah'ı apaçık görmedikçe,
(işittiğimiz sözün Allah kelâmı
olduğunda) seni kesinlikle tasdik
etmeyeceğiz, demiştiniz de,
gözlerinizle görmüş olduğunuz bir
ateş gökten inmişti de (günahlarınız
ve Allah'a karşı cüretkâr oluşunuz
sebebiyle) gözünüz bakıp dururken
sizi yıldırım çarpmıştı.

Ölümünüzden sonra belki (Allah'ın üzerinizdeki nimetlerine) şükredersiniz diye sizi yeniden (yıldırımla) diriltmiştik." [\[114\]](#)

İkinci örnek: İsrailoğullarının üzerinde anlaşmazlığa düştükleri öldürülen adam hakkındaki kıssadır. Allah Teâlâ, onlara bir sığır kesmelerini ve kimin öldürdüğünü onlara haber vermesi için sığırın bir parçasıyla o adama vurmalarını emretmişti.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿وَإِذْ قَتَلْتُمْ نَفْسًا فَادَّرَأْتُمْ فِيهَا وَاللَّهُ مُخْرِجٌ مَّا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ ٧٢ فَقُلْنَا أَضْرِبُوهُ بِبَعْضِهَا كَذَلِكَ يُحْيِي اللَّهُ الْمَوْتَىٰ وَيُرِيكُمْ ءَايَتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ٧٣﴾

[سورة البقرة الآيتان : ٧٢-٧٣]

"(Ey İsrailoğulları!) Hani siz, bir adam öldürmüştünüz de onun hakkında anlaşmazlığa düşmüştünüz (suçu birbirinize atmıştınız). Oysa Allah gizlemekte olduğunuzu (öldüreni) ortaya çıkaracaktır. Sığırın bir parçası ile ona (öldürülen adama) vurun, dedik. Allah, ölüleri (kıyâmet günü) de işte böyle diriltir ve aklınızı kullanasınız diye size (O'nun kudretinin kemâline delâlet eden) mucizelerini gösteriyor." [\[115\]](#)

Üçüncü örnek: Binlerce kişi oldukları halde ölüm korkusuyla yurtlarından kaçan topluluk

hakkındaki kıssadır. Allah Teâlâ onları öldürmüş, sonra da diriltmişti.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَهُمْ أُلُوفٌ حَذَرَ الْمَوْتِ فَقَالَ لَهُمُ اللَّهُ مُوتُوا ثُمَّ أَحْيَاهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ۚ ﴾ [سورة البقرة الآية : ٢٤٣]

"(Ey Nebi!) Binlerce kişi oldukları halde, (vebâdan veya savaşta) ölüm korkusuyla yurtlarından çıkan (kaçan)ları görmedin mi? Allah onlara: 'Ölün' dedi, (Allah'ın kaderinden kaçtıkları için toptan öldüler. Bir süre) sonra da onları yeniden diriltti. Şüphesiz Allah, (pek çok nimetile) insanlara karşı ikram

sahibidir. Fakat insanların çoğu
(Allah'ın bu ikramına)
şükretmezler." [\[116\]](#)

Dördüncü örnek: Yerle bir olmuş,
ölü bir kasabaya uğrayan ve Allah
Teâlâ'nın orayı tekrar diriltmesini
imkânsız olarak gören ve Allah
Teâlâ'nın onu yüz sene öldürüp
sonra tekrar dirilttiği kimse
hakkındaki kıssadır.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda
şöyle buyurmuştur:

﴿أَوْ كَالَّذِي مَرَّ عَلَى قَرْيَةٍ وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى
عُرُوشِهَا قَالَ أَنَّى يُحْيِي هَذِهِ اللَّهُ بَعْدَ مَوْتِهَا فَأَمَاتَهُ
اللَّهُ مِائَةَ عَامٍ ثُمَّ بَعَثَهُ قَالَ كَمْ لَبِثْتُ قَالَ لَبِثْتُ يَوْمًا
أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالَ بَلْ لَبِثْتُ مِائَةَ عَامٍ فَانْظُرْ إِلَى
طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ لَمْ يَتَسَنَّهْ وَانْظُرْ إِلَى حِمَارِكَ

وَلِنَجْعَلَكَ ءَايَةً لِلنَّاسِ وَنَنْشِزُهَا ثُمَّ نَكْسُوهَا لَحْمًا فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ قَالَ أَعْلَمُ أَنَّ
 اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٥٩﴾ [سورة البقرة
 الآية: ٢٥٩]

"Veya (ey Nebi!) Altı üstüne gelmiş bir kasabaya uğrayan ve: 'Allah, ölümden sonra burasını nasıl diriltir? diyen kimseyi gördün mü? Bunun üzerine Allah, onu öldürüp yüz sene bıraktı, sonra onu tekrar diriltti. **Ona:** (Burada ölü olarak) ne kadar süre kaldın? dedi. **O da:** Bir gün veya bir günün bir kısmı kaldım, dedi. Hayır, sen yüz sene kaldın. Yiyeceğine ve içeceğine bak, henüz bozulmamıştır (bu kadar uzun sürede onları bozulmadan nasıl korumuştur?). Eşğine de bak. (Öldükten sonra

yeniden diriltmeye Allah'ın gücünün yettiğine açıkça delâlet etmesi için) seni insanlara bir ibret kılalım diye (yaptık). Bir de o kemiklere bak, (dağınık bir halde iken) nasıl bir araya getirip sonra da onlara et giydiriyoruz? dedi. Kendisine bunlar apaçık belli olduktan sonra (Allah'ın azametini itiraf ederek): Artık biliyorum ki Allah'ın her şeye gücü yeter, dedi (ve böylelikle o, insanlara bir ibret oldu)." [\[117\]](#)

Beşinci örnek: İbrahim Halîl - aleyhisselâm- , Allah Teâlâ'ya ölüleri nasıl dirilttiğini kendisine göstermesini istediğinde, Allah Teâlâ ona, dört tane kuş yakalayıp kesmesini, bu kuşları kestikten sonra

parçalara ayırmasını, bu parçaları da çevresindeki dağ başlarına koymasını, sonra da onları kendisine çağırmasını emretti. (Böyle yaptıktan sonra) parçalar, birbiriyle kaynaşıp İbrahim -aleyhisselâm-'a koşarak geldiler.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ ارْنِي كَيْفَ تُحْيِي الْمَوْتَىٰ ۖ قَالَ أَوْ لَمْ تُؤْمِنْ ۖ قَالَ بَلَىٰ وَلَٰكِن لِّيَطْمَئِنَّ قُلُوبِي ۖ قَالَ فَخُذْ أَرْبَعَةً مِّنَ الطَّيْرِ فَصُرْهُنَّ إِلَيْكَ ثُمَّ أَجْعَلْ عَلَىٰ كُلِّ جَبَلٍ مِّنْهُنَّ جُزْءًا ثُمَّ ادْعُهُنَّ يَأْتِينَكَ سَعْيًا ۚ وَاعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ۚ﴾ [سورة البقرة
[الآية : ٢٦٠]

"(Ey Nebi! Hatırlar mısın) İbrahim: Rabbim! Ölüleri nasıl dirilttiğini

bana göster, demişti. (Allah da ona:)

Yoksa îmân etmedin mi? dedi.

İbrahim: Bilakis (îmân ettim), fakat

kalbimin mutmain olması için

(görmek istedim)! dedi. **Bunun**

üzerine Allah: O halde dört tane kuş
yakala. Onları yanına al, sonra onları

(parçalayıp) her dağın başına

onlardan bir parça koy, sonra da

onları kendine çağır; koşarak

gelirler. Bil ki Allah, azîzdir (hiçbir

şey O'na üstün gelmez), (her işinde)

hikmet sahibidir." [\[118\]](#)

Bunlar, ölüleri diriltmenin mümkün
olduğuna delâlet eden, vukû bulmuş,
hissedilebilen ve algılanabilen
örneklerdir.

Meryem oğlu İsâ'nın, Allah Teâlâ'nın izniyle ölüleri diriltmek ve onları kabirlerinden çıkarmak gibi, Allah Teâlâ'nın kıldığı bazı mucizelere daha önce işâret edilmişti.

5. Akıl, Allah Teâlâ'nın varlığına delâlet etmiştir ki bu iki yönden olmaktadır:

a) Şüphesiz Allah Teâlâ, gökleri, yeri ve ikisi arasındaki her şeyi vücûda getiren, gökleri ve yeri baştan yaratandır. Bütün kulları baştan yaratmaya gücü yeten Allah, onu yeniden yaratmaktan âciz kalmaz.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ وَهُوَ الَّذِي يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَيْهِ وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۚ ﴾ [سورة الروم الآية ٢٧:]

"Önce (yoktan) yaratan, (ölümünden) sonra onu tekrarlayacak (diriltecek) olan O'dur. Bu (öldükten sonra yeniden diriltmek), O'na (baştan yaratmaktan) daha kolaydır. Göklerde ve yerde bulunan en üstün sıfatlar O'nundur. O, azîzdir (hiçbir şey O'na üstün gelemmez), (her işinde) hikmet sahibidir." [\[119\]](#)

Başka bir âyette şöyle buyurmuştur:

﴿... كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ وَعَدَّا عَلَيْنَا إِنَّا كُنَّا
فَاعِلِينَ ۝ ١٠٤﴾

[سورة الأنبياء من الآية : ١٠٤]

"(Kıyâmet günü insanı) tıpkı ilk defa yarattığımız (anasından doğduğu gün) gibi onu yeniden diriltiriz. Bunu yerine getirmeyi gerçekten vadettik. Bir şeyi vadettiğimiz zaman (onu dâima) yerine getiririz." [\[120\]](#)

Allah Teâlâ, çürümüş kemiklerin dirtilmesini inkâr edenlere şöyle cevap vermesini emretmiştir:

﴿قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنْشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ
عَلِيمٌ ۝ ٧٩﴾

[سورة يس الآية : ٧٩]

"(Ey Nebi! Yeniden dirilişı inkâr edene) de ki: Onları (kemikleri) ilk defa yaratmış olan (Allah) diriltecektir. O, bütün yaratılanları en iyi bilendir."[\[121\]](#)

b) Yeryüzü (bazen), üzerinde yeşil ağaç olmaksızın kupkuru ve ölü bir halde olur. Üzerine yağmur yağdığında kıpırdanıp kabarmaya başlar, yemyeşil ve canlı bir hale gelir, her çeşitten iç açıcı bitkiler verir. Yeryüzü kupkuru ve ölü bir halde iken ona yeniden hayat vermeye gücü yeten Allah, ölüleri diriltmeye de gücü yeter.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿وَمِنْ ءَايَاتِهِ أَنَّكَ تَرَى الْأَرْضَ خَاشِعَةً فَإِذَا أَنزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ إِنَّ الَّذِي أَحْيَاهَا لَمُحْيٍ الْمَوْتَى إِنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝﴾ [سورة فصلت الآية: ٣٩]

"Yeryüzünü kupkuru görmeyen de, O'nun (birliği ve kudretine delâlet eden) âyetlerindendir. Biz, onun üzerine suyu (yağmuru) indirdiğimizde harekete geçip kabarır. Şüphesiz ona (toprağa) bu şekilde hayat veren (Allah), ölüleri de mutlaka diriltecektir. O'nun her şeye gücü yeter." [122]

Başka bir âyette şöyle buyurmuştur:

﴿وَنَزَّلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُّبْرَكًا فَأَنْبَتْنَا بِهِ جِبْتٍ وَحَبَّ الْحَصِيدِ ۙ وَالنَّخْلَ بَاسِقَاتٍ لِّهَا طَلْعٌ نَّضِيدٌ ۙ

۱۰ رَزَقْنَا لِلْعِبَادِ وَأَحْيَيْنَا بِهِ بَلَدَةً مَّيْتًا كَذَلِكَ
الْخُرُوجُ ۱۱ ﴿

[سورة ق الآيات : ۹- ۱۱]

"Gökten bereketli bir su (çok faydalı bir yağmur) indirdi, onunla bahçeler ve biçilecek ekinler bitirdik. Kullara rızık olsun diye birbiri üzerine kümelenmiş tomurcuklu, uzun boylu hurma ağaçları (bitirdik). (Ölü toprağa hayat verdiğimiz gibi, gökten indirdiğimiz) bu su ile ölü (bitkisiz) beldeye de hayat verdik. İşte kabirden çıkış da böyledir (sizi, öldükten sonra kıyâmet günü kabirlerinizden işte böyle çıkaracağız)." [\[123\]](#)

Kalplerinde eğrilik olan bazı topluluklar, gerçeğe aykırı olduğu için böyle bir şeyin mümkün olamayacağını iddiâ edip bu yoldan sapmışlar, **kabir azabını ve nimetlerini inkâr ederek şöyle demişlerdir:**

"Zirâ ölünün kabri açılmış olsa, ölünün kabre konulduğu gibi, cesedinde hiçbir değişiklik olmadığı, kabrin ne genişlediği, ne de daraldığı anlaşılacaktır."

Bu iddiâ şeriat, duyular ve akılla bâtıldır.

1. Şeriat, bu iddiâyı bâtıl ve geçersiz kılmıştır.

Kabir azabı ve nimetinin sâbit olduğuna delâlet eden ölümden sonraki bütün hususlar, âhiret gününe îmân ile bağlantılı olduğuna dâir Kur'an ve sünnetten delilleri daha önce zikretmiştik.

Nitekim Abdullah b. Abbas'tan - Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet olunan hadiste, o şöyle der:

((خَرَجَ النَّبِيُّ ﷺ مِنْ بَعْضِ حِيطَانِ الْمَدِينَةِ، فَسَمِعَ صَوْتَ إِنْسَانَيْنِ يُعَذِّبَانِ فِي قُبُورِهِمَا. فَقَالَ: يُعَذِّبَانِ، وَمَا يُعَذِّبَانِ فِي كَبِيرٍ، وَإِنَّهُ لَكَبِيرٌ: كَانَ أَحَدُهُمَا لَا يَسْتَتِرُ مِنَ الْبَوْلِ، وَكَانَ الْآخَرُ يَمْشِي بِالنَّمِيمَةِ، ثُمَّ دَعَا بِجَرِيدَةٍ فَكَسَرَهَا بِكَسْرَتَيْنِ أَوْ ثَلَاثَتَيْنِ فَجَعَلَ كِسْرَةً فِي قَبْرِ هَذَا، وَكِسْرَةً فِي قَبْرِ

هَذَا، فَقَالَ: لَعَلَّهُ يُخَفِّفُ عَنْهُمَا مَا لَمْ يَيْبَسَا.)) [رواه البخاري]

"Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- (bir gün) Medine'de bir hurma bahçesinden çıkarken (geçerken) kabirlerinde azap çeken iki insanın sesini işitti. Bunun üzerine şöyle buyurdu:

-Bu ikisi azap çekiyorlar. Çektikleri azap da büyük bir şey değildir (kolay olan, fakat ondan korunmaları nefislerine zor gelen bir şey idi.) Oysa o şey, büyük günah idi.

Sonra şöyle buyurdu:

-Evet! Onlardan birisi, idrar sıçramasına karşı korunmaz, diğeri ise (insanlar arasında) laf getirip-götürürdü.

Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- sonra yaprağı olmayan yaş bir hurma dalı isteyerek onu ikiye ayırdı. Bir parçasını birinin üzerine dikti, diğeri de öbürünün üzerine dikti ve şöyle buyurdu:

-Bu iki dal yaş kaldıkça o ikisinden azabın hafifletilmesini ümit ederim." [\[124\]](#)

2.Duyu ve hisler, bu iddiâyı bâtil ve geçersiz kılmıştır.

Zirâ insan, uykusunda kendisini geniş ve güzel bir yerde, nimetler içerisinde olduğunu görebilir veyahut da kendisini, acı çektiği dar ve korkunç bir yerde görebilir. Belki de bazen uykusunda gördüğü şeyden dolayı uyanır. Bununla birlikte o, kendi odasında bu hal üzere yatağının üzerindedir.

Uyku, ölümün kardeşidir. Bu sebeple Allah Teâlâ, uykuyu ölüm olarak adlandırmıştır.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿اللَّهُ يَتَوَفَّى الْأَنْفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَالَّتِي لَمْ تَمُتْ فِي مَنَامِهَا فَيُمْسِكُ الَّتِي قَضَىٰ عَلَيْهَا الْمَوْتَ وَيُرْسِلُ

الْآخِرَىٰ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ
يَتَفَكَّرُونَ ﴿٤٢﴾

[سورة الزمر الآية : ٤٢]

"Allah, ölüm vakti gelen canları alır.[125] Ölüm vakti gelmeyen canı ise, uykusunda alır.[126] Ölümüne hükmettiği canı alır, diğerini ise belirlenmiş bir vakte (eceli ve rızkı tamamlanıncaya) kadar salıverir. Şüphesiz bunda, iyi düşünen bir topluluk için (Allah'ın kudretine delâlet eden apaçık) işaretler vardır." [127]

3. Akıl, bu iddiâyı bâtil ve geçersiz kılmıştır:

Zirâ uyuyan kimse, uykusunda gerçeğe uygun bir rüyâ görebilir. Belki de Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'i kendi vafında görebilir. Onu kendi vafında gören kimse, gerçekten görmüş demektir. Bununla birlikte uyuyan kimse, gördüğü şeyden uzak olmasına rağmen kendi odasında, yatağının üzerinde uzanmış bir haldedir. O halde bu durum, dünyada mümkünse, âhirette neden mümkün olmasın?

Onların:

"Zirâ ölünün kabri açılmış olsa, ölünün kabre konulduğu gibi, cesedinde hiçbir değişiklik olmadığı,

kabrin ne genişlediği, ne de daraldığı anlaşılacaktır."

Diye iddiâ ettikleri bu sözü dayanak göstermelerine gelince, **buna iki yönden cevap verebiliriz:**

Birincisi:

Bu gibi geçersiz ve tutarsız şüphelerle İslâm'ın getirdiği şeylere karşı çıkmak câiz değildir. Buna karşı çıkan kimse, eğer İslâm'ın getirdiği şeyleri gereği gibi iyice düşünmüş olsaydı, bu şüphelerin bâtıl ve geçersiz olduğunu bilirdi.

Nitekim şâirin birisi bu konuda şöyle demiştir:

"Doğru sözü ayıplayıp kötüleyen birçok kimse vardır, fakat asıl felâket, onun hasta ve bozuk anlayışındadır."

İkincisi:

Berzah halleri, his ve duyularla idrâk edilemeyen gaybî şeylerdendir. Eğer bu haller his ve duyularla idrâk edilseydi, gayba îmânın faydası elden gider ve gayba îmân eden mü'minlerle gaybı inkâr eden kâfirler bir olurdu.

Üçüncüsü:

Kabir azabı, kabir nimetleri, kabrin geniş veya dar olması gibi şeyleri, başkası değil de sadece ölü hisseder.

Dolayısıyla uyuyan kimse, kendisini uykusunda dar ve korkunç veya geniş ve güzel bir yerde, nimetler içerisinde olduğunu görebilir.

Başkasına göre onun uykusu değişmemiştir. Bununla birlikte o, odasında bu hal üzere yatağı ile yorganı arasındadır.

Nitekim Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- ashâbı ile birlikte olduğu sırada kendisine vahiy gelirdi.

Kendisi vahyi işitir, sahâbe ise işitmezlerdi. Bazen de melek ona bir adam sûretinde görünür ve onunla konuşurdu. Sahâbe ise meleği görmez ve konuştuğunu da işitmezlerdi.

Dördüncüsü:

Allah Teâlâ'nın kullarına sağladığı idrâk etme imkânı sınırlıdır. Bu sebeple onların, var olan her şeyi idrâk etmeleri mümkün değildir. Örneğin yedi kat gökler, yeryüzü ve göklerle yer arasında bulunan her şey, Allah Teâlâ'yı gerçek anlamda tesbih eder. Allah Teâlâ kullarından dilediklerine bazen bu tesbihi işittirir. Bununla birlikte bu tesbih, bizden gizlenmiştir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿تُسَبِّحُ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ
وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ

تَسْبِيحَهُمْ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا ۝ [سورة
الإسراء الآية : ٤٤]

"Yedi gök, yer ve onların içinde ne varsa, hepsi O'nu tesbih eder. O'na hamd ederek, tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur. Fakat siz onların tesbihini idrâk edemezsiniz.

Şüphesiz O, (kendisine karşı gelene hemen azap etmeyip) yumuşak davranan, (onları) çokça bağışlayandır." [\[128\]](#)

Aynı şekilde şeytanlar ve cinler, yeryüzünde gidiş ve dönüşlerinde koşarlar. Nitekim cinler, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'e gelmişler, onun Kur'an okumasına kulak verip dinlemişler, sonra da

cinler topluluğuna uyarıcılar olarak dönmüşlerdi. Bununla birlikte cinler, bizden gizlenmişlerdir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿يٰۤاٰدَمُ لَا يَفْتِنَنَّكَ الشَّيْطٰنُ كَمَا اَخْرَجَ اٰبَوَيْكَ مِّنَ الْجَنَّةِ يَنْزِعُ عَنْهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوْءَتِهِمَا اِنَّهُ يَرٰكُمْ هُوَ وَقَبِيْلُهُ مِنْ حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ اِنَّا جَعَلْنَا الشَّيَاطِيْنَ اَوْلِيَآءَ لِلَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُوْنَ ۚ﴾ [سورة
الأعراف الآية: ٢٧]

"Ey Âdemoğulları! Şeytan, anne ve babanızı (Âdem ve Havvâ'yı), ayıp yerlerini kendilerine göstermek için, elbiselerini soyarak cennetten çıkardığı gibi, sakın (günahı güzel göstermek sûretiyle) sizi de aldatmasın. Zirâ şeytan ve

yandaşları, sizin onları
göremediğiniz yerden sizi görürler.
Şüphesiz biz, şeytanları îmân
etmeyenlerin dostları kıldık." [\[129\]](#)

Allah'ın kulları, var olan her şeyi
idrâk edemiyorlarsa, gaybî olan ve
onların idrâk edemedikleri şeyleri de
inkâr etmeleri asla câiz değildir.

KADERE ÎMÂN:

Kader: Allah Teâlâ'nın, ezelî ilmi ve
hikmeti gereği varlıkları takdir
etmesidir.

Kadere îmân, dört hususu içerir:

1. İster Allah Teâlâ'nın fiilleri,
isterse kullarının fiilleri ile ilgili
olsun, Allah Teâlâ'nın özet ve

detaylı, ezelî ve ebedî olarak her şeyi bildiğine îmân etmeyi içerir.

2. Allah Teâlâ'nın, bu fiilleri Levh-i Mahfûz'a kaydettiğine îmân etmeyi içerir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ۝ ٧٠ ﴾ [سورة الحج الآية : ٧٠]

"(Ey Nebi!) Allah'ın gökte ve yerde ne varsa (hepsini tam olarak) bildiğini ve bunları bir kitab (Levh-i Mahfûz)'a kaydettiğini bilmez misin? Şüphesiz bunu bilmek, Allah'a çok kolaydır."[\[130\]](#)

Abdullah b. Amr. b. Âs'tan -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, o şöyle demiştir:

((سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: كَتَبَ اللَّهُ مَقَادِيرَ الْخَلَائِقِ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِخَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ. قَالَ: وَعَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ.)) [رواه مسلم]

"Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'i şöyle derken işittim:

-Allah Teâlâ, gökleri ve yeri yaratmadan elli bin yıl önce, yaratılanların kaderlerini Levh-i Mahfûz'a yazmasını kaleme emretti.

Buyurdu ki:

-(Gökleri ve yeri yaratmadan önce) arşı ise, suyun üzerinde idi." [\[131\]](#)

3. İster Allah Teâlâ'nın fiili ile ilgili olsun, isterse yaratılanların fiilleri ile ilgili olsun, bütün varlıkların, ancak Allah Teâlâ'nın irâdesi ile meydana geldiğine îmân etmeyi içerir.

Nitekim Allah Teâlâ kendi fiiliyle ilgili şöyle buyurmuştur:

﴿وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ ۚ مَا كَانَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ سُبْحَانَ اللَّهِ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ٦٨﴾ [سورة القصص الآية: ٦٨]

"Rabbin, dilediğini yaratır, (kullarından kendisine dost edinmek için) seçer. Onların seçme hakkı yoktur. Allah, onların ortak

koştuklarından münezze ve
yücedir." [132]

﴿يُنَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ
الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ وَيُضِلُّ اللَّهُ الظَّالِمِينَ وَيَفْعَلُ اللَّهُ
مَا يَشَاءُ ۚ﴾ [سورة إبراهيم الآية : ٢٧]

"Allah, îmân edenleri hem dünya,
hem de âhiret hayatında hak ve
kalıcı söz ile sapasağlam tutar.
Zâlimleri de (dünya ve âhiret
hayatında haktan) saptırır. Allah,
(îmân edenleri başarıya ulaştırmak
ve kâfirleri de rüsvây etmek
hususunda) dilediğini yapar." [133]

﴿هُوَ الَّذِي يُصَوِّرُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ لَا
إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۝ ٦﴾

[سورة آل عمران الآية : ٦]

"(Annelerinizin) rahimlerinde size dilediği gibi (erkek veya dişi, güzel veya çirkin, cennetlik veya cehennemlik gibi) şekil veren O'dur. O'ndan başka hak ilâh yoktur. O, azîzdir (hiçbir şey O'na üstün gelemes), (her işinde) hikmet sahibidir." [\[134\]](#)

Allah Teâlâ yaratılanların fiilleriyle ilgili olarak da şöyle buyurmuştur:

﴿... وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَسَلَّطَهُمْ عَلَيْكُمْ فَلَقَاتَلُوكُمْ فَإِنْ
 أَعْتَزَلُوكُمْ فَلَمْ يُقَاتِلُوكُمْ وَالْقَوَا إِلَيْكُمْ أَلْسَلَمَ فَمَا جَعَلَ
 اللَّهُ لَكُمْ عَلَيْهِمْ سَبِيلًا ۙ﴾ [سورة النساء من
 الآية : ٩٠]

"Eğer Allah, dileyseydi onları sizin başınıza belâ ederdi de onlar (müşrikler) sizinle savaşırlardı.

(Fakat Allah, lütuf ve kudreti ile sizden onları savmıştır.) Artık onlar sizden uzak durur, sizinle savaştırmaz ve size teslim olurlarsa, bu durumda Allah, size (onlarla savaşmak için) onların aleyhinde bir yola girme hakkı vermemiştir." [135]

﴿..وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ مَا فَعَلُوهُ ۖ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ﴾
[سورة الأنعام من الآية: ١١٢]

"Rabbin dileseydi onlar bunu yapamazlardı.(Ey Nebi!) Artık onları uydurdukları şeylerle baş başa bırak." [136]

4. Öz benlikleri, sıfatları ve hareketleri ile kâinattaki bütün varlıkları Allah Teâlâ'nın yaratmış olduğuna îmân etmeyi içerir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ اَللّٰهُ خَلِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ﴾
[سورة الزمر الآية : ٦٢]

"Allah, her şeyi yaratandır. O, her şeyi gözetleyip koruyandır." [\[137\]](#)

﴿ ... وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَرَهُ تَقْدِيرًا ۝ ٢ ﴾ [سورة الفرقان من الآية : ٢]

"O, her şeyi yaratmış ve belirli bir ölçüye göre takdir etmiştir." [\[138\]](#)

Allah Teâlâ, elçisi İbrahim - aleyhisselâm- hakkında, [onun kavmine şöyle dediğini haber vermiştir:](#)

﴿وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ ۙ﴾ [سورة
الصفات الآية: ٩٦]

"(İbrahim:) Oysa sizi ve
yaptıklarınızı (yonttuğunuz
putlarınızı) Allah yaratmıştır,
(dedi)." [\[139\]](#)

Yukarıda belirttiğimiz şekilde
kadere îmân, kulun kendi hür
irâdesiyle yaptığı fiilleri ile bu
fiilleri üzerinde bir irâde ve kudreti
olmasıyla çelişmez. Çünkü şeriat ve
hakikat, bunun sâbit olduğuna
delâlet eder.

Şeriat, [kulun hür irâde ve fiili
olduğuna delâlet eder:](#)

Nitekim Allah Teâlâ kulun hür irâde ve dilemesi hakkında şöyle buyurmuştur:

﴿ذَلِكَ الْيَوْمُ الْحَقُّ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذَ إِلَىٰ رَبِّهِ مَآبًا ۝ ٣٩﴾
[سورة النبا الآية : ٣٩]

"İşte o, (vukû bulacak olmasında şüphe olmayan) hak günüdür. (O günün dehşetinden kurtulmak) isteyen (salih amelle) Rabbine varan yol tutsun." [\[140\]](#)

﴿نِسَاؤُكُمْ حَرْثٌ لَّكُمْ فَأَتُوا حَرْثَكُمْ أَنَّىٰ شِئْتُمْ ..﴾
[سورة البقرة من الآية : ٢٢٣]

"Kadınlarınız (eşleriniz), sizin için (rahimlerine spermlerinizi koyduğunuz ve oradan da Allah'ın izniyle çocuklar çıkan) bir tarladır!

O halde tarlanıza istediğiniz gibi gelin."[\[141\]](#)

Kulun kudreti hakkında ise şöyle buyurmuştur:

﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ...﴾ [سورة التغابن من
الآية: ١٦]

"(Ey mü'minler!) O halde gücünüz yettiği kadarıyla Allah'tan korkun."[\[142\]](#)

﴿لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ
وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ...﴾

[سورة البقرة من الآية: ٢٨٦]

"Allah, hiç kimseye gücünün üstünde bir şey yüklemesin.

(Herkesin) kazandığı (iyilik) kendi

lehine, işlediği (kötülük) ise aleyhinedir!"[143]

Hakikat, kulun kendisinin hür irâdesi ve fiili olduğuna delâlet eder:

Zirâ her insan, kendisinin bir irâde ve kudretinin olduğunu bilir. Bu irâde ve kudretiyle dilediğini yapar, dilediğini de bırakır. Kul, yürümek gibi, kendi irâdesiyle olan ile titreme ve sarsılma gibi, kendi irâdesinin dışında olan şeyi birbirinden ayırt edebilir. Fakat kulun irâde ve kudreti, ancak Allah Teâlâ'nın dilemesi ve irâdesi olur.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿لِمَن شَاءَ مِنْكُمْ أَن يَسْتَقِيمَ ۚ ۲۸ وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا
 أَن يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ۚ ۲۹﴾

[سورة التكویر الآيتان : ۲۸-۲۹]

"Sizden, doğru yolda (îmân üzere)
 gitmek isteyenler için (bu bir
 öğüttür). Âlemlerin Rabbi Allah
 dilemedikçe, siz (hiçbir şey)
 dileyemezsiniz." [\[144\]](#)

Zirâ kâinatın hepsi, Allah'ın
 mülküdür. Dolayısıyla bilgisi ve
 dilemesi olmadan, O'nun mülkünde
 hiçbir şey olmaz.

Yukarıda belirttiğimiz şekilde
 kadere îmân, kulun yerine
 getirmediği görevleri veya işlediği
 günahları kadere gerekçe gösterme

hakkını kendisine vermez. Buna göre onun gerekçesi şu yönlerden bâtıl ve geçersizdir:

1. Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ سَيَقُولُ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكْنَا وَلَا ءَابَاؤُنَا وَلَا حَرَمْنَا مِنْ شَيْءٍ كَذَلِكَ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ حَتَّىٰ ذَاقُوا بَاسَنَا قُلْ هَلْ عِنْدَكُمْ مِّنْ عِلْمٍ فَتُخْرِجُوهُ لَنَا إِنْ تَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ أَنْتُمْ إِلَّا تَخْرُصُونَ ۝١٤٨﴾ [سورة الأنعام الآية: ١٤٨]

"Müşrikler: Allah dileseydi ne biz, ne de atalarımız (Allah'a) ortak koşar, hiçbir şeyi de haram kılmazdık' diyeceklerdir. Onlardan öncekiler de aynı şekilde (elçilerini) yalanladılar ve bunun sonucunda da azabımızı tattılar. (Ey Nebi! Onlara)

de ki: Yanınızda (haram kıldığınız hayvanlarla ekinleri, Allah'ın kâfir olmanızı dileyip sizin kâfir olmanıza râzı olduğunu ve küfrü size sevdirdiğini iddiâ ettiğinizi) bize açıklayacağınız bir bilgi mi var? Siz, (bu dîn hakkında) zandan başka bir şeye uymuyorsunuz ve siz sadece yalan söylüyorsunuz." [\[145\]](#)

Şayet müşriklerin kader hakkındaki gerekçeleri geçerli olsaydı, Allah Teâlâ onlara azabını tattırmazdı.

2. Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿رُسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ لِّئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا﴾
[سورة النساء الآية: ١٦٥]

"İnsanların elçilerden sonra Allah'a karşı hiçbir gerekçeleri kalmasın diye (sewabımı) müjdeleyici ve (azabımdan) uyarıcı olmaları için elçiler (gönderdim). Allah (mülkünde) güçlüdür, (her işinde) hikmet sahibidir." [\[146\]](#)

Şayet kader, elçilere karşı gelenler için bir gerekçe olsaydı, elçilerin gönderilişiyle bu gerekçe ortadan kalkmazdı. Çünkü elçilere karşı gelmek, elçilerin gönderilişinden sonra Allah Teâlâ'nın kaderiyle vukû bulmuştur.

3. Ali b. Ebî Tâlib'den -radıyallahu anh- rivâyet olunduğuna göre, Nebi

-sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle
buyurmuştur:

((مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا وَقَدْ كُتِبَ مَقْعَدُهُ مِنَ النَّارِ
أَوْ مِنَ الْجَنَّةِ. قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ! أَفَلَا نَتَّكِلُ؟
قَالَ: لَا، اْعْمَلُوا فِكْلٌ مُيَسَّرٌ، ثُمَّ قَرَأَ: ﴿ فَأَمَّا مَنْ
أَعْطَى وَاتَّقَى ۝ وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى ۝ فَسَنُيَسِّرُهُ
لِلْيُسْرَى ۝ وَأَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنَى ۝ وَكَذَّبَ
بِالْحُسْنَى ۝ فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْعُسْرَى ۝ ﴾ ۱۰ وفي لفظ
لمسلم: ((فِكْلٌ مُيَسَّرٌ لِمَا خُلِقَ لَهُ.)) [متفق عليه

[

"Sizden, cehennemde veya cennette
kalacağı yeri, (Levh-i Mahfûz'a)
yazılmayan hiç kimse yoktur.

(Sahâbe):

-Ey Allah'ın elçisi! O halde bizim
için takdir olunana (kaderimize)

tevekkül edip amel işlemeyi bırakalım mı? dediler.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve selem- **buyurdu ki:**

-Hayır, **(kaderinize tevekkül etmeyin)**.Herkes, kendisi için takdir olunan yola -Müslim'in lafzında ise- yaratılmış olduğu şey için kolaylık bulacaktır.

Sonra şu âyetleri okudu:

'Kim **(malından)** verir **(harcar)** ve **(bunda Allah'tan)** korkar ve en güzeli **(hesap ve cezayı)** tasdik ederse, biz de **(iyiliğe götüren sebepleri)** ona kolay kılarız. Kim de **(malından)** cimrilik eder, kendini

(Rabbine) muhtaç görmez ve en güzeli (hesap ve cezayı) yalanlarsa, biz de ona zorluğu (bedbahtlığı) kolay kılarız." [\[147\]](#)

Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- de amel işlemeyi emretmiş ve kadere tevekkül etmeyi yasaklamıştır.

4. Allah Teâlâ kuluna emredip yasaklamış, gücünün yeteceği şeylerle kulunu sorumlu tutmuştur.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ...﴾ [سورة التغابن من
[الآية: ١٦]

"(Ey mü'minler!) O halde gücünüz yettiği kadarıyla Allah'tan korkun."[\[148\]](#)

﴿لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ...﴾

[سورة البقرة من الآية : ٢٨٦]

"Allah, hiç kimseye gücünün üstünde bir şey yüklemeyiz.

(Herkesin) kazandığı (iyilik) kendi lehine, işlediği (kötülük) ise aleyhinedir!"[\[149\]](#)

Eğer kul, bir fiili yapmaya zorlanmış olsaydı, ondan kurtulamayacağı bir şeyle sorumlu tutulsaydı, bu bâtıl ve geçersiz olurdu. Bu sebeple kul, bilmeyerek veya unutarak veyahut

da zorlama ile bir günah işlemişse, ona hiçbir günah yazılmaz. Çünkü kendisi bu konuda mazur görülmüş, bağışlanmıştır.

5. Allah Teâlâ'nın kaderi, gizli olan bir sırdır. Takdir edilen şey vukû bulmadan bilinmez. Kulun yapmakta olduğu şeylerdeki irâdesi ise, fiilinden öncedir. Dolayısıyla onun yapmak istemesi, Allah'ın kaderi kendisi tarafından bilinmemektedir. O zaman kaderi gerekçe gösteren kimsenin gerekçesi ortadan kalmış olur. Zirâ kişinin bilmediği bir şeyi gerekçe göstermesi kabul edilemez.

6. Şüphesiz biz, insanın kendisine uygun dünyalık işinde, onu elde edinceye kadar çaba harcadığını ve ondan kendisine uygun olmayan işe dönmediğini, sonra da bundan dönmesinde kaderi gerekçe gösterdiğini görmekteyiz. O halde niçin dünyalık işlerinde kendisine fayda veren şeyi bırakıp, kendisine zarar veren şeye dönmekte, sonra da kaderi gerekçe göstermektedir? O halde her iki durum da aynı değil midir?!

Sana, **bunu daha iyi açıklayan başka bir örnek vereyim:**

Bir insanın önünde iki yol bulunsa ve bu yollardan;

Birincisi; her tarafı kargaşa,
öldürme, yağmalama, namusa
tecâvüz, korku ve açlık dolu olan bir
ülkeye giden bir yol olsa,

İkincisi ise; her tarafı düzenli,
sürekli güven içerisinde olan,
müreffeh bir hayat, cana, namusa ve
mala saygı gösteren bir ülkeye giden
yol olsa, bu iki yoldan hangisine
girer dersiniz?

Şüphesiz o, düzen ve güvenin
olduğu ülkeye giden ikinci yola
girecektir. Akıl sahibi hiç kimsenin
kargaşa ve korku dolu olan ülkeye
giden yola girmesi ve kaderi gerekçe
göstermesi mümkün değildir. O
halde o nasıl olur da âhîret ile ilgili

konuda, cennete değil de cehenneme götüren yola girer ve sonra da kaderi gerekçe gösterebilir?

Başka bir örnek:

Biz, hastanın iştahı çekmediği halde kendisine emredilen ilaçları içtiğini ve iştahı çektiği halde kendisine zarar veren yemeği yemekten yasaklandığını görmekteyiz. Bütün bunlar, şifâ bulmak ve selâmete kavuşmak isteğinden dolayıdır.

Hastanın kendisine emredilen ilacı içmekten kaçınması veya kendisine zarar veren yemeği yemesi, sonra da kaderi gerekçe göstermesi mümkün değildir. O halde insan, Allah Teâlâ ve elçisi Muhammed -sallallahu

aleyhi ve sellem-'in emrettiklerini terk eder veya Allah Teâlâ ve elçisi Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in yasakladıklarını yapar, sonra kaderi niçin gerekçe gösterir?

7. Allah Teâlâ'nın kendisine yüklediği görevleri terk etmekte veya günahları işlemekte kendisine kaderi gerekçe gösterene birisi haksızlık edip elinden malını alsa ve onun kutsal değerlerini çiğnese, **sonra da kaderi buna gerekçe gösterip ona:** "Beni kınama! Zirâ benim sana haksızlık yapmam, Allah Teâlâ'nın kaderi ile olmuştur" dese, onun gerekçesini kabul etmeyecektir. O halde o, başkasının kendisine haksızlık yapmasını nasıl

olur da kaderi gerekçe olarak kabul etmeyip Allah Teâlâ'nın hakkına tecâvüz ettiği halde kaderi gerekçe olarak kabul eder?!

Anlatıldığına göre Mü'minlerin Emîri Ömer b. Hattâb -radıyallahu anh- kendisine elinin kesilmesi gereken bir hırsızın dâvâsı arz edildiğinde, elinin kesilmesini emreder. **Bunun üzerine hırsız:**

-Yavaş ol ey mü'minlerin emîri! Ben, ancak Allah'ın kaderiyle hırsızlık yaptım" deyince, bunun üzerine Ömer b. Hattâb -radıyallahu anh- **ona:**

- Biz de senin elini, ancak Allah'ın kaderiyle keseriz" diye cevap vermiştir.

Kadere îmân, mü'mine pek çok faydalar sağlar.

Bu faydalardan bazıları şunlardır:

1. Bir işi yaparken sebeplere sarılma konusunda, sebebe değil de sebebin sahibi Allah Teâlâ'ya dayanmayı sağlar. Çünkü hem fiil, hem de neticesi Allah Teâlâ'nın kaderiyle olur.

2. İstenen ve arzulanan şey elde edildiği zaman kişinin kendisini beğenmişlikten kurtarmasını sağlar. Zirâ Allah Teâlâ'nın takdir ettiği

sebeplerden olan iyilik ve başarı gibi arzulanan şeyin elde edilmesi, Allah'tan bir nimettir. Kişinin kendisini beğendiği zaman, bu nimete karşılık Allah Teâlâ'ya şükretmesini unutturur.

3. Kadere îmân eden kimse, Allah Teâlâ'nın kaderiyle başına gelen şeylerden dolayı kalbi mutmain ve nefsi rahat olur. Arzulanan şeyin elde edilememesi veya istenmeyen bir şeyin vukû bulması ile tedirgin olmaz. Çünkü bu, göklerin ve yerin mülkü elinde olan Allah'ın kaderiyle olmuştur. Bunun vukû bulması da kaçınılmazdır.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ مَا أَصَابَ مِنْ مُّصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِّن قَبْلِ أَنْ نَبْرَأَهَا إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ۚ ۲۲ لَّكَيْلًا تَأْسَوْا عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا ءَاتَاكُمْ ۚ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ۚ ۲۳ ﴾ [سورة الحديد الآيتان : ۲۲- ۲۳]

"(Ey insanlar!) Yeryüzünde olan ve sizin de başınıza gelen (hastalık ve açlık gibi) hiçbir şey yoktur ki, biz (nefisleri) yaratmadan önce onları bir kitapta (Levh-i Mahfûz'da) yazmış olmayalım. Şüphesiz bu, Allah'a göre kolaydır. Elde edemediğinize üzülmemeniz ve Allah'ın size bahsettiği nimetlerle böbürlenmemeniz için (Allah size

bunu açıklar). Çünkü Allah (dünyada kendisine verilen nimetlerle başkasına) büyüklük taslayan kimseleri asla sevmez." [\[150\]](#)

Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- de bu konuda şöyle buyurmuştur:

((عَجَبًا لِأَمْرِ الْمُؤْمِنِ: إِنَّ أَمْرَهُ كُلَّهُ خَيْرٌ، وَلَيْسَ ذَاكَ لِأَحَدٍ إِلَّا لِلْمُؤْمِنِ، إِنْ أَصَابَتْهُ سَرَاءٌ شَكَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ، وَإِنْ أَصَابَتْهُ ضَرَاءٌ صَبَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ.)) [رواه مسلم]

"Mü'minin işi ne kadar harika! Şüphesiz onun her işinde bir hayır (sevap) vardır. Bu ise sadece mü'min içindir. Kendisine bir bolluk ulaştığında ona şükrederse, bu onun için bir hayırdır (sevaptır). Başına

bir belâ geldiğinde ona sabrederse,
bu onun için bir hayırdır
(sevaptır). "[151]

Kader konusunda iki topluluk sapıtmıştır:

Birincisi:

Cebriyye: "Kul, amelini işlemeye mecburdur. Bu konuda kendisinin bir irâde ve kudreti yoktur", derler.

İkincisi:

Kaderiyye: "Kul, irâde ve kudret konusunda amelini işlemekte (bir işi yapıp yapmamakta) hürdür. Bu konuda Allah Teâlâ'nın irâde ve kudretinin hiçbir etkisi yoktur", derler.

Birinci topluluk olan Cebriyye'nin bu görüşünü, **şeriat ve hakikatle reddederiz:**

Şeriat, **Cebriyye'nin bu iddiâsını şöyle reddeder:**

Şüphesiz Allah Teâlâ, kulunun irâdesinin olduğunu kabul etmiş ve ameli ona izâfe etmiştir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿... مِنْكُمْ مَّنْ يُرِيدُ الدُّنْيَا وَمِنْكُمْ مَّنْ يُرِيدُ الْآخِرَةَ
ثُمَّ صَرَّفَكُمْ عَنْهُمْ لِيَبْتَلِيَكُمْ وَلَقَدْ عَفَا عَنْكُمْ وَاللَّهُ ذُو
فَضْلٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ ۝ ۱۵۲﴾

[سورة آل عمران من الآية : ۱۵۲]

"Sizden kimisi dünya hayatını istiyor, kimisi âhiret hayatını istiyordu. Sonra sizi denemek için onlardan (düşmanınızdan) alıkoydu. Şüphesiz Allah (sizin pişmanlık duyup tevbe ettiğinizi bilmiş ve) sizi affetmiştir. Allah, müminlere karşı çok lütufkârdır."[\[152\]](#)

﴿ وَقُلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيُكْفُرْ إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ نَارًا أَحَاطَ بِهِمْ سُرَادِقُهَا وَإِنْ يَسْتَغِيثُوا يُغَاثُوا بِمَاءٍ كَالْمُهْلِ يَشْوِي الْوُجُوهَ بِئْسَ الشَّرَابُ وَسَاءَتْ مُرْتَفَقًا ۚ ﴾ [سورة الكهف الآية: ٢٩]

"(Ey Nebi! O gâfillere) de ki: (Sizin getirdiğiniz) hak, Rabbinizdendir. O halde (sizden) dileyen îmân etsin, dileyen inkâr etsin. Şüphesiz biz,

zâlimler (kâfirler) için duvarları kendilerini çepeçevre kuşatan (şiddetli) bir ateş hazırladık. (Orada şiddetli susuzluktan dolayı su istemek için) imdât dileyecek olsalar, onlara erimiş maden gibi yüzlerini haşlayan bir su getirilir. (Susuzluğu gidermeyip bilakis arttıran) bu içecek, ne kötü bir içecek, (cehennem de) ne kötü kalınacak bir yerdir." [153]

﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ ٤٦﴾

[سورة فصلت الآية : ٤٦]

"Kim, (Allah'a ve elçisine itaat ederek) iyi bir davranışta bulunursa, sevabı kendisinedir. Kim de (Allah'a

ve elçisine karşı gelerek) kötü bir davranışta bulunursa (günah işlerse), aleyhine (amelinin günahı kendisine)dir. Rabbin, (sevaplarını azaltarak veya günahlarını fazlalaştırarak) kullara asla zulmedici değildir." [154]

Hakikat, Cebriyye'nin bu iddiâsını şöyle reddeder:

Şüphesiz her insan; yeme, içme ve alış-veriş yapma gibi, kendi hür irâde ve isteğiyle yaptığı davranışları ile ateşli hastalıktan dolayı titreme, damdan düşme gibi, kendi irâdesinin dışında meydana gelen davranışları arasındaki farkı iyi bilir.Nitekim o,birinci fiili,kendi

tercihiyle ve hiçbir zorlama olmaksızın hür irâdesiyle yapar.İkincisini ise, kendi tercihi olmaksızın ve istemeden vukû bulur.

İkinci topluluk olan Kaderiyye'nin bu görüşünü, **şeriat ve akılla reddederiz:**

Şeriat, Kaderiyye'nin bu iddiâsını şöyle reddeder:

Şüphesiz Allah Teâlâ, her şeyi yaratandır. Her şey de O'nun irâdesiyle olmuştur. Nitekim Allah Teâlâ bunu aziz kitabında açıklamış ve kulların davranışlarının kendisinin irâdesiyle vukû bulduğunu belirtmiştir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿... وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَقْتَتَلَ الَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَاتُ وَلَكِنْ اخْتَلَفُوا فَمِنْهُمْ مَنْ ءَامَنَ وَمِنْهُمْ مَنْ كَفَرَ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَقْتَتَلُوا وَلَكِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ۚ﴾ [سورة البقرة من الآية ٢٥٣:]

"Allah dileseydi, o elçilerden sonra kendilerine gelenler, kendilerine açık deliller geldikten sonra birbirleriyle savaşmazlardı. Fakat onlar ihtilafa düştüler de bir kısmı îmân etti (îmânında sâbit kaldı), bir kısmı da kâfir oldu (küfründe ısrar etti). Allah dileseydi, onlar savaşmazlardı. Fakat Allah, dilediğini yapar (dilediğini îmân

etmeye muvaffak kılar, dilediğini de kâfir olmasını sağlar)." [\[155\]](#)

﴿وَلَوْ شِئْنَا لَآتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدًى وَلَكِنْ حَقَّ الْقَوْلُ مِنِّي لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ١٣﴾
[سورة السجدة الآية : ١٣]

"Biz, dileydik herkesi doğru yola (îmâna)iletirdik. Fakat (sapıklığı hidâyete tercih ettikleri için) cehennemi hem cinler, hem insanlardan (küfür ve günah sahiplerinin) bir kısmı ile dolduracağım, diye benden kesin bir söz çıkmıştır." [\[156\]](#)

Akıl, Kaderiyye'nin bu iddiâsını şöyle reddeder:

Şüphesiz kâinatın hepsi, Allah Teâlâ'ya âittir. İnsan da bu kâinatın bir parçasıdır. O halde insan, Allah Teâlâ'nın bir kuludur. Mal sahibinin izni ve irâdesi olmaksızın kölenin onun mülkünde tasarrufta bulunması ise, mümkün değildir.

% % % % %

İSLÂM AKÎDESİNİN HEDEFLERİ:

Hedef: Sözlük olarak birçok anlamda kullanılır. Bunlardan birisi de; ona atış yapmak için dikilen şeydir. Kastedilen her şey de hedeftir.

İslâm Akîdesinin Hedefleri:
Hedefleri ve onlara tutunulması
gereken yüce amaçlarıdır ki bunlar
çok çeşitlidir. **Bazıları şunlardır:**

1. Niyet ve ibâdetin, yalnızca Allah Teâlâ için olmasıdır. Çünkü Allah Teâlâ, hiçbir ortağı olmayan yaratıcıdır. Bu sebeple niyet ve ibâdetin, yalnızca O'nun için olması gerekir.

2. Aklı ve fikri, bu akîdeden soyutlanmış olarak yetişen kalbi gelişigüzel ve düzensiz olmaktan kurtarmaktır. Zirâ bu akîde kimin kalbinden soyutlanırsa, o kimsenin kalbi ya bütün akîdelerden soyutlanmış ve maddî şeylere tapar

hale gelir ya da çeşitli inanç ve hurâfelerin sapıklıkları içerisinde bocalayıp durur.

3. Nefsî ve fikrî yönden huzurlu olmaktır. Bu akîdeye sahip olan nefiste stres, fikirlerinde de düzensizlik olmaz. Çünkü bu akîde, mü'mini yaratıcısına ulaştırır, yaratıcısı Rab ve kâinattaki işleri çekip çeviren olarak tanır, O'nun her işinde hikmet sahibi ve kanun koyucu olduğunu bilir. Dolayısıyla mü'minin kalbi, Allah Teâlâ'nın kaderiyle huzur bulur, gönlü İslâm'a açılır ve ondan başka bir dîn istemez.

4. Niyet ve amel, Allah Teâlâ'ya ibâdetle veya yaratılanlarla olan sosyal ilişkilerde bozulmalardan uzak olur. Çünkü bu akîdenin esaslarından birisi de, niyet ve amelde her türlü kusur ve noksanlıktan uzak yollarına uymayı içeren elçilere îmân etmektir.

5. İşlerde kararlı ve ciddî olmaktır. Öyle ki insan, Allah Teâlâ'nın sevabını ümit ederek iyi davranışta bulunmak için değerlendirmedeği hiçbir fırsat bırakmaz ve O'nun azabından korkarak günah gördüğü her yerden uzak durur. Çünkü İslâm akîdesinin esaslarından birisi de, kıyâmet günü yeniden diriltilip dünyada yapılan amellere karşılık,

hesap ve cezânın olduğuna îmân
etmektir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda
şöyle buyurmuştur:

﴿وَلِكُلِّ دَرَجَتٍ مِّمَّا عَمِلُوا وَمَا رَبُّكَ بِغَفِلٍ عَمَّا
يَعْمَلُونَ ۝ ١٣٢﴾

[سورة الأنعام الآية : ١٣٢]

"Herkesin derecesi, yaptığına
(Allah'a itaat etmesine veya O'na
karşı gelmesine) göredir.(Ey Nebi!)
Rabbin onların (kullarının)
yaptıklarından habersiz
değildir."[\[157\]](#)

Peygamber -sallallahu aleyhi ve
sellem- [de bu gayeye teşvik ederek](#)
[şöyle buyurmuştur:](#)

((الْمُؤْمِنُ الْقَوِيُّ خَيْرٌ وَأَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِ الضَّعِيفِ، وَفِي كُلِّ خَيْرٍ، إِحْرَصْ عَلَى مَا يَنْفَعُكَ، وَاسْتَعِنْ بِاللَّهِ وَلَا تَعْجَزْ، وَإِنْ أَصَابَكَ شَيْءٌ فَلَا تَقُلْ: لَوْ أَنِّي فَعَلْتُ كَانَتْ كَذَا وَكَذَا، وَلَكِنْ قُلْ: قَدَرُ اللَّهِ وَمَا شَاءَ فَعَلَ، فَإِنْ لَوْ تَفْتَحْ عَمَلَ الشَّيْطَانِ.)) [رواه مسلم]

"Kuvvetli mü'min[158], Allah'a, zayıf müminden daha hayırlı ve daha sevimlidir. Bununla birlikte (kuvvetli ve zayıf mü'minin, îmân vasfına sahip olmasından dolayı) hepsinde hayır vardır. Sana fayda verecek (Allah'a itaat ve O'nun katındaki) şeyin peşine düş ve ona ulaşmak için Allah'tan yardım iste. Sakın (Allah'a itaat ve O'ndan yardım isteme konusunda) âcizlik gösterme! Başına bir şey gelince:

‘Keşke şöyle yapsaydım, şöyle şöyle olurdu’ deme. **Fakat:** ‘Bu Allah’ın takdiridir, o dilediğini yapar’ de. Çünkü ‘keşke’ türü hayıflanmalar, şeytana kapı açar (Şeytan, kadere karşı gelmesi için insanın kalbine vesvese verir). "[159]

6. Dîninin sâbit kılınması ve temellerinin sağlamlaştırılması için, bu yolda başına gelecek belâlara aldırış etmeden, her şeyini harcayarak güçlü ve kuvvetli bir ümmetin oluşmasıdır.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ ءَامَنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ

أُولَٰئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ ﴿١٥﴾ [سورة الحجرات
الآية : ١٥]

"Mü'minler, ancak Allah’a ve elçisine îmân edip, sonra (îmânlarında) asla şüpheyeye düşmeyen ve Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla savaşanlardır. İşte (îmânlarında) doğru olanlar, onların tâ kendileridir." [\[160\]](#)

7. Fert ve toplumları ıslah etmek, Allah Teâlâ'dan mükâfat ve hayırlı davranışlara nâil olmak sûretiyle dünya ve âhiret saadetine kavuşmaktır.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

{ مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ
 فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا
 كَانُوا يَعْمَلُونَ ۙ } [سورة النحل الآية : ٩٧]

"Erkek veya kadın, (Allah'a ve elçisine) îmân etmiş bir halde salih amel işlerse, ona (dünyada) mutlaka mutlu bir hayat yaşatırız. Âhirette de onlara, (dünyada) yapmakta olduklarının en güzeli mükâfatlarını veririz." [\[161\]](#)

[\[1\]](#) Enbiyâ Sûresi: 25

[\[2\]](#) Âl-i İmrân Sûresi: 18

[\[3\]](#) Ahzâb Sûresi: 40

[4] Mâide Sûresi:3

[5] Âl-i İmrân Sûresi: 19

[6] Âl-i İmrân Sûresi:85

[7] A'raf Sûresi: 158

[8] Müslim, İman kitabı, Nebi -
sallallahu aleyhi ve selem-'in
elçiliğine îmânın farz oluşu bâbı,
hadis no: 384

[9] Mâide Sûresi: 48

[10] Saff Sûresi: 9

[11] Nûr Sûresi: 55

[12] Adâlet: Birbirine benzeyen aynı
cinsten iki şey arasındaki eşitlik olup
birbirine aykırı olan iki şeyin arasını

ayırmak demektir. Bazı insanların; 'İslâm, eşitlik dînidir' dedikleri gibi-, adâlet, mutlak ve sınırsız bir eşitlik değildir. Zirâ eşitlik olursa, birbirine aykırı iki şey arasında haksızlık olur. İslâm, böyle bir şeyi getirmemiştir, böyle yapan kimse de övülmemiştir.

[13] Nahl Sûresi: 90

[14] Buhâri, [hadis no:8](#). Müslim, [hadis no: 111](#). Lafız, Müslim'e âittir.

[15] Allah Teâlâ'nın özellikle bu iki vakti zikretmesinin sebebi; insanların, diğer vakitlere göre bu iki vakitte daha gâfil olmalarındandır. Bu sebeple bu iki vakitte azabın gelmesi, daha korkunç ve dehşetli olur. (Çeviren)

[16] A'râf Sûresi: 96-99

[17] Bakara Sûresi:177

[18] Kamer Sûresi: 49-50

[19] Hadîsi, Buhari ve Müslim Ebû Hureyre'den -Allah ondan râzı olsun- rivayet etmişlerdir.

[20] İslâm âlimleri, hadiste geçen fitrattan kastın, İslâm olduğunu belirt-mişlerdir. (Çeviren)

[21] Buhârî, hadis no: 1319

[22] Tûr Sûresi: 35

[23] Tûr Sûresi: 35-37

[24] Buhârî, hadisi iki ayrı yerde rivâyet etmiştir.

[25] Enbiyâ Sûresi: 76

[26] Enfâl Sûresi: 9

[27] Buhârî ve Müslim

[28] Şuarâ Sûresi: 63

[29] Âl-i İmrân Sûresi: 49

[30] Mâide Sûresi: 110

[31] Kamer Sûresi: 1-2

[32] A'râf Sûresi:54

[33] Âyette geçen “Kıtmîr” kelimesi, hurma çekirdeğinin üzerindeki ince ve beyaz zar tabakasına denir. (Çeviren)

[34] Fâtır Sûresi: 13

- [\[35\]](#) Nâziât Sûresi: 24
- [\[36\]](#) Kasas Sûresi: 38
- [\[37\]](#) Neml Sûresi:14
- [\[38\]](#) İsrâ Sûresi: 102
- [\[39\]](#) Mü'minûn Sûresi: 84-89
- [\[40\]](#) Zuhruf Sûresi: 87
- [\[41\]](#) Zuhruf Sûresi: 9
- [\[42\]](#) Bakara Sûresi: 163
- [\[43\]](#) Âl-i İmran Sûresi: 18
- [\[44\]](#) Hac Sûresi:62
- [\[45\]](#) Necm Sûresi:23
- [\[46\]](#) A'râf Sûresi:71

[47] Yusuf Sûresi:39-40

[48] A'râf Sûresi: 65

[49] Furkan Sûresi: 3

[50] Sebe Sûresi: 22-23

[51] A'râf Sûresi: 191-192

[52] Bakara Sûresi:21-22

[53] Zuhruf Sûresi: 87

[54] Yûnus Sûresi: 31-32

[55] A'râf Sûresi: 180

[56] Rûm Sûresi: 27

[57] Şûrâ Sûresi: 11

[58] Enbiyâ Sûresi:19-20

[59] Müslim, hadis no: 93.

[60] Fâtır Sûresi: 1

[61] Enfâl Sûresi: 50

[62] Âyetin bu kısmına şu anlam da verilebilir: "(Canlarını alacak olan) melekler ellerini uzatmış bir halde onlara: 'Haydi kendinizi elimizden kaçırıp canlarınızı azaptan kurtarın da görelim'. Ya da 'Rûhlarınızı bedenlerinizden çıkarıp bize teslim edin ki canlarınızı alalım.'
(Çeviren)

[63] En'âm Sûresi:93

[64] Sebe Sûresi: 23

[65] Ra'd Sûresi:23-24

[66] Buhârî, [hadis no: 3037](#)

[67] Buhârî, [hadis no: 3039](#)

[68] Mâide Sûresi:48

[69] Mâide Sûresi: 48

[70] Nisâ Sûresi:163

[71] Buhârî, Kitabu Rikak, Cennet ve Cehennem'in vasfı babı, [hadis no: 6197](#)

[72] Ahzâb Sûresi: 40

[73] Nahl Sûresi:36

[74] Fâtır Sûresi:24

[75] Mâide Sûresi:44

[76] A'raf Sûresi: 188

[77] Cin Sûresi: 21-22

[78] Şuara Sûresi: 79-81

[79] Buhârî ve Müslim

[80] Buhârî ve Müslim

[81] Furkân Sûresi:1

[82] Sâd Sûresi:45

[83] Zuhruf Sûresi:59

[84] Şuarâ Sûresi:105

Böylelikle onlar, bütün elçileri yalanlamış oldular. Çünkü her elçi, kendisinden önceki elçilerin getirdiklerini tasdik etmekle emrolunmuştur. (Çeviren)

[85] Ahzâb Sûresi:7

[86] Şûrâ Sûresi:13

[87] Ğâfır (Mü'min) Sûresi: 87

[88] Nisâ Sûresi: 65

[89] İsrâ Sûresi: 94-95

[90] İbrahim Sûresi: 10-11

[91] Enbiyâ Sûresi:104

[92] Mu'minûn Sûresi: 15-16

[93] Buhârî ve Müslim

[94] Mu'minûn Sûresi: 115

[95] Kasas Sûresi: 85

[96] Ğâşiye Sûresi: 25-26

[97] En'âm Sûresi:160

[98] Enbiyâ Sûresi:47

[99] Buhârî ve Müslim

[100] Buhârî ve Müslim

[101] A'râf Sûresi: 6-7

[102] A'râf Sûresi: 6-7

[103] Secde Sûresi: 17

[104] Âl-i İmrân Sûresi: 131

[105] Kehf Sûresi:29

[106] Ahzâb Sûresi:64-66

[107] En'âm Sûresi:93

[108] Ğâfir (Mü'min) Sûresi:46

[109] Müslim

[110] Fussilet Sûresi:30

[111] Vâkia Sûresi:83-96

[112] İmam Ahmed'in -Allah ona rahmet etsin- **bu konuda rivâyet ettiği uzun hadis şöyledir:**

((عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي جَنَازَةِ رَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ فَاَنْتَهَيْنَا إِلَى الْقَبْرِ وَلَمَّا يُلْحَدُ فَجَلَسَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَجَلَسْنَا حَوْلَهُ، وَكَأَنَّ عَلَى رُءُوسِنَا الطَّيْرَ، وَفِي يَدِهِ عُودٌ يَنْكُتُ فِي الْأَرْضِ، **فَرَفَعَ رَأْسَهُ فَقَالَ:** اسْتَعِيدُوا بِاللَّهِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، -مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا- **ثُمَّ قَالَ:** إِنَّ الْعَبْدَ الْمُؤْمِنَ إِذَا كَانَ فِي انْقِطَاعٍ مِنَ الدُّنْيَا وَاقْبَالٍ مِنَ الْآخِرَةِ نَزَلَ إِلَيْهِ مَلَائِكَةٌ مِنَ السَّمَاءِ بِيضُ الْوُجُوهِ، كَأَنَّ وُجُوهُهُمْ الشَّمْسُ، مَعَهُمْ كَفَنٌ مِنْ أَكْفَانِ الْجَنَّةِ، وَحَنُوطٌ مِنْ حَنُوطِ الْجَنَّةِ حَتَّى يَجْلِسُوا مِنْهُ مَدَّ الْبَصَرِ، ثُمَّ يَجِيءُ مَلَكُ الْمَوْتِ u حَتَّى يَجْلِسَ عِنْدَ رَأْسِهِ فَيَقُولُ: أَيَّتْهَا النَّفْسُ

الطَّيِّبَةُ! اخْرِجِي إِلَى مَغْفِرَةٍ مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٍ.
قَالَ: فَتَخْرُجُ تَسِيلٌ، كَمَا تَسِيلُ الْقَطْرَةُ مِنْ فِي
السَّقَاءِ فَيَأْخُذُهَا، فَإِذَا أَخَذَهَا لَمْ يَدْعُوهَا فِي يَدِهِ
طَرْفَةً عَيْنٍ حَتَّى يَأْخُذُوهَا، فَيَجْعَلُوهَا فِي ذَلِكَ
الْكَفِّ، وَفِي ذَلِكَ الْحَنُوطِ، وَيَخْرُجُ مِنْهَا كَأَطْيَبِ
نَفْحَةٍ مِنْكَ وَجَدْتَ عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ، **قَالَ:**
فَيَصْعَدُونَ بِهَا فَلَا يَمُرُّونَ يَعْنِي بِهَا عَلَى مَلَأٍ
مِنَ الْمَلَائِكَةِ إِلَّا قَالُوا: مَا هَذَا الرُّوحُ الطَّيِّبُ؟
فَيَقُولُونَ: فُلَانُ بْنُ فُلَانٍ بِأَحْسَنِ أَسْمَائِهِ الَّتِي كَانُوا
يُسَمُّونَهُ بِهَا فِي الدُّنْيَا حَتَّى يَنْتَهَوْا بِهَا إِلَى السَّمَاءِ
الدُّنْيَا، فَيَسْتَفْتِحُونَ لَهُ فَيَفْتَحُ لَهُمْ فَيُشَيِّعُهُ مِنْ كُلِّ
سَّمَاءٍ مُقَرَّبُوهَا إِلَى السَّمَاءِ الَّتِي تَلِيهَا حَتَّى يُنْتَهَى
بِهِ إِلَى السَّمَاءِ السَّابِعَةِ، **فَيَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ:**
اكَتُبُوا كِتَابَ عَبْدِي فِي عَلِّيَيْنِ، وَأَعِيدُوهُ إِلَى
الْأَرْضِ، فَإِنِّي مِنْهَا خَلَقْتُهُمْ، وَفِيهَا أَعِيدُهُمْ، وَمِنْهَا
أُخْرِجُهُمْ تَارَةً أُخْرَى، **قَالَ:** فَتَعَادُ رُوحُهُ فِي
جَسَدِهِ، **فَيَأْتِيهِ مَلَكَانِ فَيَجْلِسَانِهِ فَيَقُولَانِ لَهُ:** مَنْ
رَبُّكَ؟ **فَيَقُولُ:** رَبِّي اللَّهُ، **فَيَقُولَانِ لَهُ:** مَا دِينُكَ؟
فَيَقُولُ: دِينِي الْإِسْلَامُ، **فَيَقُولَانِ لَهُ:** مَا هَذَا الرَّجُلُ

الَّذِي بُعِثَ فِيكُمْ ؟ **فَيَقُولُ**: هُوَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ،
فَيَقُولَانِ لَهُ: وَمَا عِلْمُكَ ؟ **فَيَقُولُ**: قَرَأْتُ كِتَابَ اللَّهِ،
فَأَمَنْتُ بِهِ، وَصَدَّقْتُ، فَيُنَادِي مُنَادٍ فِي السَّمَاءِ أَنْ
صَدَّقَ عَبْدِي، فَأَفْرِشُوهُ مِنَ الْجَنَّةِ، وَالْبُسُوهُ مِنَ
الْجَنَّةِ، وَافْتَحُوا لَهُ بَابًا إِلَى الْجَنَّةِ، **قَالَ**: فَيَأْتِيهِ مِنْ
رَوْحِهَا، وَطِيبِهَا، وَيُفْسَحُ لَهُ فِي قَبْرِهِ مَدَّ بَصَرِهِ،
قَالَ: وَيَأْتِيهِ رَجُلٌ حَسَنُ الْوَجْهِ، حَسَنُ الثِّيَابِ،
طَيِّبُ الرَّيْحِ، **فَيَقُولُ**: أَبَشِّرْ بِالَّذِي يَسُرُّكَ! هَذَا
يَوْمُكَ الَّذِي كُنْتَ تُوعَدُ، **فَيَقُولُ لَهُ**: مَنْ أَنْتَ؟
فَوَجْهُكَ الْوَجْهُ يَجِيءُ بِالْخَيْرِ، **فَيَقُولُ**: أَنَا عَمَلُكَ
الصَّالِحُ، **فَيَقُولُ**: رَبِّ أَقِمِ السَّاعَةَ حَتَّى أَرْجِعَ إِلَى
أَهْلِي، وَمَالِي، **قَالَ**: وَإِنَّ الْعَبْدَ الْكَافِرَ إِذَا كَانَ فِي
انْقِطَاعٍ مِنَ الدُّنْيَا، وَإِقْبَالٍ مِنَ الْآخِرَةِ، نَزَلَ إِلَيْهِ
مِنَ السَّمَاءِ مَلَائِكَةٌ سُودُ الْوُجُوهِ مَعَهُمُ الْمُسُوحُ،
فَيَجْلِسُونَ مِنْهُ مَدَّ الْبَصَرِ، ثُمَّ يَجِيءُ مَلَكُ الْمَوْتِ
حَتَّى يَجْلِسَ عِنْدَ رَأْسِهِ **فَيَقُولُ**: أَيَّتُهَا النَّفْسُ
الْخَبِيثَةُ! اخْرُجِي إِلَى سَخَطٍ مِنَ اللَّهِ وَغَضَبٍ،
قَالَ: فَتُفَرَّقُ فِي جَسَدِهِ، فَيَنْتَزِعُهَا كَمَا يُنْتَزَعُ
السَّقُودُ مِنَ الصُّوفِ الْمَبْلُولِ، فَيَأْخُذُهَا فَإِذَا أَخَذَهَا

لَمْ يَدْعُوها فِي يَدِهِ طَرْفَةً عَيْنٍ حَتَّى يَجْعَلُوهَا فِي
تِلْكَ الْمُسُوحِ، وَيَخْرُجُ مِنْهَا كَأَنَّ رِيحَ جِبْفَةٍ
وُجِدَتْ عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ، **فَيَصْعَدُونَ بِهَا فَلَا**
يَمُرُّونَ بِهَا عَلَى مَلَاٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ إِلَّا قَالُوا: مَا
هَذَا الرُّوحُ الْخَبِيثُ؟ فَيَقُولُونَ: فُلَانُ بْنُ فُلَانٍ
بِاقْبَحِ أَسْمَائِهِ الَّتِي كَانَ يُسَمِّي بِهَا فِي الدُّنْيَا حَتَّى
يُنْتَهَى بِهِ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا، فَيُسْتَفْتَحُ لَهُ فَلَا يُفْتَحُ
لَهُ، ثُمَّ قَرَأَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: ﴿إِنَّ الَّذِينَ كَذَبُوا بَيِّنَاتِنَا
وَأَسْتَكْبَرُوا عَنْهَا لَا تُفْتَحُ لَهُمْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَلَا
يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّى يَلْجَ الْجَمَلُ فِي سَمِّ الْخِيَاطِ
وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُجْرِمِينَ ٤٠﴾ [الأعراف:
٤٠] **فَيَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: اكْتُبُوا كِتَابَهُ فِي سَجِينٍ**
فِي الْأَرْضِ السُّفْلَى، فَتُطْرَحُ رُوحُهُ طَرْحًا، ثُمَّ
قَرَأَ: ﴿... وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَكَأَنَّمَا خَرَّ مِنْ
السَّمَاءِ فَتَخْطَفُهُ الطَّيْرُ أَوْ تَهْوِي بِهِ الرِّيحُ فِي
مَكَانٍ سَحِيقٍ ٣١﴾ [الحج: ٣١] **فَتُعَادُ رُوحُهُ**
فِي جَسَدِهِ، وَيَأْتِيهِ مَلَكَانِ فَيُجْلِسَانِهِ فَيَقُولَانِ لَهُ: مَنْ
رَبُّكَ؟ فَيَقُولُ: هَاهُ! هَاهُ! لَا أَدْرِي، فَيَقُولَانِ لَهُ: مَا
دِينُكَ؟ فَيَقُولُ: هَاهُ! هَاهُ! لَا أَدْرِي، فَيَقُولَانِ لَهُ:

مَا هَذَا الرَّجُلُ الَّذِي بُعِثَ فِيكُمْ ؟ **فَيَقُولُ**: هَاهُ! هَاهُ!
 لَا أَدْرِي، فَيُنَادِي مُنَادٍ مِنَ السَّمَاءِ أَنْ كَذَبَ،
 فَأَفْرِشُوا لَهُ مِنَ النَّارِ، وَافْتَحُوا لَهُ بَابًا إِلَى النَّارِ،
 فَيَأْتِيهِ مِنْ حَرِّهَا، وَسَمُومِهَا، وَيُضَيِّقُ عَلَيْهِ قَبْرُهُ
 حَتَّى تَخْتَلِفَ فِيهِ أَضْلَاعُهُ، وَيَأْتِيهِ رَجُلٌ قَبِيحُ
 الْوَجْهِ، قَبِيحُ الثِّيَابِ، مُنْتِنُ الرِّيحِ، **فَيَقُولُ**: أَبْشِرْ
 بِالَّذِي يَسُوءُكَ! هَذَا يَوْمُكَ الَّذِي كُنْتَ تُوعَدُ!
فَيَقُولُ: مَنْ أَنْتَ؟ فَوَجْهُكَ الْوَجْهُ يَجِيءُ بِالْشَّرِّ،
فَيَقُولُ: أَنَا عَمَلُكَ الْخَبِيثُ، **فَيَقُولُ**: رَبِّ لَا تُقِمِ
 (السَّاعَةَ.) [رواه أحمد]

Berâ b. Âzib'den -Allah ondan râzı
 olsun- rivâyet olunduğuna göre, o
 şöyle der:

"Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-
 ile birlikte Ensar'dan bir adamın
 cenâzesini defnetmek için dışarı
 çıktık, kabre geldiğimizde kabir

henüz kazılmamıştı. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- oturunca, biz de onun meclisine saygıdan dolayı sanki başımızda kuş duruyormuşçasına hepimiz hareketsiz bir şekilde onun etrafında oturduk. Elinde bir çubuk vardı ve düşünceli bir şekilde çubuğun bir ucuyla yeri eşeliyordu. Derken başına kaldırdı ve -iki veya üç defa-:

-Kabir azabından Allah'a sığının, buyurdu.

Sonra şöyle buyurdu:

-Mümin kul, dünyadan ayrılmak ve âhirete yönelmek üzere olduğu zaman ona gökten yüzleri sanki güneş gibi olan beyaz yüzlü

melekler iner. Yanlarında cennet kefenlerinden ve kokularından vardır. Onun görebileceği yere otururlar. Sonra ölüm meleği gelir, **baş tarafına oturur ve şöyle der:**

-Ey güzel ruh, çık ve Rabbinin mağfiretine ve rızâsına gel.

Bunun üzerine o ruh, tulumun ağzından damlayan bir damla gibi çıkar ve ölüm meleği onu alır. Ölüm meleği, mü'min kulun ruhunu aldığı anda, melekler onu göz açıp kapayacak kadar ölüm meleğinin elinde bırakmazlar. Onu ölüm meleğinin elinden alırlar ve bu kefene koyarlar. O ruhtan, yeryüzünde bulunan en güzel mis

kokusu gibi bir koku çıkar. Onu melekler arasından geçirirken:

-Bu güzel ruh nedir? derler.

Dünyadaki en güzel isimlerini söyleyerek:

-Falan oğlu falandır' derler.

Dünya semâsına ulaşınca kadar çıkarırlar. Melekler onun için kapının açılmasını isterler. Onlara kapı açılır. Bunun üzerine yedinci semâya ulaşınca kadar her semâda bulunan Allah'a yakın melekler o ruha eşlik ederler. Nihâyet Allah-azze ve celle- şöyle buyurur:

-Kulumun amel defterini, İlliyyîn'e yazın ve ruhunu yeryüzüne geri

gönderin. Çünkü ben, onları ondan (topraktan) yarattım ve yine ona döndüreceğim. Bir defa daha onları (hesaba çekmek üzere) topraktan çıkaracağım.

Bunun üzerine mü'min kulun ruhu bedenine iâde edilir. **Ardından iki melek yanına gelip onu oturturlar ve:**

Rabbin kimdir? derler.

Mü'min kul:

-Rabbim Allah'tır, der.

Onlar:

-Dinin nedir? derler.

Mümin kul:

-Dinim İslâm'dır, der.

Onlar:

-Size gönderilen adam hakkında ne dersin? derler.

Mümin kul:

-Allah'ın elçisidir, der.

Onlar:

-Sana bunları bildiren nedir? derler.

Mümin kul:

-Allah'ın kitabını okudum, ona inandım ve onu tasdik ettim, der.

Bunun üzerine semâdan bir ses gelir:

-Kulum doğru söyledi. Cennet'ten bir yer döşeyin (**makamını hazırlayın**), onu cennet elbiselerinden giydirin ve ona cennetten bir kapı açın, der.

Bunun üzerine ona cennetin esintisinden ve güzel kokusundan kokular gelir, gözünün görebileceği yere kadar kabri genişletilir. Sonra ona, güzel yüzlü, güzel elbiseli ve güzel kokular içerisinde olan birisi gelir ve seni mutlu edecek şeyle sevin. Bugün sana vadolunan gündür, der. **Bunun üzerine o:**

-Sen kimsin? Senin o hayırlı yüzün nedir, der.

O:

-Ben, senin sâlih amelinim der.

Bunu işitince, Yâ Rabbi! Kıyâmeti çabuk kopar ki, âileme ve malıma kavuşayım, der.

Kâfir kul, dünyadan ayrılmak ve âhirete yönelmek üzere olduğu zaman, yanlarında kaba ve sert elbise olan siyah yüzlü melekler gelir ve onun görebileceği bir yerde otururlar. **Sonra ölüm meleği onun yanına gelip başucunda oturur ve ona:**

-Ey çirkin ruh, haydi çık! Allah'ın öfkesine ve gazabına gel! der.

Bunun üzerine ruhu bedenine dağılır ve ıslak yüne dolaşan pıtrağın

yünden çekilip çıkarıldığı gibi, ölüm meleği onun ruhunu bedeninden çekip alır (ruhu bedeninden güçlkle ayrılır). Ölüm meleği ruhunu alınca da, melekler onu göz açıp kapayacak kadar ölüm meleğinin elinde bırakmazlar. Onu ölüm meleğinin elinden alırlar, kaba ve sert elbisenin içine koyarlar. Ondan yeryüzünde bulunan en pis leş kokusu gibi bir koku çıkar. Onu semâya yükseltirler. Her semâda bulunan meleklerin yanından geçerken onlar:

-Bu pis ruh kimindir? derler.

Melekler, dünyadaki en kötü ismini söyleyerek:

-Falan oğlu falandır, derler.

Dünya semâsına gelince, onun için semânın kapılarının açılmasını isterler, fakat ona kapılar açılmaz.

Sonra Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- **şu âyeti okudu:**

"(Öldükleri zaman) onlar (ın ruhların)a gök kapıları açılmaz ve halat, iğne deliğinden geçinceye kadar onlar cennete giremezler. Suçluları işte böyle cezâlandırırız."(A'râf Sûresi: 40)

Allah -azze ve celle- **şöyle buyurur:**

-Onun amel defterini Siccîn'e (en aşağı tabakaya) yazın, der.

Sonra onun ruhu, gökten yere fırlatılıp atılır.

Rasûlullah-sallallahu aleyhi ve sellem- sonra şu âyeti okudu:

"Kim Allah'a ortak koşarsa, sanki o, gökten düşüp de parçalanmış da kendisini kuşlar kapmış veya rüzgâr onu uzak bir yere sürükleyip atmış kimse gibidir. " (Hac Sûresi:31).

Ardından ruhu bedenine iâde olunur da (Münker ve Nekir adlı) iki melek ona gelip yanına oturur ve:

Rabbin kimdir? derler.

Kâfir kul:

-Şey şey, bilmiyorum, der.

Onlar:

-Dinin nedir? derler.

Kâfir kul:

-Şey şey, bilmiyorum, der.

Onlar:

-Size gönderilen adam hakkında ne dersin? derler.

Kâfir kul:

-Şey, şey, bilmiyorum, der.

Bunun üzerine semâdan bir ses:

-Yalan söyledi, ona cehennemdeki yerini hazırlayın ve ona cehennemden bir kapı açın' der.

Cehennem ateşinin sıcağından ve sıcak rüzgârından gelir ve kaburgaları birbirine geçecek şekilde

kabri ona daraltılır. Çirkin yüzlü,
kötü elbiseli ve pis kokulu bir adam
ona gelir ve şöyle der:

-Seni üzecek şeye sevin! Bugün,
vaadolunduğun gündür.

Kâfir ruh ona:

-Sen kimsin? Çirkin yüz, kötülük
getirdi, der.

O da:

-Ben senin çirkin amelinim, der.

Bunun üzerine: Rabbim! Kıyameti
koparma, der." (İmam Ahmed'in
Müsnedi, hadis no: 17803) (Çeviren)

Pıtrak: Dikenli tohumları
hayvanların kıllarına ve insanların

giysilerine takılan bir yıllık ve otsu bir bitkidir. Botanik (Bitki bilimindeki) adı; 'Xantium spinosum'dur.

Ebu Dâvûd'un rivâyet ettiği hadis ise şöyledir:

((عَنْ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ t قَالَ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي جَنَازَةِ رَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ فَأَنْتَهَيْنَا إِلَى الْقَبْرِ وَلَمَّا يُلْحَدُ فَجَلَسَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَجَلَسْنَا حَوْلَهُ كَأَنَّمَا عَلَى رُءُوسِنَا الطَّيْرُ، وَفِي يَدِهِ عُودٌ يَنْكُتُ بِهِ فِي الْأَرْضِ، فَرَفَعَ رَأْسَهُ فَقَالَ: اسْتَعِيدُوا بِاللَّهِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ -مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا- زَادَ فِي حَدِيثِ جَرِيرٍ هَاهُنَا وَقَالَ: وَإِنَّهُ لَيَسْمَعُ خَفَقَ نِعَالِهِمْ إِذَا وَلَّوْا مُدْبِرِينَ حِينَ يُقَالُ لَهُ يَا هَذَا: مَنْ رَبُّكَ؟ وَمَا دِينُكَ؟ وَمَنْ نَبِيُّكَ؟ قَالَ: هَذَا قَالَ: وَيَأْتِيهِ مَلَكَانِ فَيُجْلِسَانِهِ فَيَقُولَانِ لَهُ: مَنْ رَبُّكَ؟ فَيَقُولُ: رَبِّي اللَّهُ. فَيَقُولَانِ لَهُ: مَا دِينُكَ؟ فَيَقُولُ:

دِينِي الْإِسْلَامَ. **فَيَقُولَانِ لَهُ:** مَا هَذَا الرَّجُلُ الَّذِي
 بُعِثَ فِيكُمْ؟ **قَالَ:** **فَيَقُولُ:** هُوَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ
 فَيَقُولَانِ وَمَا يُدْرِيكَ؟ **فَيَقُولُ:** قَرَأْتُ كِتَابَ اللَّهِ،
 فَآمَنْتُ بِهِ، وَصَدَّقْتُ. **زَادَ فِي حَدِيثِ جَرِيرٍ فَذَلِكَ**
قَوْلُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: ﴿يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا
 بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ
 وَيُضِلُّ اللَّهُ الظَّالِمِينَ وَيَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ ۝ ٢٧﴾
 [إبراهيم: ٢٧] ، **ثُمَّ اتَّفَقَا قَالَ:** فَيَنَادِي مُنَادٍ مِنَ
 السَّمَاءِ: أَنْ قَدْ صَدَقَ عَبْدِي، فَأَفْرِشُوهُ مِنَ الْجَنَّةِ،
 وَافْتَحُوا لَهُ بَابًا إِلَى الْجَنَّةِ، وَالْبِسُوهُ مِنَ الْجَنَّةِ،
 قَالَ فَيَأْتِيهِ مِنْ رَوْحِهَا وَطِيبِهَا. **قَالَ:** وَيُفْتَحُ لَهُ فِيهَا
 مَدَّ بَصَرِهِ قَالَ: وَإِنَّ الْكَافِرَ فَذَكَرَ مَوْتَهُ قَالَ: وَتُعَادُ
 رُوحُهُ فِي جَسَدِهِ، وَيَأْتِيهِ مَلَكَانِ فَيُجْلِسَانِهِ،
فَيَقُولَانِ لَهُ: مَنْ رَبُّكَ؟ **فَيَقُولُ:** هَاهُ هَاهُ هَاهُ! لَا
 أَدْرِي. **فَيَقُولَانِ لَهُ:** مَا دِينُكَ؟ **فَيَقُولُ:** هَاهُ هَاهُ! لَا
 أَدْرِي. **فَيَقُولَانِ:** مَا هَذَا الرَّجُلُ الَّذِي بُعِثَ فِيكُمْ؟
فَيَقُولُ: هَاهُ هَاهُ! لَا أَدْرِي. **فَيَنَادِي مُنَادٍ مِنَ**
 السَّمَاءِ: أَنْ كَذَبَ، فَأَفْرِشُوهُ مِنَ النَّارِ، وَالْبِسُوهُ
 مِنَ النَّارِ، وَافْتَحُوا لَهُ بَابًا إِلَى النَّارِ. **قَالَ:** فَيَأْتِيهِ

مِنْ حَرِّهَا وَسَمُومِهَا، قَالَ: وَيُضَيِّقُ عَلَيْهِ قَبْرُهُ
 حَتَّى تَحْتَلِفَ فِيهِ أَضْلَاعُهُ، زَادَ فِي حَدِيثِ جَرِيرٍ
 قَالَ: ثُمَّ يَقْبِضُ لَهُ أَعْمَى أَبْكَمَ مَعَهُ مِرْزَبَةً مِنْ
 حَدِيدٍ لَوْ ضُرِبَ بِهَا جَبَلٌ لَصَارَ تُرَابًا، قَالَ:
 فَيَضْرِبُ بِهَا ضَرْبَةً يَسْمَعُهَا مَا بَيْنَ الْمَشْرِقِ
 وَالْمَغْرِبِ إِلَّا النَّقْلَيْنِ فَيَصِيرُ تُرَابًا. قَالَ: ثُمَّ تُعَادُ
 فِيهِ الرُّوحُ.)) [رواه أبو داود]

Berâ b. Âzib'den -Allah ondan râzı
 olsun- rivâyet olunduğuna göre, o
 şöyle der:

"Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve
 sellem- ile birlikte Ensar'dan bir
 adamın cenâzesini defnetmek için
 dışarı çıktık, kabre geldiğimizde
 kabir henüz kazılmamıştı.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve
 sellem- oturunca, biz de onun

meclisine saygıdan dolayı sanki başımızda kuş duruyormuşçasına hepimiz hareketsiz bir şekilde onun etrafında oturduk. Elinde bir çubuk vardı ve düşünceli bir şekilde çubuğun bir ucuyla yeri eşeliyordu. derken başına kaldırdı ve -iki veya üç defa-:

-Kabir azabından Allah'a sığının, buyurdu.

-Cerîr'in buradaki hadisinde şu fazlalık da vardır-:

-Ölü, (kabre konulup yakınları oradan ayrıldıktan sonra) ve (Münker ve Nekir adlı iki melek) ona:

-Ey Falanca! Rabbin kimdir? Dinin nedir? Nebin kimdir? diye sorarken geri dönenlerin ayak seslerini mutlaka işitir.

(Hadisi rivâyet eden) Hennâd şöyle der:

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- **buyurdu ki:**

Ardından iki melek yanına gelip onu oturturlar ve:

-Rabbin kimdir? derler.

Mü'min kul:

-Rabbim Allah'tır, der.

Onlar:

-Dinin nedir? derler.

Mümin kul:

-Dinim İslâm'dır, der.

Onlar:

-Size gönderilen adam hakkında ne dersin? derler.

Mümin kul:

-O Allah'ın elçisidir, der.

Onlar:

-Sana bunları bildiren nedir? derler.

Mümin kul:

-Allah'ın kitabını okudum, ona inandım ve onu tasdik ettim, der.

-Cerîr'in hadisinde şu fazlalık vardır-
:

'İşte bu, Allah -azze ve celle-'nin
şöyle buyurmasıdır:

"Allah, inananları hem dünya, hem de âhiret hayatında hak ve kalıcı söz ile sapasağlam tutar. Zâlimleri de (dünya ve âhiret hayatında haktan) saptırır. Allah, (îmân edenleri başarıya ulaştırmak ve kâfirleri de rüsvây etmek hususunda) dilediğini yapar."(İbrahim Sûresi: 27)

-Sonra Osman ve Hennâd rivâyette ittifak ettiler-:

"Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdu ki:

-Bunun üzerine semâdan bir ses gelir: Kulum doğru söyledi. Cennetten bir yer döşeyin (makamını hazırlayın), ona cennetten bir kapı açın ve onu cennet elbiselerinden giydirin, der. Bunun üzerine ona cennetin esintisin-den ve güzel kokusundan kokular gelir, gözünün görebileceği yere kadar kabri genişletilir.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-, kâfirin ölüm hali ve şiddeti hakkında ise şöyle buyurdu:

-Ardından ruhu bedenine iâde olunur (Münker ve Nekir adlı) iki melek yanına gelip onu oturlar ve: Rabbin kimdir? Diye sorarlar.

Kâfir kul:

-Şey, şey, bilmiyorum, der.

Onlar:

-Dinin nedir? Diye sorarlar.

Kâfir kul:

-Şey, şey, bilmiyorum, der.

Onlar:

-Size gönderilen adam hakkında ne dersin? Diye sorarlar.

Kâfir kul:

-Şey şey, bilmiyorum, der.

Bunun üzerine semâdan bir ses:

-Yalan söyledi, ona cehennemdeki yerini hazırlayın, ona cehennem elbiselerinden giydirin ve ona cehennemden bir kapı açın, der.

Cehennem ateşinin sıcağından ve sıcak rüzgârından gelir, kaburgaları birbirine geçinceye kadar kabri ona daraltılır.

-Cerîr'in hadisinde şu fazlalık da vardır:-

'Sonra (ona hiç acımasın diye) onun başına kör, dilsiz ve elinde demirden büyük bir balyoz bulunan bir melek (zebâni) görevlendirilir. Bu balyozla bir dağa vurulmuş olsaydı, o dağ toprak olurdu. Bu balyozla ona öyle bir vurur ki, hemen toprak oluverir.

Kâfir, bunun şiddetiyle öyle bir çılgılık atar ki doğu ile batı arasındaki insanlar ve cinlerden başka herkes bu çılgılığı işitir. Sonra ona tekrar ruh verilir." (Sünen-i Ebî Dâvûd, hadis no: 4127) (Çeviren)

[113] Teğâbun Sûresi: 7

[114] Bakara Sûresi: 55-56

[115] Bakara Sûresi: 72-73

[116] Bakara Sûresi: 243

[117] Bakara Sûresi: 259

[118] Bakara Sûresi: 260

[119] Rûm Sûresi: 27

[120] Enbiyâ Sûresi:104

[\[121\]](#) Yâsîn Sûresi:79

[\[122\]](#) Fussilet Sûresi:39

[\[123\]](#) Kâf Sûresi:9-11

[\[124\]](#) Buhârî

[\[125\]](#) Buna büyük ölüm denir.Ölümün gelmesi, ecelin sona ermesiyle olur.

[\[126\]](#) Bu sebeple uyku, küçük ölüm olarak adlandırılmıştır. (Çeviren)

[\[127\]](#) Zümer Sûresi: 42

[\[128\]](#) İsrâ Sûresi: 44

[\[129\]](#) A'râf Sûresi: 27

[\[130\]](#) Hac Sûresi:70

[131] Müslim, [hadis no: 6690](#)

[132] Kasas Sûresi: 68

[133] İbrahim Sûresi: 27

[134] Âl-i İmrân Sûresi: 6

[135] Nisâ Sûresi: 90

[136] En'âm Sûresi: 112

[137] Zümer Sûresi: 62

[138] Furkân Sûresi: 2

[139] Sâffât Sûresi:96

[140] Nebe Sûresi:39

[141] Bakara Sûresi:223

[142] Teğâbun Sûresi: 16

[\[143\]](#) Bakara Sûresi: 286

[\[144\]](#) Tekvîr Sûresi: 28-29

[\[145\]](#) En'âm Sûresi:148

[\[146\]](#) Nisâ Sûresi: 165

[\[147\]](#) Buhârî ve Müslim rivâyet etmiştir. Lafız Buhârî'ye âittir.

[\[148\]](#) Teğâbun Sûresi: 16

[\[149\]](#) Bakara Sûresi: 286

[\[150\]](#) Hadîd Sûresi:22-23

[\[151\]](#) Müslim, [hadis no: 7425](#).

[\[152\]](#) Âli İmrân Sûresi:152

[\[153\]](#) Kehf Sûresi:29

[\[154\]](#) Fussilet Sûresi:46

[\[155\]](#) Bakara Sûresi:253

[\[156\]](#) Secde Sûresi:13

[\[157\]](#) En'âm Sûresi:132

[\[158\]](#) Kuvvetli mü'minden, onun sadece bedensel olarak güçlü olması kastedilmemiştir.Bundan kastedilen, savaşta düşmanın üzerine herkesten daha çok atak yapması, onunla savaşmak için herkesten daha hızlı çıkması, onunla savaşmayı istemesi, iyiliği emredip kötülükten alıkoymada herkes-ten daha kararlı olması, bütün bunlarda eziyetlere sabretmesi, Allah Teâlâ için zorluklara tahammül göstermesi, namaz, oruç, duâ, zikir ve diğer ibâdetleri edâ etmekte herkesten

daha istek ve arzulu olması, bu ibâdetleri isterken herkesten daha canlı çalışması ve bu ibâdetleri devamlı olarak yerine getirmesi gibi vasıflar kastedilmiştir. (Çeviren)

[159] Müslim, hadis no: 6716.

[160] Hucurât Sûresi:15

[161] Nahl Sûresi: 97